

**T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI**

**AFYONKARAHİSAR İLİ MERKEZ KADIN GİYİMİNDEKİ
İĞNE OYALARI**

Zeynep GÜRMAN

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç Dr. N.Rengin OYMAN

ISPARTA,2016

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

Bu tez 27/05/2016 tarihinde aşağıdaki Jüri Üyeleri tarafından Oy birliği oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

DANIŞMAN

Doç. N.Rengin OYMAN

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Doğan DEMİRCİ

ÜYE

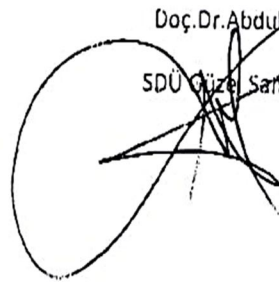
Yrd.Doç.Öznur AYDIN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç.Dr.Abdullah Şevki DUYMAZ

SDÜ Güzel Sanatlar Enstitü Müdürü

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Bu belge ile bu tezdeki bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları aldığımı ve kaynağını gösterdiğim

ayrıca beyan ederim. (27.05.2016)

Levent GURMAK
1330403513

ÖNSÖZ

Afyonkarahisar İli merkez de bulunan çoğu kadının iğne oyası ile uğraşları ve bu oyalara verdikleri isimler ve renkler hayranlık uyandıracak konumdadır. Giydikleri giysileri süslemeleri gibi, evlerini ve kullandıkları günlük eşyaları süslemeleri ve bunların dışında, en önemlisi aile bütçesine katkıda bulunmaları, çalışan Türk kadınlarına önemli örneklerdir. Günümüze bakıldığında, gençlerin iğne oyaları ile ilgilenmedikleri ve unutulmaya yüz tutmuş sanatlardan biri olduğu görülmektedir. Yörede, 6-7 yaşlarında kız çocuklarının eline iğne verilerek öğretilen iğne oyası şu anda 40 yaş üstü kadınlar tarafından yapılmaktadır.

Afyonkarahisar İli merkez de yaşayan kız çeyizlerinde iğne oyasının yeri çok büyüktür. Afyonkarahisar İli merkez de başlarını iğne oyaları ile süsleyen kadınlar yetinmemiş evlerini de iğne oyaları ile süslemişlerdir. Yazmalar, namaz örtüleri, su takımları, yatak odası takımları, misafir odası takımları, çarşaf kenarları ve havlular, başlıca iğne oyalı eşyalardır.

Yazmalarla başlanan bu araştırmada konu genişletilerek kadın giyimindeki araştırmaya yönelmemde bana destek olan Sayın Danışmanım Doç. N. Rengin OYMAN' a bilgi ve deneyimleriyle verdiği katkılardan dolayı çok teşekkür ederim. Afyonkarahisar İli merkez ilçesinde yapılan bu araştırmada merkezde yaşayan kadınların, merkeze bağlı köylere göre farklı giyimleri olduğu saptamasından sonra, araştırma sadece merkez kadın giyiminde kullanılan iğne oyalarıyla sınırlı tutulmuştur.

ÖZET

İnsanların bedeni soğuktan ve sıcaktan koruma şeklinde başlayan giyinme zaman içinde şekillenerek bulunduğu coğrafya özelliklerine göre gelişmiştir. Bu şekillenmelerde kadın giyimi erkeklere göre daha süslü hal almıştır. Türkler önden bağlamalı kaftanlar altına don, başa börk, hotoz ve ayağa çarık giymiştir. Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan bir göçebe kavim olarak Türkler, engin tarihi boyunca çeşitli devletlerle etkileşim içinde bulunmuşlardır ve tarihi boyunca çok zengin bir giyim kültürü yelpazesine sahip olmuşlardır. Cumhuriyet'in ilanından sonra yeni bir topluma uygun ve medeni bir kıyafetin ne olacağı, Atatürk tarafından milli heyecan ve gerçekçi değerlendirmeler sonucu ortaya konulmuştur Afyonkarahisar İli merkez de tarih boyunca önemli yerleşim yerlerinden birisi olmuştur. Afyonkarahisar İli merkez kadın giyiminde entari, şetari, kaftanlar, yaşmak ve yazmalar önemli bir yer tutmuştur. İç giyiminin yaka ve kollarını iğne oyası ile süsleyen bayanlar yazmaların dört etrafını, namaz örtülerinin ise üç veya bir etrafını iğne oyaları ile süslemişlerdir. Usta çırak ilişkisi ile küçük yaşlarda öğrenilen iğne oyaları çeyizlerin vazgeçilmez bir unsuru olması yanında evin en önemli maddi kaynaklarını da oluşturmuştur. Elbiselerine uygun kıyafette yazma veya namaz örtüsü örten bayanlar, oyaları yaparken de yazmanın rengine ve içindeki baskı çiçeğine uygun renkler seçmişlerdir. Afyonkarahisar İli merkez de iğne oyası yapan bayanlar motiflere sanatlarını ince ince örmüşlerdir.

ANAHTAR KELİMELELER: Kadın giyimi, Türkler, Afyonkarahisar, iğne oyası,

ABSTRACT

Clothing, which started for the purpose of protecting the human body from cold and heat, has been shaped in the course of time and developed according to the characteristics of geographies. In that process of shaping, women's clothing has become fancier than men's clothing. The Turks used to wear robes tied on front and pants on their legs, head scarves and crests on their head and sandals on their feet. Being a nomad tribe stretching from Central Asia to Anatolia; the Turks have been in an interaction with various countries and had a very rich spectrum of clothing culture throughout their rich history. After the proclamation of the Republic, Atatürk revealed the suitable and civilized clothing for the new society with a national enthusiasm and realistic evaluations. The city center of Afyonkarahisar has been one of the most important settlements throughout history. Loose robes, setaris, robes, yashmaks and hand-painted kerchiefs have always been important in women's clothing in the city center of Afyonkarahisar. Women adorn the collars and sleeves of their underclothing with needle laces and four sides of their kerchiefs and three sides or one side of their prayer rugs with needle laces. Being learned with the help of master-apprentice relationship at young ages; needle laces have also comprised an essential element of doweries and the most important pecuniary resources of home. Women that use kerchiefs or prayer rugs matching their clothes select colors matching the colors and flowers of kerchiefs while making needle laces. Women that make needle laces in the city center of Afyonkarahisar finely knit their arts into patterns.

KEYWORDS: Women's clothing, Turks, Afyonkarahisar, needle lace.

KISALTMALAR

A.Ş.	:Anonim Şirket
Bkz.	:Bakınız
Cm.	:Santimetre
Dm.	:Desimetre
Gr.	:Gram
İ.Ö.	:İsa' dan Önce
Lt.	:Litre
M.Ö.	:Milattan Önce
S.	:Sayı
s.	:Sayfa
Vb.	:Ve Benzeri
y.y.	:Yüz Yıl
SDÜ	: Süleyman Demirel Üniversitesi
WWW.	:World Wide Web

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
KISALTMALAR	vi
İÇİNDEKİLER	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xvi
GİRİŞ	1
I.BÖLÜM	2
1.KADIN GİYİMİNİN TANIMLARI, TARİHÇESİ VE KADIN GİYİMİ SINIFLANDIRMASI	2
1.1.Kadın Giyiminin Tarihçesi	2
1.2.Türklerde Kadın Giyiminin Tarihçesi	3
1.3.Dünyada Kadın Giyimi	9
1.4.Türkiye’de Kadın Giyim	12
1.5.Kadın Giyimi Sınıflandırılması	13
1.5.1.Baş giyilenler	13
1.5.2.Bedene giyilenler	15
1.5.2.1.Üste giyilenler	15
1.5.2.2.Alta giyilenler	15
1.5.2.3.İçe giyilenler	16
1.5.2.3.1.Göynek:	16
1.5.2.3.2.Don:	17
1.5.3.Dışa giyilenler	17
1.5.4.Ayağa giyilenler	18
1.5.4.1.Çarık	18
1.5.4.2.Yemeni	18
1.5.4.3.Çorap	19
1.5.4.4.Nalın	19
II. BÖLÜM	20

2. AFYONKARAHİSAR KADIN GİYİMİNİN TARİHÇESİ VE SINIFLANDIRILMASI.....	20
2.1. Afyonkarahisar İli merkez Kadın Giyiminin Sınıflandırılması.....	21
2.1.1. Başa Giyilenler	21
2.1.2. Bedene Giyilenler	22
2.1.2.1. Bindallı.....	22
2.1.2.2. Entari, Şetari, Elbise	23
2.1.2.3. Lata, ceket. Kaftan	29
2.1.2.4. Gelinlik.....	31
2.1.2.5. Öncek (önücek).....	33
2.1.3. Ayağa Giyilenler.....	35
2.1.3.1. Çorap.....	35
2.1.3.2. Çarık, yemeni	39
2.1.3.3. Nalın	41
2.1.3.4. Terlik.....	43
2.1.4. Dışa Giyilenler.....	44
2.1.5. İçe Giyilenler.....	48
2.1.5.1. Göynek	48
2.1.5.2. Don.....	49
2.1.5.3. Dikorte.....	51
III. BÖLÜM	54
3. OYANIN TANIMI, TARİHÇESİ VE OYA ÇEŞİTLERİ	54
3.1. Oya'nın Tanımı	54
3.2. Oyanın Tarihiçesi	55
3.3. Oya Çeşitleri	55
3.4. İğne Oyası	56
3.5. İğne oyalarında Kompozisyon	57
3.6. İğne oyalarında Motif Kökenleri	57
3.7. İğne Oya Yapımında kullanılan Malzemeler	58
3.7.1. İpek İpliği:.....	58
3.7.2. Sentetik İplik.....	60
3.7.3. İğne:	60
3.8. Kadın Giyiminde İğne Oyaları Örnekleri	61
3.8.1. Göynekler;.....	61
3.8.2. Yazmalardan örnekler	63

3.8.3.Namaz örtülerinden örnekler.....	106
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	153
KAYNAKÇA	157
ÖZGEÇMİŞ.....	164

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1 Havuzdaki aksine bakan genç hanım arifi, Ravzatü'ül-uşşak, 1550 civarı.....	5
Şekil 2 Mevlana'nın canavarla konuşması, Mahmud Dede	5
Şekil 3 Ayrıntısı	5
Şekil 4 Hun ve göktürk kurganlarında bulunan kadın giysilerinin çizimi (Salman,2013,)	6
Şekil 5 Varaka ve Gülşah mesnevisinden bir minyatür örneği (Topkapı sarayı müzesi).....	6
Şekil 6 Dilsuzname: Tebrizi (1455-1456) Sevgililerin vedası.....	7
Şekil 7 Osmanlı döneminde çeşitli yörelere ait kadın ve erkek giysileri (Tan, Yazar,1992;17).	9
Şekil 8 Charlos Ross on yaşındaki Prenses Victora'nın Türk kostümleri içindeki yağlıboya resmi.....	11
Şekil 9 Afyonkarahisar kalesi genel görüntü	20
Şekil 10 1947 yılına ait Afyonkarahisar düğününde önde oturan Hatice Şenboy'un yazma örtünme şekli Damat Hayri Şensoy gelin Gayyure Şensoy	22
Şekil 11 Afyonkarahisar Arkeoloji müzesi Envanter No:2012	23
Şekil 12 1890'lı yıllara ait bindallı Mor kadife	23
Şekil 13 Bağ resmi 1960'lı yıllara ait, Afyonkarahisar	24
Şekil 14 1940'lı yıllara ait bir resim	24
Şekil 15 1920'li yıllara ait bir resim	25
Şekil 16 Kendinden çiçekli saten elbise env.no: 2041	25
Şekil 17 1950'li yıllarda bir sünnet düğünü resmi	26
Şekil 18 1950'li yıllar Seviye Özsoy kayınvaldesi ve oğlu Hasan ile birlikte.....	26
Şekil 19 İç etek	28
Şekil 20 İç etek	28
Şekil 21 Lata Afyonkarahisar Arkeoloji müzesi env.no:1908.....	29
Şekil 22 Saten Kumaş Kaftan AKÜ Güzel Sanatlar Kayıt No:83 (Fotoğraf Ülkü Küçükkurt)	31
Şekil 23 1940'lı yıllar düğün fotoğrafı.....	31
Şekil 24 1940'lı yıllara ait düğün fotoğrafı	32
Şekil 25 Seviye Özsoy'un gelinliği için örülmüş eldiven ve ayrıntısı	32
Şekil 26 1940'lı yıllarda çekilmiş	33
Şekil 27 Afyonkarahisar İli merkez müzesi env.2196.....	33
Şekil 28 öncek ayrıntısı	34
Şekil 29 Afyonkarahisar İli merkez müzesi env.2275.....	34
Şekil 30 Ayrıntısı Siyah ince yün dokuma, iki parça kumaş ortadan birleştirilmiş ve mavi yün ip ile tersinden atlayarak, üzerine noktalar konulmuştur, renkli iplerle kenar süsü ve orta birleştirmeye nakış işlenmiştir. Renkli iplerle bele 92 cm bağlama ipi yapılmıştır. Ebatı: 90x90 karedir.	35
Şekil 31 Öncek AKÜ Güzel Sanatlar koleksiyonu Kayıt. No:100 (Fotoğraf Ülkü Küçükkurt)	35
Şekil 32 1940'lı yıllara ait ipek çorap	36
Şekil 33 Çorabın önden görünümü	36
Şekil 34 El örgüsü çorabın arkadan görünümü.....	36
Şekil 35 El örgüsü çorabın önden görünümü.....	37
Şekil 36 El örgüsü çorabın arkadan görünümü.....	37
Şekil 37 El örgüsü çorabın önden görünümü.....	37
Şekil 38 El örgüsü çorabın arkadan görünümü.....	37
Şekil 39 El örgüsü çorabın önden görünümü.....	38

Şekil 40 El örgüsü çorabın arkadan görünümü Kaynak kişi: Tahsin Düzağaç (T.Düzağaç, sözlü görüşme, 14 Aralık,2015).....	38
Şekil 41 Alimoğlu aksam müzesinde sergilenen yün çoraplar	38
Şekil 42 Mes ustası İsmail Eleren, Afyonkarahisar	40
Şekil 43 Dükkânda yapılan bir çift mes 36 numara Fotoğraf: Zeynep Gürman 14.12.2015 ..	40
Şekil 44 Bir dönem Afyonkarahisar ili merkede giyilen mes ve karalastık	41
Şekil 45 Gürgen ağacından yapılmış bir çift nalın Afyonkarahisar İli merkez müzesinde Env.1167	41
Şekil 46 Gürgenden yapılmış bir çift nalın.....	42
Şekil 47 Sedef kakmalı hamam nalını.....	42
Şekil 48 Bedestende nalın satılan bir dükkân	43
Şekil 49 Sırma işle terlik env. no: 2045 Boyutları:27x8,5	43
Şekil 50 Env. no 3103 üzeri kadife işli, altı kösele terlik Boyutları:25,5x9	44
Şekil 51 1930'lu yıllara ait Mahramaya örnek	44
Şekil 52 1985 yılından bir nikâhtan görüntü, Afyonkarahisar.....	45
Şekil 53 1940'lı yıllardaki bir nikâh töreninde örtünme şekilleri.	46
Şekil 54 1940'lı yıllardaki bir nikâh töreninde örtünme şekilleri, Afyonkarahisar	46
Şekil 55 60'lı yıllarda nikâh merasiminde görüntü, Afyonkarahisar.....	46
Şekil 56 Nafiz İplikçioğlu (arkada ayakta) annesi babası ve kardeşleri, Afyonkarahisar	47
Şekil 57 Hanife Alpergül ve Ayşe Sivritepe 1980'li yıllara ait bir nikâhta çekilmiş fotoğraf	47
Şekil 58 Göğnek tabir edilen el dokuması Yakası ve kolları iğne oyalı.....	49
Şekil 59 Afyonkarahisar Arkeoloji müzesi Env:3807.....	49
Şekil 60 AKÜ Güzel Sanatlar Koleksiyonu Kayıt No:99 (Fotoğraf Ülkü Küçük Kurt).....	50
Şekil 61 Bayan için hazırlanmış paçası işli iç donu Yandan, önden görünümü ve çizimleri .	50
Şekil 62 Paçaları süslenmiş iç donunun önden ve yandan görünümü.....	50
Şekil 63 Yakası dantelli dikolte robasının önden ve arkadan görünümü	51
Şekil 64 Robası ve askıları kanaviçe işlenmiş dikolte ve ayrıntısı	51
Şekil 65 Yakası dantelli dikolte roba ve etek ucu ayrıntısının görünümü.....	52
Şekil 66 Robası dantel örülmüş dikolte.....	52
Şekil 67 Gecelik üst kısmı 75x95 cm env. No:95	53
Şekil 68 Gecelik alt kısmı 65x66cm.env. No:96	53
Şekil 69 ziniler motifi yapılmış gönek ve ayrıntısı Afyonkarahisar Arkeoloji müzesi Env:3807	61
Şekil 70 küçük nuskalar yapılmış göynek ve ayrıntısı.....	62
Şekil 71 Sıçan dişi motifi yapılmış göynek ve ayrıntısı	62
Şekil 72 Üçlü Buket ve Çizimi	63
Şekil 73 Güne Bakışlar ve çizimi.....	64
Şekil 74 Şeker Bölükler ve çizimi.....	65
Şekil 75 Yarım Aylar ve çizimi	66
Şekil 76 Üzümler ve çizimi	67
Şekil 77 Yarım Aylar ve çizimi	68
Şekil 78 İki elti bir görümce ve çizimi	69
Şekil 79 Yapraklı yıldız ve çizimi.....	70
Şekil 80 Saray süpürgesi ve çizimi	71
Şekil 81 Muzlar ve çizimi.....	72
Şekil 82 Kirpikler ve çizimi.....	73
Şekil 83 Tintinler ve çizimi	74
Şekil 84 Çiftli Kılıçlar ve çizimi	75
Şekil 85 Yarım Tekerlek ve çizimi	76

Şekil 86 Gelin Tacı ve çizimi	77
Şekil 87 Mısır Püskülü ve çizimi	78
Şekil 88 Kılıçlar ve çizimi	79
Şekil 89 Çamlar ve çizimi	80
Şekil 90 Çiftli Kılıçlar ve çizimi	81
Şekil 91 Sıçan Dişi ve çizimi	82
Şekil 92 Maydanozlar	83
Şekil 93 Kirpikler ve çizimi.....	84
Şekil 94 Karanfil ve çizimi	85
Şekil 95 Gelin Çiçeği ve çizimi	86
Şekil 96 Çilekler ve çizimi	87
Şekil 97 Mekik üstü dular ve çizimi	88
Şekil 98 Çiçekler ve çizimi.....	89
Şekil 99 Üçlü biberler ve çizimi	90
Şekil 100 Dutlar ve çizimi	91
Şekil 101 Taç ve çizimi	92
Şekil 102 Papatya ve çizimi.....	93
Şekil 103 Pipirikli şeker bölükleri ve çizimi	94
Şekil 104 Müjde çiçeği ve çizimi.....	95
Şekil 105 Açelya ve çizimi	96
Şekil 106 Çarkıfelek ve çizimi.....	97
Şekil 107 Çiftli Kılıçlar ve çizimi	98
Şekil 108 Çiftli Kılıçlar ve çizimi	99
Şekil 109 Çiftli Kılıçlar ve çizimi	100
Şekil 110 Çitlenmik ve çizimi	101
Şekil 111 Tekli saray süpürgesi ve çizimi	102
Şekil 112 Çiçekli biber ve çizimi	103
Şekil 113 Dut ve çizimi	104
Şekil 114 Çiftli Kılıçlar ve çizimi	105
Şekil 115 Balpetekli Nuska ve çizimi	107
Şekil 116 Balpeteği	108
Şekil 117 Karanfiller	109
Şekil 118 Nuska Üzeri Frek bağı ve çizimi (Farklı iki Model)	110
Şekil 119 Gelin Tacı	111
Şekil 120 Çember.....	112
Şekil 121 Kertikli.....	113
Şekil 122 Örümcekleli Nuskalar.....	114
Şekil 123 Küçük Taçlar	115
Şekil 124 Çantalar	116
Şekil 125 Pipirikler	117
Şekil 126 Nuska arası Taçlar	118
Şekil 127 Örümcek üstü dutlar	119
Şekil 128 Maydanozlar.....	120
Şekil 129 Yıldızlar	121
Şekil 130 Üzümler	122
Şekil 131 Pipirikler	123
Şekil 132 Yelpaze	124
Şekil 133 Karanfiller	125
Şekil 134 Karanfiller	126

Şekil 135 Bademler	127
Şekil 136 Çift Karanfiller	128
Şekil 137 Biberler	129
Şekil 138 Yıldız	130
Şekil 139 Yıldız Çiçeği	131
Şekil 140 Nуска Arası Yıldız Çiçeği	132
Şekil 141 Yan Karanfiller.....	133
Şekil 142 Yan Karanfiller.....	134
Şekil 143 Sıra Dağlar	135
Şekil 144 Kayalar.....	136
Şekil 145 Yelpazeler	137
Şekil 146 Çarkıfelek.....	138
Şekil 147 Gitmeli gelmeli.....	139
Şekil 148 Üç akıl beş fikir ve çizimi	140
Şekil 149 Kayalar.....	141
Şekil 150 Boncuklu yan köprüler.....	142
Şekil 151 Çamlar	143
Şekil 152 Kirpikler.....	144
Şekil 153 Nuskalar	145
Şekil 154 Sıralı Motifler	146
Şekil 155 İp atmalı yelpazeler	147
Şekil 156 Mekikli.....	148
Şekil 157 Çam ağacı	149
Şekil 158 Üstü atmalı Nuskalar	150
Şekil 159 Tekerlek	151
Şekil 160 Üzümler	152

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1 : İncelenen Yazma ve Namaz örtülerinin yapım yılları	153
Çizelge 2 : İncelenen yazma ve namaz örtülerinde kullanılan iplerin renkleri.....	154
Çizelge 3 : İncelenen Yazma ve Namaz örtülerinde Kullanılan İplerin Cinsi.....	154
Çizelge 4 : İncelenen Yazma ve Namaz örtülerinde kullanılan motifler.....	155

GİRİŞ

İnsanların barınma ve karnını doyurma ihtiyaçlarının dışında ilk ihtiyaı da bedenini soğuk ve sıcaıtan koruma şeklinde olmuştur. Zaman içinde bu koruma ihtiyaı, giyinmeye dönüşmüştür. Giyinme, biraz daha ilerleyerek süslü giysilere dönüşmüştür. Kadınların giysileri, erkeklere göre daha gösterişli ve süslüdür. Buda güzel olma ve göze hoş gözükme gibi unsurlardan oluşmaktadır. Giyim insanların yaşam biçimi hakkında da bizlere bilgi vermektedir.

Genel olarak Türk kadınların giyimine baktığımızda önden kapamalı yanlardan yırtmaçlı  etek tarzı giysilerin altına giydikleri değişik modellerde şalvarlar, farklı kumaş ve nakış evrelerini geçirerek günümüze kadar ulaşmıştır. Başlara örtülen örtüler ise yine farklı kumaş ve oyalarla günümüze kadar gelmiştir. Kadınlar baş süslemeye çok önem vermişlerdir. Yüz güzelliği sa biçimleri ve başa giyilen başlıklarda itina gösterilmiştir. Bu yüzden olmalı ki “ Güzelin başına, ağanın aşına, atın dişine bak” tekerlemesi atasözü olmuştur.

Afyonkarahisar ilinin büyük bölümü Ege bölgesinde, bir bölümü iç Anadolu Bölgesinde, güneybatıdaki kk bir bölümü ise Akdeniz Bölgesinde kalmaktadır. Afyonkarahisar ili iç Anadolu ve Akdeniz Bölgeleri ile komşudur. Afyonkarahisar kavşak bir il konumundadır. Bu nedenle ki, Anadolu'nun bütünlüğünü ele geçirmek veya korumak için yapılan büyük savaşlardan İpsos (M..301), Miryakefalon (1176) ve Büyük Taarruz (1922) Afyonkarahisar topraklarında cereyan etmiştir.

Afyonkarahisar İli merkez de yapılan bu araştırmada daha önce detaylı giyim ve iğne oyası ile ilgili araştırma yapılmadığı görülmüştür. Taciser Onuk'un “Osmanlıdan Günümüze İğne Oyaları” kitabında İğne oyası yapılan iller arasında Afyonkarahisar ismi de bulunmaktadır. Evliya elebi seyahatnamesinde yüzeysel olarak giyimle ilgili bahsetse de detaylı olarak bir araştırma bulunmamaktadır. Sadece merkezle sınırlandırdığımız araştırmada 1900 yılından önceki fotoğraflarda kadınların sadece feraceli olarak rastlanmıştır. Eski belgelerin incelenmesinde kayıtlara geçen kıyafet isimleri örnek olarak gösterilmiştir. İğne oyaları incelenirken özellikle iğne oyasını yapan usta bayanlar seçilmiştir. Bu ustaların belirttiği isimler kayda alınmıştır.

I.BÖLÜM

1.KADIN GİYİMİNİN TANIMLARI, TARİHÇESİ VE KADIN GİYİMİ SINIFLANDIRMASI

1.1.Kadın Giyiminin Tarihçesi

Arkeolojik çalışmalarda tarih öncesi dönemlere ait olduğu saptanan tekstil parçalarının bulunması ve kil tabletlerden edinilen bilgiler sayesinde, dokumanın tarihsel gelişimi konusunda bazı ipuçları edinilmiştir. Buna göre, dokuma alanında ilk gelişmelerin Geç Paleolitik Dönem'de Avrupa'da başladığı ve bükme, file, örgü, kıvrırma gibi tekniklerin kullanıldığı söylenebilir. Eldeki belgelerden, Neolitik dönemde Orta Doğu'da yerleşik yaşama geçilmesiyle dokumanın ekonomik bir aktivite olarak görülmeye başlandığı sonucuna da varılabilir. E.J.Barber Rrehistoric Textiles (Tarih öncesi Tekstilller) adlı kitabında, dokuma alanındaki en eski kanıtın Kuzeydoğu Irak'taki neolitik bir yerleşim olan Jamo'da bulunduğunu aktarır. M.Ö.7000'lere dayanan bulgular, kil içinde bu güne ulaşabilmiş dokuma izlenimi veren parçalardır (Özay, 2001:5).

İlkel insanın başlıca telaşı enerjisini sağlayabileceği yiyecek olmuştur. Örtünme ise ikinci hatta üçüncü derecede gerek duyulan bir gereksinimdir. İkinci aşamada üreme organının koruma ihtiyacı gündeme gelmiştir. Bu amaçla daha çok vücudunun mahrem yerlerinin bulunduğu kısımları kapattığı anlaşılıyor. Bir başka açıdan bakıldığında insanı giyinmeye veya örtünmeye iten üç önemli faktör olduğunu görürüz. Bunlardan biri biyolojik, diğeri inanışlara dayalı ve dinsel, üçüncüsü ise hoşla gitme, güzel görünme veya farklı olma duygusudur. Bunların hangisinin diğerdinden daha önemli olduğu, kullandıkları ortam, iklim, ekonomik durum ve sosyal olaylarla yakından ilgilidir (Türkoğlu, 2002:4).

Mısır ön Asya'da bulunan Taş çağı köylerinin kalıntıları arasında kumaş üretiminin varlığını gösteren ilk belirtilere rastlanmıştır. Ketenden ya da daha sonraları yünden dokunan giysiler, soğuk ve güneşe karşı korumada kullanılan yapraktan yapılmış eteklik ya da deri giysilerle yarışmaya başlamıştır (Abalı, 2009:119).

Mısır giyim kuşam biçimini, daha çok heykellerden ve duvar resimlerinden öğrenebiliyoruz. Mısırlılar Ketten bezi dokumacılığında ne kadar ileri gitmişlerse, Mezopotamya'da hüküm süren Sümerler, Akadlar, Asurlular ve Kaldeliler de yünlü

kumaş üretiminde o denli ilerideydiler. Mezopotamya'nın en eski uygarlıklarından biri olan Sümerler ve Akadlar, egemenlik sürdüğü dönemlerde (M.Ö. 5000-3000) insanlar, uzun tüylü koyun postlarından yapılmış, etek biçiminde veya omuzdan askılı basit bir elbise giymişlerdi. Eski Yunanlılar ise uzun kumaşlar üretmemişlerdir. Çoğu zaman sadece bir giysiye yetecek miktarda kumaş dokumuşlardır. Sade ve süsten uzak giyim biçimleriyle dikkati çeken Yunan kültürü, geniş bir zaman dilimi içerisinde Türk devletleriyle çağdaş bir ulus olarak karşımıza çıkar. Roma giyimi tarzını Yunan giyiminden ayırmak çok güçtür. En önemli fark, tipik Roma giysisinden yer alan kol evi dikişine karşın Yunan giysisinde dikdörtgen biçimli kumaşın tokalarla tutturularak giysi biçimine getirilmiş olmasıdır. İpekli dokuma sanatıyla bir hayli ileride olan Bizanslılar, ipeği Çin'den getiriyor ve Suriyeli dokumacılara kendi himayelerinde dokutuyorlardı. Elbiseler genellikle ipekten işlemeli giysi üzerine tunik şeklindekiydi. Tunikler üzerine ise bir kemer takılırdı. Çin kadınlarının başlıca giysilerinin bir parçası olan han-chaol, kısa bir tunik görünümünde olup, bele kadar uzanan bir bluzdur. Vücudu iyice saran bu giysi içe giyilmekte olup, ipekten dokunmuştur (Salman, 2013: 9).

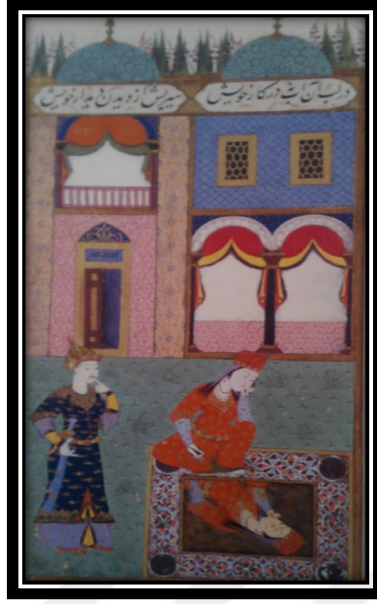
1.2. Türklerde Kadın Giyiminin Tarihi

M.Ö. birinci binde kuzey Çin'de görülen ve Çin kaynaklarında Hiyong nu adıyla tanınan Asya Hunları umumiyetle tarih sahnesinde ilk rol oynayan Türkler olarak kabul edilmektedir. M.S. 4.yy.da Avrupa'da görülen Hunlar bunların bir devamı olup, Atilla idaresinde (434-453) Maraş kıyılarına kadar hemen hemen bütün Avrupa'ya hâkim olmuşlardır (Aslanapa, 1984:1). Anadolu Türk El sanatları Asya'dan İran ile Irak'a göç eden Büyük Selçuklular ve onlara etki eden Hun, Göktürk, Uygur, Gazne, Karahanlı gibi Türk devletlerinin sanatlarından kaynaklanmış; Hitit, Frig, Yunan, Roma, Bizans sanatları gibi Anadolu uygarlıklarından beslenmiştir. Türklerin Anadolu'ya Asya'dan taşıdıkları geleneksel sanatları geçtikleri İslami çevrede gördükleri ile serpilmiştir. Yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda; Asya'da Pazırık ve Noin Ula'da bulunan, eski kurganlardan (mezarlardan) çıkarılan, el sanatları örnekleri yüksek bir kültür çevresine işaret etmektedir. Metal elbise süsleri, küçük plakalar, eyerler, elbiseler, işlemeli örtüler, kap, kacak, çanak, çömlek, ahşap parçaları, mücevherler, halılar küçük heykelcikler bu konuda bizleri aydınlatmaktadır. Bu kurganlardan çıkartılan parçalar; tekstil,

metal ağaç ve karışık elemanlar aracılığıyla, değişik dallarda değişik teknikler kullanarak, el sanatlarının yapıldığını ortaya koymaktadır (Barışta, 1988:1)

Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan bir göçebe kavim olarak Türkler,engin tarihi boyunca çeşitli devletlerle etkileşim içinde bulunmuşlardır ve tarihi boyunca çok zengin bir giyim kültürü yelpazesine sahip olmuşlardır. Bir dönem Abbasî halifelerinin özel muhafız birliklerinde görev alan 10. Ve 11. Yüzyıllarda İslamı kabullendikten sonra Mezopotamya ve Güney Anadolu'nun sıcak iklimine alışmaya çalışan Türkler, bir yandan da Bizans ordusunda paralı askerlik yaparak Arap, Fars ve Bizans kültürleriyle etkileşime girmişse de, eski Şamanist geleneklerini uzun süre terk etmemişlerdir. Büyük Selçuklu devleti döneminde İran kültürü ağır basarken Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve gelişme dönemlerinde aptes almaya, namaz kılmaya uygun olan ve kolayca giyilip çıkarılabilen İslami ve Arap etkileşimli sade giysiler ön planda yer almıştır (Tez; 2009:241). Beylikler Devri Anadolu'su çok renkli bir dönemdir. Her bölge yeni formlar yaratmaya çalışırken o yörenin eski geleneklerinden alıntılar yapar. Bu yeni atılımda, bölgeler arasında farklılıklar dikkat çeker (Öney, 1989:1).

Öteki alanlarda olduğu gibi İslam öncesi Orta Asya dönemindeki Türk yaşayışını ayrıntılarla gösteren yazılı belgelere sahip değiliz. Bununla birlikte son yıllarda arkeolojik kazılarda elde edilen buluntular ve özellikle Uygur sanatını yansıtan eserler, minyatürler, eski Türk giyiminin bazı özelliklerinin saptanmasına olanak vermektedir (Turan, 1990:209). Selçuklu devri minyatürleri astronomi, tıp, botanik ve mekanik aletlerle ilgili eski metinleri, eski aşk hikâyesini, doğaüstü cinli, perili masalları canlandırır. 14.yy Beylikler devri minyatür sanatı konusunda ise bu güne kalan eser olmadığından bilgi sahibi değiliz. Büyük olasılıkla bu yüzyılda komşu merkezlerde gelişmeye devam eden minyatür ve kitap sanatı alanında Anadolu'da eserler verilmişti. Bunların beyliklere bölünmüş Anadolu'da karışıklıklardan kaybolup gittiğini söyleyebiliriz (Öney, 1989:55). Selçuklu döneminde yapılan; Havuzda aksını seyreden genç minyatüründe (Şekil 1,2,3) ve Mevlana'nın canavarla konuşması minyatürleri örnektir. Bu örnekler kadın ve erkek giyiminin aynı olduğu, yani önden açık uzun kaftanların belinin ise bir kuşakla bağlanmış olmasıdır.

Şekil 1 Havuzdaki aksine bakan genç hanım arifi, Ravzatü'ül-uşşak, 1550 civarı
CHUAM, 1985,216,15A,y 23 a Osmanlı Resim Sanatı kitabı

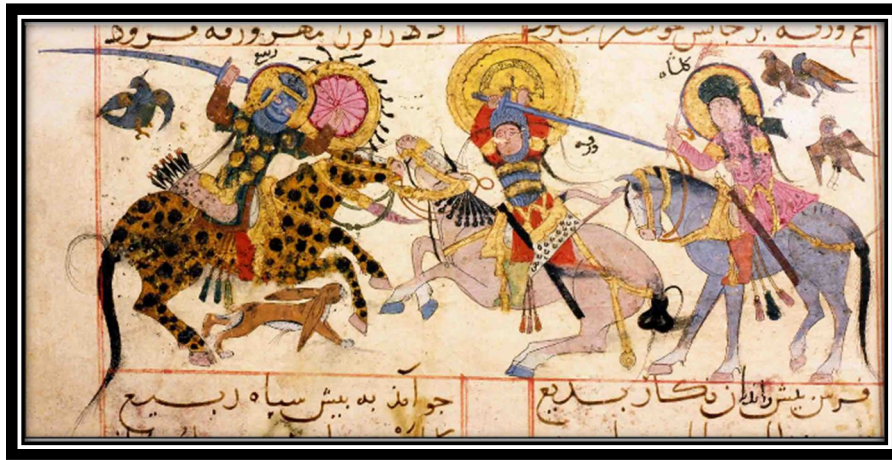

Şekil 2 Mevlana'nın canavarla konuşması, Mahmud Dede Şekil 3 ayrıntısı
Sevakıb-ı Menakıb, 1599, TSM,R.1479.y 115a (Osmanlı Resim Sanatı sayfa 235)

Şekil 4 Hun ve göktürk kurganlarında bulunan kadın giysilerinin çizimi (Salman,2013.)

Türkler göçebe hayatının gereği olarak orta Asya’da rahat giysileri, daha çok deriden yapılmış giyim eşyalarını tercih etmişlerdir. Çünkü ata binme günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçasıydı. Hun kurganlarından çıkan (bkz. Şekil 4) çizme, keçe çoraplar, kumaş ve hali parçaları, saç örgüleri gelişmiş bir uygarlığın habercisidir. Saç şekil dâhil birbirine çok yakın olan kadın ve erkek giyim tarzı Selçuklular döneminde de sürdürülmüştür. Selçuklu giysilerinde kadını erkekten ayıran en önemli unsur baş kısmında görülmekteydi. Yaşlı kadınlar daima, ölüm olayında başlarına omuzlarına kadar inen bir örtüyle kapatırlardı. Gelinler “didek” denilen örtüyle başlarını örterlerdi (Tan,Yazar, 1992:14).

Şekil 5 Varaka ve Gülşah mesnevisinden bir minyatür örneği (Topkapı sarayı müzesi)

7.yüzyılda Arap edebiyatında yazılan eser, Farsça çevirisinden H.841 yılına ait Yusuf Türkçeye tercüme etmiş ve minyatürlerle olayları anlatmıştır. Yine 1455 yılı Dilsuznamedeki minyatürlerde kadın giyimine örnektir.

Şekil 6 Dilsuzname: Tebrizi (1455-1456) Sevgililerin vedası

Bizans topraklarını yavaş yavaş fetheden Osmanlılar, uzun yıllar Bizans ile iç içe yan yana yaşamıştır. Yüzyıllar boyu süren yakın temas sonucu Bizans kültürü Osmanlı'dan etkilendiği gibi, Osmanlı'da kaçınılmaz bir şekilde Bizans'tan etkilenmiştir. Söz gelimi Türklerin Anadolu'ya geldiklerinde kadınlarında baş örtünmesi bulunmadığı belirtilerek, Anadolu Türk kadınının kara ya da renkli çarşaf ve peçe ile örtünmesi geleneğinin, Bizans'tan alınmış olabileceğine ilişkin kanıtlar ileri sürülmektedir (Tez; 2009:241).

Asya'dan başlayan ve Anadolu'ya çeşitli yörelerden ulaşan göçler birçok karmaşık olayın yansımasıdır. Birçok köklü kültürün birleşmesini de etkilemiştir. Asya'dan hareket eden 24 oğuz boyunun önemli bir bölümünden ailelerin Anadolu'nun çeşitli bölgelerine yerleşmeleriyle birlikte, geleneksel giyim sisteminin bir yönü önem kazanmıştır. Çünkü bütün bu boyların hem ortak bir kültürel kimlikleri, hem de tek tek kendilerine has sembolleri giysileri ve giyimleri bulunmaktaydı. Bu semboller bütün ürünlerinde halı, kilim desenlerinde, çadırlarında, atlarında, koyunlarında, dokumalarında, takılarında ve hiç kuşkusuz giysilerinde tıpkı bir milli bayrak kadar kesin bir biçimde normlaştırılmıştı. Aslına bakılırsa bir görsel iletişim sistemiydi ve hareket ettikleri süre boyunca kendi aralarında belirleyici birleştirici hatta koruyucu bir rol oynamaktaydı. Nitekim daha sonraki yüzyıllarda Anadolu'ya gelen Kırgız, Özbek, Uygur, Azeri, Tatar gibi kavimler de aynı kültür mesajlarını taşımış ve kullanmışlardır. Uzun göçler sonunda Anadolu'da yeniden bir araya gelen bu aileler,

kendi özel giyimlerini çok önemli bir geleneksel kimlik sistemi olarak özenle korumuşlardı. Bu gün Anadolu'daki Türk folklor giysileri bu sistemin günümüze kadar gelebilen örnekleridir (Küçükerman, 1996:21).

Selçuklu döneminde kadın ve erkek giysileri genellikle cübbe ya da uzun ve geniş etekli, dar kollu "ferace"ler biçimindedir. Bu geniş elbiselerin etek uçları kemere sokularak rahat yürüme sağlanmaktaydı (Küçükerman, 1996:27).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde ana hatları itibariyle orta Asya ve Selçuklu kadın giyim kuşam ve süslenme geleneği sürdürülmekle birlikte devletin zenginleşmesi, üç kıtaya yayılan topraklardan gelen kültürel etkilenmeler sonucu zengin, gösterişli bir giyim şekli ortaya çıktı. Bu dönemin en önemli özelliği kadın ve erkek giyimi arasındaki farklılaşmadır. XV. yüzyıldan itibaren Osmanlı sarayı, başkent İstanbul'un giyim kuşamını yönlendiren bir merkez haline geldi. İstanbullular gösterişli, pahalı kıyafetlere yönelirken Anadolu ve Rumeli'nin köylerinde, kasabalarında yaşayan halk eski Türk giyim geleneğini sade, süsten uzak sade kıyafetlerle sürdürmüşlerdir. İmparatorluğun bünyesindeki Hristiyan ve Musevi toplumlar ise geleneksel kıyafetlerini yaşatmışlar, ancak sokağa çıkarken çar, ferace, yedirme kullanmışlar, başlarını örterek Müslüman topluma ayak uydurmuşlardır (Tan, Yazar, 1992:15).

19.yüzyılın ortalarında İstanbul'da ilk kez çarşaf denilen bir giysi ortaya çıkmıştır. Önceleri tek parça olan bu giysi Meşrutiyet'ten sonra iki parçalı bir dış giysi halini almıştır (Tanyol, 2013:251). Ferace tarzı örtüler 1980'li ve 90'lı yıllara kadar kırsal kesimde kadınların dışarı çıkarken örtündükleri giysiler olmuş ve daha sonra yerini yavaş yavaş mantolar, pardösüler almıştır.

Osmanlı kadın giyiminde zaman içinde entari, şalvar ve gömlek ile ceket ve etek olarak üç tip kıyafet kullanılmıştır. Sokağa çıkan kadınlar kıyafetlerini ferace veya çarşaf ile tamamlamışlar ve yüzlerini de "yaşmak" denilen bir örtü ile örtmüşlerdir. Evde modası pek değişmeyen şalvar giyilmiştir. Devlet ve din görevlisi olmayan halkın dilediği biçimde giyindiği bu ortamda Müslüman kadınlar çarşaf ve peçe altında iken, başka dinlere mensup kadınların rahat elbiseler giydikleri Şekil 7'de görülmektedir.

Şekil 7 Osmanlı döneminde çeşitli yörelere ait kadın ve erkek giysileri (Tan, Yazar,1992;17).

Kadınlara ait giyim-kuşam her zaman erkeklere göre daha fazla çeşitlilik gösterir. Anadolu'da kadın giyimi, bedenine ve ayağına giydikleri, bunların bezemeleri ve takıları ile oluşan bir bütündür. Kadın bu bütün içinde, gelenekleri ve toplumdaki yerine göre, neyi, nerede, ne zaman, nasıl giyeceğini yaşayarak öğrenir. Giyim-kuşam tarihimizde önemli bir dönüm noktası da Tanzimat Fermanı'dır. Bu dönemde Avrupa giyim-kuşamı milli unsurlarla karışmış, özellikle kadın giyim-kuşamında, çarpıcı farklılıklar görülmeye başlanmıştır. (Tan, 2013:252).

1.3.Dünyada Kadın Giyimi

M.Ö.4.yy.ortalarında Praksiteles gibi ismi duyulmuş sanatçılar başarılarıyla takdir görürler. Ayrıca kamusal ve dini önemi olan binaları süslemeye, hükümdarlara ve onların zaferlerine methiyeler düzmeye devam edilir. Bu çağda manzara portre, natüremort, hayvan resimleri, mitolojik betimlemeler gibi türler varlıkla kesimin evlerini güzelleştirmek ve onların görünüşlerini ölümsüzleştirmek üzere ortaya çıkmıştır. Bu dönem hakkında bize giyim hakkındaki bilgiyi, günümüze tadar gelmiş olan mozaikler ve freskler vermektedir (Farthing, 2014:8).

Kuzey Avrupa'da Mezolitik Dönem'e ait olduğu sanılan ve liflerden oluşan file tipi örgüler bulunmuşsa da, bunlar dokunmuş gerçek tekstiller sayılmamaktadır. Avrupa'da rastlanan en eski dokuma örnekleri, İsviçre Robenhausen'de bulunan Geç Neolitik Dönem'e, M.Ö.3000'lere tarihlenen tekstil parçalarıdır. Ancak, Doğu Avrupa'da bulunan M.Ö.6000'lere ait olduğu sanılan tezgâh kalıntıları, dokuma eyleminin daha erken tarihlere kadar uzandığını gösterir (Özay, 2001:6).

Ortaçağda Hristiyan kadınlar, dinsel emirlere uygun olarak tek bir saç telini göstermemek üzere başın ve yüzün bir bölümünü Eski Almanca "Hube", Eski

İngilizce “huif”, Fransızca “heute”, İngilizce “bonnet” (bone) ve Hollandaca “huif” diye adlandırdıkları bir örtü ile kapatırlardı. Bu örtü, alınlık (saç diplerini gizleyen, namaz takkesine benzeyen bir başlık), çene bezi (boynu gerdanı, kulakları kapatacak şekilde bağlanan bir bez) ve üst bezi (başı tümüyle örten bir örtü) olmak üzere üç parçadan oluşurdu. Kadının uzun ve örgülü saçları varsa, sokağa çıktığında örgüleri kapatacak büyük bir şal örtünür ve ayak bileklerine dek uzun giysiler giyerdi. 14.yüzyıl sonlarında ilk kez yaka, omuzdan omuza açılarak göğüs dekoltesi, 15. yy Fransa’ında ise derin göğüs dekoltesi modası başlamıştır Doğu dünyasından Batı’ya geçen yüzlerce giysi teriminden ilk akla gelenler olarak, Fransızca yelek anlamına “gilet” sözcüğü Türkçe “yelek ”ten, pijama adı verdiğimiz İngilizce “pajamas” Farsça “ayağa örten giysi” anlamına “pat(y)+came” bileşik bir sözcük olarak ve etek anlamına “jupe” ise Arapça “cübbe” sözcüklerinden geçmiştir. Peru yerlilerinin giydiği, lama yününden evde dokunmuş ve kafanın geçmesi için ortası delinmiş olan kare biçimli bir battaniye (pancho) gibi Hintliler de yüzyıllardır değişmeksizin hep aynı tarz giysiyi (dhoti) giymeyi sürdürmektedirler. Çinliler her zaman belde bir kuşakla bağlanan ve her renkte olabilen uzun bir gömlek giyerken japon köylüler yüzyıllardan beri pamuklu kumaşla kaplı geleneksel “kimono”larını giymektedirler (Tez, 2009:290).

“Pantolon” kelimesinin kökeni Venediklilerin Aziz Pantaleone’ye duydukları sevgi ve saygının bir ifadesi olarak giydikleri dar ve uzun külotlara pantoloni adını vermelerine dayanır. Fransa krallığında pantolon XVI. Yüzyılda bir commedia dell’arte tipi aracılığıyla tanınmıştır. Pantolon uzun don giyen, çok özel kıyafetli zengin ve cimri bir ihtiyar rolünü oynar. Mecazi anlamda Pantolon “amacına ulaşmak için birçok kılığa giren ve her rolü oynayan birine denir.” İtalyan komedisinin bu tipi “pantolon-nade” (soytarılık, güldürü) denen dans figürleriyle tanınır. XVIII. Yüzyıl sonunda, uzun zamandan beri giyildiği bilinen pantolon “ bir kıyafetin külotları ve çorapları” olarak tanımlanır (Bard,2012:8). Kadınların 18.yüzyıldan sonra yasak olan pantolonu giymeye başlamışlardır. 14.yüzyılda bile Avrupa’da yatakta çıplak yatılıyordu. İç çamaşırı kullanma geleneği Avrupa’da 13.yüzyılda başlamış ve bunun sonucu olarak uyuz, kellik vb. deri hastalıkları azalmaya yüz tutmuştur. Ortaçağ Avrupa’sında kanalizasyon altyapı sistemi bulunmadığından, bulaşık suları (ve de idrar kapları) sokağa boşaltılırdı. Topuklu

ayakkabının ve geniş siperlikli şapkanın bu sevimsiz tutum nedeniyle ortaya çıktığı söylenir. Venedik'te de kadınlar ayaklarını sokaklardaki su birikintilerinden korumak için "zocoli" adı verilen, bizde Osmanlılar döneminde hamamlarda kullanılan yüksek ökçeli takunyaları andıran ayakkabılar giyerdi. 15.yüzyıl sonunda ve Rönesans döneminde prens saraylarında lüksün artması ve siyasal yetkinin yoğunlaşması, giyimde ağır ve katı biçimlerin ve yüklü işlemelerin önem kazanmasına, çok canlı ve çok koyu renklere, çoğu zaman garip fantezilerin ortaya çıkmasına, lüks kumaşların kullanımı eşliğinde kıyafetlerin değişmesine yol açmıştır (Tez, 2009:292).

İngiltere'de 16.yüzyıl saray çevresinde Türk giysilerinin giyildiğine tanık olunmaktadır. 1510'da Westminster'de düzenlenen bir törene, Kral VIII. Henry, Essex kontu ile birlikte, ellerinde eğri kılıçları başlarında türbanları ve renkli Türk giysileri ile gelmişlerdir. (Reyhanlı, 1983), Avrupa'da Tuquerie çerçevesinde Osmanlı kostümlerine bürünerek resimler yaptırmak bir aristokrat modasıydı. Bu 19.yüzyılda da devam etmiştir. Sir Willham Charlos Ross on yaşındaki Prenses Victora'yı Türk kostümleri içinde şekil 8'da ebedileştirmiştir (Çakır, 2007:118).

Şekil 8 Charlos Ross on yaşındaki Prenses Victora'nın Türk kostümleri içindeki yağlıboya resmi

Günümüze kadar devletler birbirlerinin giyimlerinden etkilenmiş bir şekilde kendi giyimlerine uydurmuşlardır. Günümüze baktığımızda dünya modasını takip

edilmektedir. Hızlı iletişim araçları sayesinde aynı tip giysiler dünyanın her yerinde giyilmektedir. Günümüzde artık yöresel giyim değil dünya modası vardır.

1.4.Türkiye’de Kadın Giyim

1912-1913 Balkan Savaşları sonrasında göçmen olarak Kafkaslar, adalar ve Balkanlardan Anadolu’ya gelenlerin kıyafetlerinin farklı olması, giyim ve kuşamda tartışmaları yeniden alevlendirmiştir. Özellikle bu dönem içerisinde kadınların çalışma hayatına atılmalarıyla birlikte, eski giysiler yerine daha pratik ve rahat kullanımlı giysiler benimsenmiş, çarşaf ve peçe kullanımı giderek azalmıştır. Nitekim İttihat ve Terakki Partisi, Türk Ocakları ile kadın kıyafetini yeniden düzenlemeye çalışmıştır. Kadın kıyafeti konusunda tesettürden yana olan Enver Paşa, 1916 Ekim’inde kuruluş hazırlıklarına başlanılan Birinci Ordu Kadın İşçi Taburu için düzenlenen talimatnamede, kadın işçilerin şalvar, ceket ve başörtüsü taşımaları ve uzunca bir elbise giymelerini şart koşturmuştur. (Aysal, 2011; 10). Cumhuriyet döneminde Türk kadını dış kıyafetinde özgürlük kazanmıştır. Türkiye’nin erkek ve kadın için medeni dünya insanların giyindiği kıyafetleri kabul etmeleri, Türkleri Şark olarak değerlendirmekten kurtarmıştır (İnan, 1968:27)

Cumhuriyetin kurulduğu tarihlerde, Anadolu insanı çok değişik kıyafetleri bir arada kullanmaktaydı. Yeni bir topluma uygun ve medeni bir kıyafetin ne olacağı, Atatürk tarafından milli heyecan ve gerçekçi değerlendirmeler sonucu ortaya konulmuştur. Sonuç olarak, Atatürk 25 Aralık 1925’te çıkan bir kanun ile kıyafet inkılabını gerçekleştirmiş; peçe, çarşaf, kalpak ve fes giyilmesini yasaklayarak, batılı ülkelerin giyim biçimini benimsetmiştir. Cumhuriyetin kurulduğu günden bu güne kadar Türk kadın giyiminde de Dünya modasına uygun bir çizgide gelişim olmuştur. 1924’te kadınlar tarafından geometrik desenli, geometrik kesimli elbiseler giyilmiştir. Kısa japone kollar, bluzan korsajlar ve boyunları saran rengârenk, dizi-dizi inci boncuklar, kocaman kloş şapkalar moda olmuştur. Etek boyları ve saçlar da kısaltılmıştır. Jarse kumaş kullanılmıştır. Kadın giyiminde erkeksi şıklık ile hızlı giyinme devri başlamıştır. Avrupa’da kocaman kloş şapkalar moda olmuş ve bu moda Türk kadını tarafından da çabucak benimsenmiştir. Cumhuriyet öncesi peçenin altında kalan yüzler açığa çıkmıştır. 1930’lara doğru giyimde yeniden sadeleşme görülmüştür. Bunun sebebi de tüm dünyayı saran ekonomik bunalımdır. Etekler genellikle uzamış ve bel yine doğal yerini almıştır (Ağaç vd., 2008:5).

Yeni bir dönemin başlangıcı olan Cumhuriyet, ülke tarihi için dönüm noktası oluşturmaktadır. Sosyal hukuksal düzenlemelerin yapıldığı Cumhuriyet'te kadınlar, eğitimde ve sosyal yaşamda daha fazla görünür olarak toplumun eğitilmesi ve sağlıklılaşmasında görevler üstlenmiştir. Batılılaşma döneminde Batı modalarını takip eden kadınlar, Cumhuriyet döneminde moda aracılığıyla kendilerini ifade etme olanağı bulmuşlardır (Şahin, 2006:107)

Cumhuriyetin ilanı ve moda olgusunun da Türkiye'de algılanması, kadınların giyim kuşamında da ciddi bir boyutta değişmesine sebep olmuştur. Kırsal kesimde giyilen geleneksel kıyafetler zaman içinde yerini değiştirmiştir. Günümüze baktığımızda ise kırsal kesimde şalvar haricinde geleneksel kıyafet kalmamış, gençler ise artık günün modasına uygun olarak giyinir olmuştur. Türkiye'deki bu değişim süreci ayrı bir araştırma konusudur.

1.5.Kadın Giyimi Sınıflandırılması

Her şeyden önce Anadolu'ya ilk gelen Türklerin giysi ve giyinmek için kullandıkları sözcüklerin, günümüzde biraz farklı anlamda da olsa devam ettiğini hatırlatalım. Dışa giyilen giysilerin tümüne “don” giyinmek kuşanmak eylemine de “donanmak” diyorlardı. İkinci sözcük günümüzde de aynı anlamda kullanılır. Don sonradan sadece “çakşır” denilen kısa şalvar için kullanılan sözcük olarak kalmıştır (Türkoğlu, 2002:149).

Kadın, yaratılışı itibariyle daima güzel giyinmesini sevmiştir. Hangi devirde nerede olursa olsun, kadın giyimi ve süsüyle, erkeğin daima üstünde olmuştur. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde yüzyıllar boyunca kadın giyiminin en önemli özelliği şalvar, gömlek, hırka, kaftan (entari) ve sokak giyimi olan feraceler, erkeklerin giyimiyle aynı adı taşıması ve benzer biçimde olmasıdır. Zengin ve fakir kadınlar arasında da, kumaşın kalitesi dışında model ve giyim çeşidi değişikliği söz konusu olmadığı gibi, Müslüman kadınlarla gayrimüslim kadınların giyimi arasında da fazla bir fark yoktur (Abalı, 2009:180).

1.5.1.Başa giyilenler

Giyinme ve süslenmenin başlangıç noktası sayılabilecek olan baş süslemesi geleneği Anadolu'da halen devam etmektedir. Anadolu kadını başını geleneklerine uygun tarzda oyali yazmalar, rengârenk poşular, altınlar, boncuklar, gümüşler çeşitli

taşlar, renkli tüyler ve çiçekler ile donatmaktadır. Aynı zamanda bu süslemeler Anadolu kadınının sessiz anlatımı dili olur. Sevincini, üzüntüsünü çevresindekilere bu sesiz ve kibar anlatma dili ile estetik uyum içerisinde iletilir. Kadının süsü olan başlıklar, çeşitli süslemelerle kişinin sosyal durumunu ortaya koyar. Genç kız, gelin, yeni evli kadın, çocuklu kadın, dil kadın, oğlu askere gitmiş ana ve nene baş süslemeleri her birinde farklı özellikler gösterir. Aynı zamanda kadın başındaki başlığı ile ekonomik durumunu çevresine gösterir (Özder, 1999:8).

Kadınların başlık giyimi, bebeğin doğumu ile başlayıp, kadının ölümüne kadar süren, gelenek, göreneklere göre bölgeden bölgeye, köyden köye değişiklik gösteren giyim parçalarımız arasında yer almaktadır. Giysilerin tamamlayıcılarından olan baş giyimleri, kullananın arzusuna göre değil, geleneklerin öngördüğü şekillerde düzenlenmektedir. Anadolu’da bölgeden bölgeye ve aynı bölgede yaşayan kadınların yaşına sosyo-ekonomik durumlarına göre baş giyimleri değişir (Abalı, 2009:183).

Kadınlar evden dışarı çıkarken başlarına günümüz mahramalarına benzer uzun bir örtü alırlar, ayırıcı başörtüsü veya yaşmak kullanırlardı. Buna Divan-ı Lügat Türk’te “Uragut saraguçlandı”, yani “kadın başörtüsünü örtündü” deniyordu. Hunlarda baştan sırtta doğru sarkan başörtüleri vardı. Başörtüsü yaşmak adıyla kullanılmış ve bazen altına bir takke giyilmiştir. Kadınlarda başlık olarak sivri bir külah şeklindeki “boğtak ve Çağatayca “kotos” sözcüğünden geldiği sanılan “hotoz” kullanılmıştır. Osmanlılar çeşitli başlıklara bu adı vermişlerdir. Başa konulduktan sonra düşmemesi için çene altından bağlanan “kebez” denilen başlığın, bağlama bantlarına ise “sakaldurak” deniyordu. Bu başlık ta Anadolu’da asırlarca kullanılmıştır. Börkler ise genellikle keçe veya çuhadan yapılıyordu. İçi kürklü olanları ve kenarına sırmalı bant çekilenleri de çok giyiliyordu. Börklerde en çok kuzu derisi kullanılıyordu. Bunun dışında samur, sincap, kuzu derisi ve ada tavşanı kürkleri de tercih edilenler arasındaydı. Keçeden yapılan börkler ise daha çok halk tarafından kullanılıyordu (Türkoğlu, 2002:146).

Buradan da anlaşılacağı üzere Kadın başlığı Anadolu’nun tüm yörelerinde ortak bir gelenek olarak kullanılmıştır. Fes, börk, hotoz gibi başlıkların üzerine yaşmak, yazma gibi örtüler örtünmüş daha sonra bu başlıkların yerini sadece yaşmak, yazma, çevre gibi örtüler almıştır.

Yaşamak, Kadınların sokakta ferace ile kullanıldığı genellikle bir parçası baştan çeneye, diğer parçası çeneden başa doğru bağlanan beyaz bir örtüdür (Tez,2009:255). Yazma ise Dokuma tülbent kumaştan desenli ve kare biçimindedir. Kenarları genellikle pul, boncuk ve iğne oyalarıyla süslüdür (Sevim, 1999:64). Bu yazmalar yemeni olup yârin başına dolanmış, bohça olup gurbetlere taşınmış, yorgan yüzü, yastık örtüsü, sedir örtüsü olup evleri süslemiş, mendil olup gözyaşları silmiştir. Üstelik yalnızca desenleriyle değil, renkleriyle de pek çok şey anlatmış, bir çeşit mesaj yönlendirme görevini üstlenmiştir (Abalı, 2009:186).

1.5.2.Bedene giyilenler

1.5.2.1.Üste giyilenler

Türkler, Selçuklu döneminde ve bunun öncesi ve sonrasında önden açılıp kapanan giysileri giymişlerdir. Üstlükler içinde en yaygın olanı kaftandır. Kaftanlar, uzun, diz altına veya ayak bileğine kadar sarkan üstlüklerdir. Kaşgarlı Mahmud'a göre, kaftanların iki ön ve iki arka eteği vardı. Bazılarında bele kadar veya daha aşağıda biten yırtmaçlar varsa da Türk kaftanları genellikle arkadan yırtmaçsız yapılmıştır (Türkoğlu, 2002:149). Üç etek, iki etek denen entariler, şalvarla giyilen entariler içinde gerek şehirlerde gerekse kırsal kesimde en yaygın olanıdır. Üç etek entarinin, belden aşağı olan kısmı üç parçadır. Ön iki eteğin uçları bazen yürüyüşü engellemesin diye kemere, kuşağa tutturulur. Üç etekler; Kadife, atlas, seraser, bindallı gibi işlemeli kadifeler yanında çizgili kumaşlardan da dikilmekteydi. Ağır değerli kumaşlardan hazırlananlar düğün ve tören kıyafeti olarak kullanılıyordu. İki etek entariler ise, kadife ve telli hare denilen ipekten dikilirdi. Şalvarsız giyilen entarilerin XVIII. Yüzyıl da yaygınlaştığı tahmin edilmektedir. Dört peşli, dolama, topuk döven, kumru yaka, hâkim yaka, papaze yaka, çantalı şalvarsız giyilen entarilerden en çok tutulanlarıdır (Tan, Yazar, 1992:15).

Cepken, gömlek üstüne giyilen, önü düz ya da çapraz, eteği kısa ve bele kadar inen bir giysiydi. Libada ise pamuklu ve dikişli kısa bir kadın hırkası olup, kısa dik yakalı, kolları bol, eteği bel hizasında kol yenleri bileğin 3-4 parmak yukarısında kalan bir üst giysisi idi (Tez, 2009:242).

1.5.2.2.Altı giyilenler

Diğer Bozkır uluslarıyla beraber dünyada ilk kez, ayrı ayrı iki bacağı içine alacak şekilde vücudun alt kısmını saran giysiyi giyenler arasında Hunlar

bulunmaktadır. Bu giysiyi bulan ve dünyaya yayanların başında Persler olmak üzere İskitler ve Hunlar olduğu konusunda bütün kaynaklar birleşir. Günümüzde Orta doğuda yaygın olan şalvar adı farsça “sirval” sözcüğünden gelmektedir. Don, Çakşır (ikiside dize kadardır), potur (ağı dardır), zıpka-zıvga (ağı körüklüdür) vb. ağı geniş olan şalvarlar, biçim olarak Türkler Anadolu’ya gelmeden önce de tanınıyordu (Türkoğlu, 2002:153).

Şalvar ve gömlek, en eski kadın kıyafetidir. İç kıyafeti olarak Osmanlı cemiyetinde şalvar ve gömlek hem erkeklerin hem de kadınların giydiği bir kıyafettir. Diğer giysi parçaları gibi şalvarın biçimi ve görüntüsü de kadının ve ailesinin ekonomik durumuyla yakından ilgili olmuştur. Zengin, orta halli ve fakir ailelerdeki kadın ve kız şalvarları, bunların alım gücüne paralel olarak farklı kumaşlardan olmuştur (Abalı, 2009:182).

1.5.2.3.İçe giyilenler

Doğrudan tene temas eden giyecekler iç giyimdir (Kaya vd., 2003:102). Avrupa’da iç çamaşırı giymemenin uygarlık dışı, kalabalık, temizlikten uzak bir davranış olarak nitelendirilmesi 1830’lardan itibaren. Sağlık koşullarının ön planda tutulduğu ilk dönemden sonra 1880’lerden itibaren iç çamaşırının rahatlığı ve güzelliği düşünölmeye, kadın çamaşırında ipek kullanılmaya başlanmıştır. Fakat aynı dönem, Türkiye’de de sağlığına özenen geniş kesimlerin halen yeğlediği gibi “nefes alan” yünlü çamaşırın doktorların da önerileriyle uyumlu biçimde giyildiği dönemde Piyasa için iç çamaşırı üretimi kitleleşirken 1910’da Amerika’da önü açılan don üretilmiş. 1934’te, bizdeki bebek tulumlarına benzeyen, o zamanın moda plaj kıyafetini örnek alan kadın ve erkek iç çamaşırı modelleri tasarlanmıştır. (Emiroğlu, 2012:232).

1.5.2.3.1.Göynek:

İç çamaşırı olarak kullanılan yanları genellikle yırtmaçlı dokuma kumaştan yapılan giysilerdir (Ergür, 2002:95). El tezgâhlarında dokunan göynek Anadolu’nun her yöresinde giyilmiştir. Gömlek, halk ağzıyla Azericede olduğu gibi “köynek” orta Türkçe devrinden beri bilinen bir sözcüktür, gömlek/könlek’ten gelir, gön/ten üstüne giyilen, mintan da Farsça ”nim-ten” yani tenin, gövdenin yarısını örten anlamındadır. Erkekler dizden yukarı, kadınlar ayak bileğine kadar uzanan gömlek giyer. Dizlere

kadar inen gömlekler, pantolon ve eteklerin yaygınlaşmasıyla bele çıktı (Emiroğlu, 2012:240).

1.5.2.3.2.Don:

En içe giyilen iç giysi olarak kullanılan bir giysi, orta, üst sınıflar entariyle dolaşırken ayaktakımı donla dolaşmıştır. Kibar sınıfın içdonu bürümcük kumaşından çintaman nakışlıdır. Kadın donları parçasıdır. Ağı dar olup, paçalı iç çamaşırıdır. Pamuklu veya bürümcük kumaşlardan yapılır. Diz üzerine kadar, parçaları bol ve beli uçkurludur (Sevim, 1999:65). Ayak bileğine kadar inen ağı bol, paçaları bağcıklı veya ilik düğmeli donlar, Birinci dünya savaşı sırasında dizkapağının üstüne çıkmış baldırım yarısına kadar iner, paça ağzı dantel oyalıdır. 1880’lerde yayımlanan Fransızca-Türkçe sözlüklerde “culotte” sözlüğünün karşılığı şalvar, potur, çakşır, don olarak verilmiştir. Avrupa giyimini ister istemez izleyen şehirlilerin erkek ve kadın donları küçüle küçüle sonunda “slip” haline geldi. Kibar olsun diye don yerine Fransızcadan alınan külot (culotte) denmeye başlandı ki, bu sözcük Fransızca “cul”, Latince culus’dan gelir ve kış demektir. Eski Türkçe ton sözcüğü Orhon yazıtlarında bulunur.”tonlog” elbiseli, “tonsuz” giyimsiz, çıplak demektir (Emiroğlu, 2012:231).

1.5.3.Dışa giyilenler

Kadınlara ait giyim çeşitleri her çağda ve her yerde erkeklere oranla daha zengin çeşitli olmuştur. Osmanlı döneminde Kadınlar sokağa çıktıklarında uzun kapalı giysiler giyer, yüzlerini de göz hizasına kadar siyah ya da beyaz bir peçe ile örterlerdi. Dış giyim olarak 15.yüzyıldan itibaren hem erkek hem de kadın tarafından kullanılan ferace, bedene hafifçe oturan, kolları bol, eteği yere kadar uzun, önden açık, yakası boynuna oturmuş, yuvarlak ya da hafif “V” şeklinde oyulmuş, ön açıklığın iki yanında dikey yırtmaç ve cepler bulunan bir giysidir. 16. Yüzyılda tamamen kadınların giysisi olmuştur ferace (Tez, 2009:249). Feraceler genellikle Ankara sofundan, çuhadan ve ipekli kumaşlardan yapılırdı. Koyu renkler tercih edilirdi. Ferace giyen kadınlar mutlaka yüzlerini yaşmak denen iki parçalı tülle örterler, sadece gözleri ve burunları açıkta kalırdı. Yeldirmelerin yanları cepli, önleri göbeğe kadar düğmeli ve etekleri uzun olurdu. Yeldirmeli kadınlar, başlarına genellikle hotoz yapar, yüzlerine yaşmak takarlardı. Çarlar da beyaz patiskadan yapılır, vücudu kapatır, yaşmakla kullanılırdı. Çar, dikdörtgen bir kumaş parçasıdır. Yollu, kareli dokunan şekilleri vardır. 1892’de giyilmeye başlandığını belirttiğimiz

çarşafın altı ve üstü torba şeklinde olup, belden uçkurla bağlanırdı (Tan, Yazar, 1992:17).

1.5.4.Ayağa giyilenler

Sarayda ve varlıklı ailelerde ayakkabılar iki bölümden oluşuyordu. Bacakların yarısına kadar çıkan ve çedik denen sarı deriden yapılmış mest ve üzerine giyilen aynı deriden yapılmış “cevare mest” denilen ayakkabı, söz konusu çevrelerde ayrıca kırmızı deriden, kırmızı atlastan yemeniler ve terlikler de giyiliyordu. Nalınlarda sedef kakmadan süsleniyordu. Anadolu ve Rumeli’de kısa ve uzun konçlu çizme, keçe çizme, dolak, sade nalınlar, yemeniler yaygındı (Tan, Yazar, 199: 17).

Kadın ayakkabıları olarak en fazla kullanılan ayakkabı çeşitleri yemeni, pabuç ve çizme, lastik-mest ve kalloş kunduradır (Abalı, 2009:187).

1.5.4.1.Çarık

Herkesçe bilinen biçimi ile daha çok Ön asya halkları tarihinde kullanılan bir ayakkabıdır. Hitit kabartmalarında da görülen çarık, bu bölgede yaşayan eski ve yeni uluslar tarafından benimsenmiştir (Bilecik, 2003:40). Tabaklanmış deriden yapılarak boyanmadın tabii rengi ile kullandığı gibi, boyanarak kullanılanlara da rastlanmaktadır (Sevim, 1999:64). Son 40-50 yıldır kullanılmayan çarık kadın, erkek, çocuk için tek ayakkabı biçimiydi. Deri ayağın biçimine göre ama daha büyük ölçülerde kesilir. Derinin kenarlar kıvrılır. Delikler açılır. Bu deliklerden geçen iplerle çarık ayak bileğine bağlanırdı. "kara çarık" adı verilir. İkincisi ise burnu yukarı doğru kalkıktır. Yanları delikli. Bu deliklerden deri şeritler geçer ve bu şeritler baldıra kadar sarılır. "Dede burnu" denir. Bu örnekler Hitit kabartmalarında, Asya'da Tanrı-dağ ve Ural-İdil bölgesinde ve Balkan yarım adasında görülür. Ev içinde yün örme çedik, Karadeniz'de çapula, güneydoğuda cıstık, kundura, lapçın ve daha eski zamanlarda ise çarık giyilmiştir (Aydın, t.y.;23).

1.5.4.2.Yemeni

Evliya Çelebinin verdiği bilgiye uygun biçimde, önce Güneydoğu’da yayılan ve özellikle Antep’te kırk yıl öncesine kadar varlığını sürdüren iki yüzün üstünde imalathaneyle bütün Anadolu’nun çarşı işi ayakkabısı olmuştur. Yemeninin alt derisi manda, yüz derisi keçi, kenarı oğlak, içyüzü koyun, iç tabanı sığır derisinden yapılır.

Çirişle yapıştırılarak balmumuna batırılmış pamuk ipliğiyle çapraz dikilir (Emiroğlu, 2012:223).

1.5.4.3.Çorap

Farsça “gorab” sözcüğü Arapçaya (curab) ve Türkçeye (çorap) olarak geçmiş, Türkçeden Balkan dillerine de geçmiştir. Anadolu ağızlarında malzemesi, biçimi ve motiflerine göre çoraplara farklı adlar verilir. Çorap desen ve motiflerini bilmek, çorabın üretildiği bölgeyle birlikte, bir zamanların oyalı mendilleri gibi, çorabı örenin meramını da öğrenebilmek demektir. Ancak yün çorapların burun ve topukları o kadar çabuk yıpranır ki, çoraplara yama yapmak zorunda kalmamak için çorap örülürken topuk ilmekleri ayrı bir şişe alınarak, topuk gövde tamamlandıktan sonra ayrı, üçgen biçimli bir parça halinde örülür ve yırtıldığında gövdeye zarar vermeden yalnızca bu ilmekler yeniden örülerek çorap tamir edilir; bu işleme “arnaşmak”denilir. Çarşı çorapları ise yekpare topuklu olduğu için yama gerektirir. Kadınlar evde ve sokakta yün pamuk ipliğinden örülmüş çoraplar giyerlerdi. Elde şişlerle örülen köylü çorapları renk ve motifler açısından çeşitli inançları, duyguları ifade ederler (Emiroğlu, 2012:223).

1.5.4.4.Nalın

Genellikle banyo veya hamam gibi nemli ortamlarda kaymamak ve ayakların ısıdan rahatsız olmaması amacıyla giyilen ve şimşir, abanoz veya gürgen gibi sert ağaçlardan tek parça olarak oyulup yapılan, daha sonra üzerleri süslenen özel terlikler. Nalın Arapça na’levnin dilimizdeki söylenişidir. Hamamda, bahçede, ayakyolu vb. ıslak yerlerde giyilen, tahtadan yapılmış yüksekçe ve tasmalı takunyadır. Ayağa takılan manasına ve nal kelimesinden türetilmiştir. Eskiden terlik ve sandalet yerine kullanılırdı (Şenol, 2013:235). Nalın; Tabanı tek parça tahtadan yapılan ve üsse ayağa geçirilen deri bir tasması bulunan ayakkabılardır (Anonim, 1986:8522).

II. BÖLÜM

2.AFYONKARAHİSAR KADIN GIYİMİNİN TARİHÇESİ VE SINIFLANDIRILMASI

Kalenin sığınak olarak kullanılmasından dolayı farklı medeniyetlere ev sahipliği yapan Afyonkarahisar el sanatları bakımından da çeşitlilik gösterir. Yemek kültürü çok çeşitlidir. Ağzı açık, bükme, keşkek, patlıcan böreği, göce köttüsü, sakala çarpan, ekmek kadayıfı, kebab (Afyona özgü) sayabileceğimiz en önemli yiyeceklerindendir. Sıra yemeği isimli (10-12 çeşit yemeğin sırayla sofraya konulması) sofraya kültürü ile ünlüdür.

Şekil 9 Afyonkarahisar kalesi genel görüntü
Fotoğraf Sadık Cem AKIN

Afyonkarahisar İli merkez giyimi, merkez köylere göre çok farklıdır. Merkeze bağlı köylerde hala şalvar giyilirken, Afyonkarahisar İli merkez kadın giyiminde şalvar sadece iş yapılırken giyilen ev giysisidir ve genellikle elbise giyilmiştir,

Evliya Çelebi 17.yüzyılda Afyonkarahisar giyimiyle ilgili şunları yazmıştır “Halkı çuha, ferace, kantoşlar giyerler. Uleması ve ayanı samur ve sof giyerler. Halkı Mevlana muhibbidir. Kadınları beyaz car bürünürler. Hepsi de gayet edeplidir” (Nasrstoğlu, 2003:250).

Afyonkarahisar İli merkez de giysilere genel olarak esvap denilmektedir.

2.1. Afyonkarahisar İli merkez Kadın Giyiminin Sınıflandırılması

2.1.1. Başa Giyilenler

Afyonkarahisar İli merkez kadın giyiminde başa baktığımızda yazma ve namaz örtüleri kullanılmaktadır. Yazma; üstünün desenleri kalemle çizilerek ya da kalıpla basılarak yapılan ve çeşitli amaçlarla kullanılan dokumadır. En eski sanatlardan olan yazmacılığın kökenine ilişkin kesin bilgiler yoktur. Bu sanatın en eski el sanatlarından olan yazmacılığın nereden başladığı konusunda kesin bir kayıt olmamakla birlikte, bu sanatın Hindistan'dan yayıldığını veya Mısır kökenli olduğunu ya da Orta Asya'dan kaynaklandığını savunanlar vardır. Çatak höyük kazılarında ele geçen buluntular arasındaki M.Ö 2.binyıldan kalma mühürlerin, baskıyla yapılan yazmacılığın ilk ipuçları olduğu sanılır (Anonim, 1992:371). Namaz örtüsü iki değirmi büyüklüğünde tülbentten yapılır (Koçu, 1969:180).

Namaz örtüsü de: Başörtüsünün daha çok bir süs eşyası olarak değerlendirildiği eski Türk kültüründe kadınlar "bürünmek" kelimesinden türetilerek "bürüncük" denen ve "yaşurmak" (gizlemek, örtmek) kelimesinden türetilerek "yaşmak" diye adlandırılan çeşitli örtülerdir. Afyonkarahisar İli merkez de zaman içinde farklı şekillerde örtünmeler oluşmuştur. Kadınların mahalle içinde komşuya geçerken, bakkala, fırına giderken başlarına omuzlarından aşağıya doğru inen namaz örtülerini kullandıklarını görülmektedir. Namaz kılarken örtülen bu örtüler zaman içinde kadınlar arası Kuran okumaları ve mevlitlerde marifetlerini gösterme şeklini almıştır. Afyonkarahisar İli merkez de her gelin kızın çeyizinde günlük, misafirlilik ve gezmelik olarak namaz örtüleri işlerinin ağırlığına göre gruplara ayrılmaktadır. Gündelik namaz örtüleri pamuklu kumaşlara hafif iğne oyası, tığ oyası ve mekik oyası yapılırken, gezmelik ve misafirlere verilecek krep ve ipek kumaşlara ağır iğne oyaları yapılmıştır. Zaman içinde omuzlardan aşağıya kadar inen namaz örtülerinin küçülerek sadece başı örtme şeklinde kullanıldığı ve günümüz hazır tekstilin gelişmesi ile iğne oyalarda yok olmaya yüz tutmuş sanatlardan biri olacağı bir gerçektir.

Afyonkarahisar İli merkez kadın giyiminde 1947 yılına ait düğün töreninde Merhum Hatice Şensoy'un yazma örtünmesi şekil 10'de görülmektedir.

Şekil 10 1947 yılına ait Afyonkarahisar düğününde önde oturan Hatice Şenboy'un yazma örtünme şekli Damat Hayri Şensoy gelin Gayyure Şensoy
Kaynak kişi: Huriye Şensoy (12.12.2015)

2.1.2.Bedene Giyilenler

2.1.2.1.Bindallı

Anadolu'da "bindallı" adıyla tanınan ve şalvarsız olarak giyilen entariler XIX. yüzyılın başlarında görülmeye başlamıştır. İstanbul'da yapıp kutu içinde Anadolu'da satıldığı için "kutu içi entariler" diye de tanınmıştır. Genellikle kadife seyrek olarak da atlas kumaştan, üzeri sırma işlemeli olarak yapılmıştır. Başa yemeni veya krep örtülüp bele kemer bağlanırdı. Türkiye'nin bütün yörelerine yayılmış bir düğün elbisesidir (Meriç, 2000; 289). Bindallılara her yörenin giysi tanımlarında rastlanmaktadır. Afyonkarahisar İli merkez Müzesi envanter kayıtlarında Bindallılar şekil 11'de mevcuttur.

Şekil 11 Afyonkarahisar Arkeoloji müzesi Envanter No:2012
27.10.2015 tarihinde alınmıştır.

Şükran Haşçelik'in sandığında kayınvalidesi Emine Haşçelik'e ait Bindallı Afyonkarahisar İli merkez kadınlarında bindallı giydiğine işaret etmektedir. Şekil 12'teki mor kadifeden bindallı elde dikilmiştir.

Şekil 12 1890'lı yıllara ait bindallı Mor kadife
Kaynak kişi: Şükran Haşçelik (Fotoğraf Zeynep Gürman)

2.1.2.2. Entari, Şetari, Elbise

Afyon merkezde kadın giyimi, ekonomik duruma göre değişmektedir. Genel hatlarıyla tam bir şehirli giyimi olup, iş kıyafeti dışında tamamen elbiseler hâkimdir (Meriç, 2000; 220). Ömer Fevzi Atabek'in yazdığı "Afyon Vilayeti Tarihçesi" nde

düğün geleneğinden bahsederken oğlan evinin kız evine yaz ise ipekli kış ise yünlü elbiselik kumaş gönderildiğinden bahsetmiştir (Akkoyun, 1997:231). Afyonkarahisar İli merkez de elbiselere entari, şetari gibi isimlerde verilmiştir. Afyonkarahisar İli merkezde yapılan araştırmada elbise giyildiğine dair 1950’li yıllarda Emine Aymergen’in albümünde bağda annesi ve torunları ile çekilmiş bir fotoğraf şekil 13’te görülmektedir. Bu fotoğrafta ortada görülen Emine Aymergen’in annesi Memnune Alpergül yaklaşık 60 yaşlarındadır. 60 yaşında bir hanımın elbise giymiş olması geçmişten gelen elbise kültüründen kaynaklanmaktadır. 1900’lü yıllarda da Afyonkarahisar İli merkez kadın giyiminde elbise önemli bir yer tutmaktadır (Aymergen, sözlü görüşme; 14.12.2015)

Şekil 13 Bağ resmi 1960’lı yıllara ait, Afyonkarahisar
Kaynak kişi: Emine Aymergen

Şekil 14 1940’lı yıllara ait bir resim
Kaynak kişi: Seviye Özsoy

Bu iki fotoğrafta şekil 14, 15'te elbiselerin üzerine yelek ve hırka giyildiği görülmüştür. Sebahat Akkent'in vefat eden kayınvalidesi Neriman Akkent'e ait albümde ise 1920'li yıllarda çekildiği varsayılan fotoğrafta giyilen elbisenin aynısı şekil 16'da müze envanter defterinde görülmüştür.

Şekil 15 1920'li yıllara ait bir resim
Kaynak kişi: Sebahat Akkent (Fotoğraf Zeynep Gürman 11.11.2015)

Şekil 16 Kendinden çiçekli saten elbise env.no: 2041
Müze envanter defterinden 27.10.2015 tarihinde çekilmiştir.

1932 doğumlu Seviye ÖZSOY ise; küçüklüğünde şalvara hiç rastlamadığını, genellikle entari giyildiğini belirtmiştir. Necla Yılmaz, Hanife Sivritepe, Hatice Yiğit, Nazmiye Dener, Ayşe Toprakkale; Afyonkarahisar İli merkez giyiminde şalvarın sadece iş yaparken giyildiğini, bu şalvarada ağırlı don denildiğini belirtmişlerdir (sözlü görüşme; 30.12.2015). 1933 doğumlu Neriman Akkent'in oğullarının sünnet düğününde kayınvalidesi Neriman Akkent ile şekil 17'de ve şekil 18'da Seviye Özsoy'un kayınvalidesi ile çekilmiş fotoğraflar Afyonkarahisar İli merkez de elbise giyildiğine örnektir.

Şekil 17 1950'li yıllarda bir sünnet düğünü resmi
Kaynak kişi Sebahat Akkent (Fotoğraf Zeynep Gürman 11.11.2015)

Şekil 18 1950'li yıllar Seviye Özsoy kayınvalidesi ve oğlu Hasan ile birlikte
Kaynak kişi Seviye Özsoy

Hatice Yiğit ile yaptığımız sözlü görüşmede “Annesinin 3 tane gezmelik elbisesinin bulunduğu, bu elbiselerin zaman zaman başkaları tarafından özel günlerde giyilmek üzere emanet alındığı ve bu elbiselerden birinin adının çiftlik sattıran, birinin adının ise yanardöner, üçüncüsünün isminin gübürlü elbise olduğunu” belirtmiştir. Neden bu isimler verildiğini sorulduğunda ise “ çiftlik sattıran elbisesinin o zamanlar kumaşının çok pahalı olmasından dolayı dört tane oğlu olan bir adamın, gelinlerine bu kumaştan elbise yaptırabilmek için çiftliğini sattığını.

Yanardöner elbise ise kumaşın hareketi ile bordo ve siyah arasında gidip geldiğini ve parlak bir yüzeyi olduğunu ve üçüncü elbisenin kumaşının ise kabarık gübür şeklinde kendinden desenlerinin bulunduğunu söylemiştir. (H.Yiğit,sözlü görüşme; 31 Kasım,2015).

587 sayılı (1861–1862 (H. 1278–1279)) Afyonkarahisar Şer’iyye sicilinin Transkripsiyon ve değerlendirmesini yapan Leyla Sarıyüce; Afyonkarahisar İli merkez giyimi için şunları yazmıştır; “incelediğimiz tereke kayıtlarında 98 yerde “entari” kelimesi, 6 yerde de “anteri” kelimesi geçmektedir. Her ikisinin de farklı yazılmalarına rağmen aynı şey oldukları kuvvetle muhtemeldir. Sadece kadınlara mahsus bir giyecek olan “zeyl” de terekelerde adı geçen bir etek türüdür. Yeni bir eteğin ortalama fiyatı 150 kuruştur. Kullanılmış bir adet eteğin ortalama fiyatı 60 kuruştur” şeklindedir. entarinin 18.yy da kullanıldığını göstermektedir (Sarıyüce, 2009:252).

Emine Aymergen ile yaptığımız sözlü görüşmede (1925 doğumlu, ablası); “ablam Ayşe Sivritepe’nin düğününde vefat etmiş kayınvalidesinin elbisesini şetari diyerek hediye etmişlerdi. O zamanlar küçüktüm kumaşı nasıldı anlatamam ama yakası sıfır yakalı bir elbiseydi” diyerek elbise kelimesine şetari denilmesi büyük bir ihtimaldir. Sözlük araştırmasında ise Şetari kelimesi değil de, Şeştari kelimesine Şeştari: “Eskiden erkek gömleği ve entari yapılan yollu, ipekli bir kumaş (Ergür, 2002:254)” tanımı ile ipekli kumaştan yapılan elbiselere dendiği kanaatine varılmıştır. Seviye Özsoy’a şetari kelimesi sorulduğunda ipekli kumaştan yapılan elbiseler tarifini verdiği için, şeştari kelimesi ile aynı olduğu anlaşılmıştır. Güler Akdede’ye şetari kelimesi sorulduğunda çok eskilerde abiye kıyafete verilen isimdi yani düğünlerde ve özel günlerde giyilen elbise olarak tanımlanmıştır (G.Akdede,

sözlü görüşme,12 Aralık,2015). Bu da 19.yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında şetari, entari kelimelerin Afyonkarahisar İli merkez giyiminde kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca Afyonkarahisar İli merkez de kullanılan, ne giyeceğim sorusuna büyüklerimizin verdiği cevap “şıplarını, şetarilerini giy” şeklindedir. Buradaki şetari kelimesi zamanla entari ve günümüzde ise elbise olarak yerini almıştır. Şehir tarihlerine önemli bir şekilde ışık tutan şer’iyye 643 ve 652 sayılı el yazması sicillerinin incelenerek sade metne dönüştürülmesinde entari, şitari kelimelerinin kullanıldığı görülmüştür. 643 Numaralı (H. 1329-1330 (M.1911-1912) Karahisar-ı Sahib Şer’iyye sicilini 1-120 sayfalarını inceleyen Halil İbrahim Sefil

“Medîne-i mezbûre Da’vâ Vekîllerinden Ali Osmân Efendi ibn-i Hâcî Ali muvâcehesinde (başkanlığında) işbu meclis-i şer’e ibrâz (sunduğum) eylediğim bir kıt’asında a’idi natîk olduğu vechle (tarz) yüz yirmi beş kurûş kıymetli otuz metro (metre) lahuraki (yünlü kumaş) ve on bir kurûş kıymetli bir atkı ve otuz kurûş kıymetli bir başmak (eski bir ayakkabı adı) ve altı kurûş kıymetli bir ipekli sarık ve otuz altı kurûş kıymetli futa (ipek peştamal) taklidi altı aded peştamal ve on sekiz kurûş kıymetli iki top çuha kumaşı ve bin iki kurûş kıymetli bir taraklı şitari (çizgili, ipekli kumaş) ve kırk kurûş kıymetli bir top altıparmak şitari ve yirmi altı kurûş kıymetli iki yazma yorgan yüzü ve dokuz kurûş kıymetli üç ipekli mendil ve yüz otuz sekiz kurûş kıymetli altı zenne cekedi” (kadın ceketi) şeklinde değerlendirmiştir (Sefil, 2015; 138). 652 Numaralı Karahisar-ı Sahib Şer’iyye sicilinin tasnifinde “Şitari (Çizgili) Tob Çaharşab Mak’ad Cîrbisi, İç Donu, Gömlek, Kirni Entari Def’a Bulka Basma Entari” şeklinde düzenleme yapılmıştır (Durakşahin, 2006; ..).

Şekil 19 İç etek

Şekil 20 İç etek

Kaynak kişi: Seviye Özsoy Annesine ait iç etekler Fotoğraf: Zeynep Gürman (23.12.2015)

Elbise içine giyilen iç etekler Şekil 19-20' de görülmektedir. Seviye Özsoy'un annesine ait olan bu iç eteklerin orta kısmında bulunan yırtmaç, hamile kalındığında veya kilo alındığında bele göre iple bağlanarak ayarlanabilir şekilde hazırlanmıştır (S.Özsoy, sözlü görüşme, 01 Aralık,2015).

2.1.2.3.Lata, ceket. Kaftan

Kadife ceketler Afyonkarahisar İli merkez kadın giyiminde özel günlerde giyilen bir üst giysisi olmuştur. Şükran Haşçelik 1974 yılında evlendiğinde, kayınvalidesi Emine Haşçelik'in kayınvalidesinde Lata ismini verdiği kadife bir ceketini özel günlerde giydiğini söylemiştir (Ş.Haşçelik,sözlü görüşme,09 Aralık,2015). Yapılan sözlük taramasında Lata: Osmanlı ulemasının giydiği uzun bir üstlük, palto (Erkür, 2002:167) açıklaması bulunmuştur. Müze envanter kayıtlarında ise söz edilen cekete şekil 21'de rastlanılmıştır. Bu ceketle aynı renkten başa küçük fes takıldığı, fesin kenarına iğne ile yazma sabitlendiği anlatılanlar arasındadır. Seviye Özsoy ise Babaannesinin bu fesi taktığı ve yanına elmastan yıldız çiçeği ismi verilen iğne taktığını belirtmiştir.

Şekil 21 Lata Afyonkarahisar Arkeoloji müzesi env.no:1908

XVII yüzyıl ikinci yarısı tereke kayıtlarını inceleyen Mustafa Karazeybek Afyonkarahisar İli merkez giyimi için şunları yazmıştır.

“Kadınların giysilerine gelince; kadınların muhallefatlarında en yaygın olarak yer alan giysi, şaşılacak bir şekilde kaftandır. 16 kadın terekesinden 12'sinde kaftanın yer almasının yanı sıra, sayı olarak da, çeşit olarak da, değer olarak da kadınların terekelerinde giysiler içerisinde en dikkat çekicisi olduğu söylenebilir. Belki de sahip olmak için birbirleri ile yarış ettikleri giysi olarak da kabul edilebilir. Zengin kadınlardan bazılarının terekesindeki kaftan sayısının dokuza kadar çıktığını ve kaftanların toplam değerinin 138 kuruşa ulaştığını 841 ve ortalama bir evin fiyatının aynı dönemde yaklaşık olarak 50-60 kuruş civarında olduğunu söylersek sanırım durum daha iyi anlaşılacaktır. Afyonkarahisar Şehri'nin kadınlarının sahip oldukları kaftan çeşitleri; Acem zerbâlî², derâyî, al, al derâyî³, derâyî⁴, kırmızı, alaca derâyî, al kemha⁵, alaca, beyaz, atlas, kırmızı kadife, kırmızı telli hâre⁶, mor atlas, yeşil çiçekli hâre, sim düğmeli, kumaş, yeşil kumaş kaftanlar olarak sıralanabilir. Kaftandan sonra terekelerde rastlama sıklığı olarak ikinci sırada zibun⁷, üçüncü sırada makrama (nakışlı örtü), dördüncü çakşır (şalvar) veya çintiyen olarak geçen şalvar, beşinci sırada gömlek, altıncı sırada çenber (yazma) ve yedinci sırada arakiye (külâh) ve saç bağı gelmektedir” (Karazeybek, 2011; 146).

Türk Anneler derneğinin Afyon Kocatepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesine bağışladığı Afyonkarahisar İli merkezinde giyilen kıyafetler tasnif edilerek koleksiyon olarak sergilenmektedir. Bu giysilerden biri de (şekil 22) deki kaftandır. Osmanlı son dönemine ait olduğu tahmin edilen kaftan, Afyonkarahisar İli merkezinde giyilmiştir.

¹ Ölen bir kimsenin bıraktığı şeyler

² Altın tellerle, sırma ile karışık dokuma kumaş

³ İran'da dokunan renkli ve kalın bir kumaş ismidir

⁴ Şamda dokunan kadife kumaş

⁵ Altın, gümüş işli ipek kumaş

⁶ Dalgalı kumaş

⁷ Kışın içe giyilen pamuklu yelek

Şekil 22 Saten Kumaş Kaftan AKÜ Güzel Sanatlar Kayıt No:83 (Fotoğraf Ülkü Küçük Kurt)
Boyutları: 70 x150 cm. HAMMADESİ Saten Kumaş 12.12.2012 tarihinde Afyonkarahisar Türk anneler Derneği tarafından AKÜ'ye bağışlanmıştır.

2.1.2.4. Gelinlik

Gelinlik; Eski toplum hayatımızda kadın tuvaletinde bir kadının ömrü boyunca giydiği en pahalı, en süslü entarının adı (Koçu, 1969:121). 1940'lı yıllarda Seviye Özsoy'un ve Emine Aymergen'in düğününde çekilen fotoğraflarda Afyonkarahisar İli merkez giyiminde gelinliğin bulunduğunu göstermektedir. Şekil 23, 24 Hazır giyim olmadığı zamanlarda gelinlikler el ile evlerde dikildiğini Seviye Özsoy, Emine Aymergen, Memnune Taner, Necla Yılmaz, Huriye Şensoy, Hatice Yiğit, Şükran Haşcelik belirtmiştir. Seviye Özsoy'un düğününde çekilen şekil 23, 24'de gelinliğe bir örnek olup, gelin için hazırlanan elbiselerde duvara asılmıştır.

Şekil 23 1940'lı yıllar düğün fotoğrafı
Kaynak kişi: Seviye Özsoy

Şekil 24 1940'lı yıllara ait düğün fotoğrafı
Kaynak Kişi Emine Aymergen

Seviye Özsoy'un ablası da düğününde eldiven örmüştür. Şekil 25'da görülen eldivenler Seviye Özsoy'un sandığındadır ve zaman içinde sararmıştır.

Şekil 25 Seviye Özsoy'un gelinliği için örülmüş eldiven ve ayrıntısı
Kaynak kişi: Seviye Özsoy

Şekil 26 1940'lı yıllarda çekilmiş
Kaynak kişi Seviye Özsoy

2.1.2.5.Öncek (önücek)

Afyonkarahisar İli merkez giyiminde öncekler kullanılmıştır. Öncek iş yaparken giyilen iş donunun önüne takılan dikdörtgen, yanlardan arkaya bağlanan önlüklere dir. Emine Aymergen evde bulunan dokuma tezgâhında annesinin öncek dokuduğunu belirtmiştir (E.Aymergen,sözlü görüşme, 20 Kasım,2015). Müze envanteri ve Akü Güzel Sanatlarda bulunan koleksiyonda öncek örnekleri şekil 27-28 dadr.

Şekil 27 Afyonkarahisar İli merkez müzesi env.2196

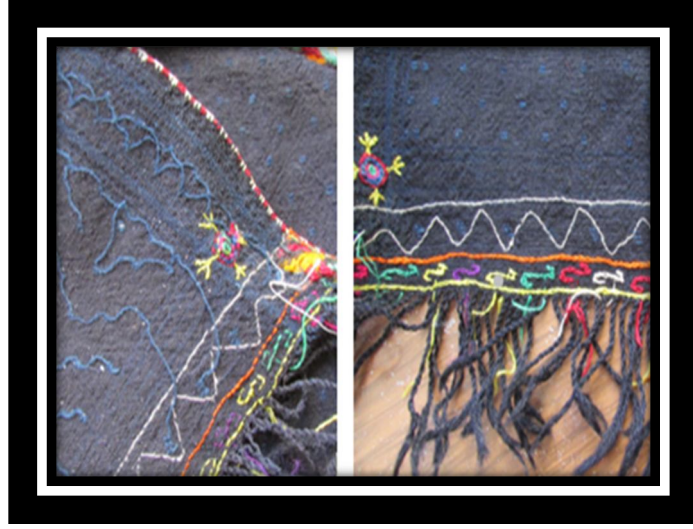
Şekil 28 öncek ayrıntısı

Kalın lacivert yünden dokuma, dokuma üstüne iğne ile atılarak krem rengi yün ipten desen işlenmiş, etek ucu ve yan kenarlarında saçaklar krem rengi ipten yapılmıştır. Ebatı: 56x77 cm. iki dokuma ortadan birleştirilmiştir.

Şekil 29 Afyonkarahisar İli merkez müzesi env.2275

Şekil 30 Ayrıntısı Siyah ince yün dokuma, iki parça kumaş ortadan birleştirilmiş ve mavi yün ip ile tersinden atlayarak, üzerine noktalar konulmuştur, renkli iplerle kenar süsü ve orta birleştirmeye nakış işlenmiştir. Renkli iplerle bele 92 cm bağlama ipi yapılmıştır. Ebatı: 90x90 karedir.

Şekil 31 Öncek AKÜ Güzel Sanatlar koleksiyonu Kayıt. No:100 (Fotoğraf Ülkü Küçükkurt)

Boyutları: 50x100 cm. HAMMADESİ Pamuklu dokuma Kumaş 12.12.2012 tarihinde Afyonkarahisar Türk anneler Derneği tarafından AKÜ'ye bağışlanmıştır.

2.1.3.Ayağa Giyilenler

2.1.3.1.Çorap

Anadolu'nun her yerinde ayakları sıcak tutmak için yün çoraplar giyilmiştir. Bayan çorapları erkek çoraplarına göre işli ve modellidir. Afyonkarahisar İli merkez de kadınlar kışın ayaklarına yün çoraplar giymiş yazları ise ince çoraplar giymiştir Şekil 32 Seviye Özsoy'un 1940'lı yıllarda giydiği çoraplardan örnekler görülmektedir (S.Özsoy, sözlü görüşme,01 Aralık,2015). Bu çorapların kimisinin arka ortası dikişli, kimisinin ise dikişsizdir. Ece Bodur Babaannesi Zehra

Büyüksağış'ın bu ipekli çoraplarından olduğunu ve ölene kadar giydiğini belirtmiştir (E.Bodur, sözlü görüşme,13 Aralık,2015).

Şekil 32 1940'lı yıllara ait ipek çorap
Kaynak kişi Seviye Özsoy

Kadınlar, lastiksiz ince çorap giydiklerinde, çorabın aşağıya doğru kaymasını engellemek için bacağın üst kısmına lastik takarak çorabı sabitlemekteydiler. Ayrıca, arkası dikişli ince çorapların çizgi kısmının düzgün olması çok önemliydi. Kaymış çizgiler hoş karşılanmaz, kişi ayıplanırdı. İnce çorap giymenin belirli kuralları bulunmaktaydı. Şekil 33,34,35,36,37,38,39,40,41'deki örnekler gibi kadınların giydiği yün çoraplar işlemeli ve renkli çorapları tercih ederken, erkekler daha sade yün çorapları tercih etmişlerdir (Ş.Hasçelik, sözlü görüşme,09 Aralık,2015).

Şekil 33 Çorabın önden görünümü

Şekil 34 El örgüsü çorabın arkadan görünümü

Kaynak kişi: Tahsin Düzağaç (T.Düzağaç, sözlü görüşme, 14 Aralık,2015).
Uzunluk: 40x10 cm taban uzunluğu 23 cm. eni: 12 cm

Şekil 35 El örgüsü çorabın önden görünümü

Şekil 36 El örgüsü çorabın arkadan görünümü

Kaynak kişi: Tahsin Düzağaç (T.Düzağaç, sözlü görüşme, 14 Aralık,2015).
Uzunluk: 43x13 cm taban uzunluğu 27 cm.(Fotoğraf Zeynep Gürman)

Şekil 37 El örgüsü çorabın önden görünümü

Şekil 38 El örgüsü çorabın arkadan görünümü

Kaynak kişi: Tahsin Düzağaç (T.Düzağaç, sözlü görüşme, 14 Aralık,2015).
Uzunluk: 40x11 cm taban uzunluğu 23 cm.(Fotoğraf: Zeynep Gürman)

Şekil 39 El örgüsü çorabın önden görünümü Şekil 40 El örgüsü çorabın arkadan görünümü
Kaynak kişi: Tahsin Düzağaç (T.Düzağaç, sözlü görüşme, 14 Aralık,2015).
Uzunluk: 40x10 cm taban uzunluğu 23 cm.(Fotoğraf Zeynep Gürman)

Şekil 41 Alimoğlu aksam müzesinde sergilenen yün çoraplar

2.1.3.2.Çarık, yemeni

1936 yıllarında “Afyon Vilayeti Tarihçesi” isimli 4 ciltlik eser Ömer Fevzi Atabek tarafından yazılmıştır. Daha sonra günümüz Türkçesine Yard.Doç.Dr Turan Akkoyun tarafından çevrilmiştir. Ömer Fevzi Atabek’in yorumuna göre

“(H.1364,M.1945) yılında (Karahisar-ı Sahib)’in ve özellikle bulunduğu (kaza ve nahiye) halkının an’anevi ayakkabısı olan ve ortaçağlardan sürü gelen altı gön, üstü telatinden yapılmış yemeniler giyilmektedir. İklimin sert ve yağmurlu, karlı mevsimlerinde yapılan yemenilere kolaylıkla su ve çamur geçmektedir. Bu ayakkabıları takliden kauçuktan yapılmış lastik sanayi meydan almaya başlamıştır. Bu suretle yemenicilik sanatı günden güne kıymetini kaybeder gibi oldu. Yerine göre yemeni ayakkabı giyildiği cihetle (çoğunlukla) kaza ve nahiye ve bunlara bağlı köy ve şehir köyleri için yemenici esnafı yine maharetle ve sebatla ayakkabı yapmakta devam itmektedir.” (Akkoyun,1997;220).

Ham deriden yapılan çarıklar Afyonkarahisar İli merkez giyiminde mevcuttur. Baba mesleği Yemenicilik yapan Hüseyin Bodur (1950); Afyonkarahisar İli merkez de üç çeşit çarık yapıldığını belirtmiştir. “Bunlardan birincisi otomobil lastiğinden tabanı yapılarak üzerine deri çekileni, ikincisi sadece hayvan derisinden yapılan, üçüncüsü ise kamyon lastiğinin iç kısmından yapılanıdır” şeklinde diyerek çarık üretimini sınıflandırmıştır. Afyonkarahisar İli merkez de genellikle yemeni giyildiğini söyleyerek “yemeninin altı köseledir. Benim dönemimde Afyonkarahisar yemeniciler çarşısında 20-30 dükkân yemenici bulunmaktaydı. Bu gün ise imalatçı olarak 2-3 kişi kaldık. Biz çarığı kendi dükkânımızda imal ederdik. 4 tezgâhımız vardı. Günlük 120 çarık yapılırdı. Bolvadin’de daha çok çarık ustaları vardı. Çarıkların giyilmesi 1960-65 yıllarında tamamen bitmiştir. Yerini kara lastik ve mesler almıştır. Genellikle kışın şekil 42,43’te görülen el yapımı mesler giyilmiş üstünede şekil 44’da görülen lastik ayakkabılar giyilmiştir” (H.Bodur,sözlü görüşme, 14 Aralık,2015).

Şekil 42 Mes ustası İsmail Eleren, Afyonkarahisar
Fotoğraf: Zeynep Gürman,14.12.2015

Şekil 43 Dükkânda yapılan bir çift mes 36 numara Fotoğraf: Zeynep Gürman 14.12.2015

Şekil 44 Bir dönem Afyonkarahisar ili merkede giyilen mes ve karalastik
Fotoğraf: Zeynep Gürman 14.12.2015

2.1.3.3.Nalın

Giyinmeye ve süse düşkün olan Afyonkarahisar İli merkez kadınları iş yaparken ve hamamda ayaklarına nalın giymiştir. Hatice Yiğit ile yaptığımız sözlü görüşmede;

“annemin kenarları zilli takunyası vardı. Hamamda bu takunyaları giyer, yürüdükçe ziller şıkır şıkır öterdi. Yılan derisinden ayakkabıları vardı. Babam Kore çorabı getirtirmişti. Bu çorap ince ten rengi olup arka ortasında ve burnunda siyah çizgisi vardı. Asla çoraptan ten kaçmazdı” demiştir (Yiğit, sözlü görüşme; 31.11.2015).

Şekil 45 Gürgen ağacından yapılmış bir çift nalın Afyonkarahisar İli merkez müzesinde Env.1167
Boyutları:23,5x8,5 cm yükseklik: 6,5 cm, Malzemesi: Tabanı gürgen ağacı, üst atkısı siyah kayış
üzerine makine dikişi ile süslenmiş, alt tabanı, topukların yan tarafları kakma telkâri işlemeli
Afyonkarahisar İli merkez müzesinde Env.1171

Şekil 46 Gürgenden yapılmış bir çift nalın
Boyutları:23,5x8,5 cm yükseklik: 6,5 cm, Malzemesi: Tabanı gürgen ağacı, üst atkısı siyah kayış
üzerine hazır dantel yapıştırılmış ve verniklenmiş, alt tabanı ahşap oymalı desen işli Afyonkarahisar
İli merkez müzesinde Env.1171

Şekil 47 Sedef kakmalı hamam nalını
Kaynak kişi: Şükran Hasçelik

Şükran Hasçelik'e düğününde hamamda giymesi için alınmış bir nalın örneği görülmektedir. (Ş.Hasçelik,sözlü görüşme,14 Aralık,12.2015). Gelinlere alınan nalınların daha süslü olduğu görülmüştür. Günümüze geldiğinizde Afyonkarahisar İli

merkezinde nalınlar mevcuttur. Daha çok cami şadırvanlarında abdest alırken giyilmektedir. Bedestende günümüzde de sade nalın satışı yapılmaktadır.

Şekil 48 Bedestende nalın satılan bir dükkân

2.1.3.4. Terlik

Terlik; Ev içinde giyilen hafif, tabanı köseleden, üstleri deri, keçe, çuha, kadife sırma ve inci işlemeli; arkası ve yanları tamamen açık ayakkabıdır (Koçu, 1969; 228). Müze envanter kayıtlarında bulunan Şekil 45,46,47,48'daki terlikler bir dönem Afyonkarahisar İli merkez kadınların ayaklarını süslemiştir. Hangi tarihte yapıldığı bilinmeyen bu terlikleri Yemeni ustası Hüseyin Bodur'a sorulduğunda Antep ve Maraş tarafında imal edilip, Afyonkarahisar'da satıldığı söylenmiştir. (H.Bodur, sözlü görüşme,14 Aralık,2015)

Şekil 49 Sırma işle terlik env. no: 2045 Boyutları:27x8,5

Özellikleri: Tabanı gönder deri içi kırmızı, dışı mor kadife üzerine dival tekniği ile sırma işlemi aralarında ise pul serpilmiş Kaynak: Afyonkarahisar Arkeoloji Müzesi

Şekil 50 Env. no 3103 üzeri kadife işli, altı kösele terlik Boyutları:25,5x9
Özellikleri: Tabanı kösele, i içi mor kadife ve işsiz, dışı mor kadife üzerine dival tekniği ile sırma işlemi aralarında ise pul serpilmiş
Kaynak: Afyonkarahisar Arkeoloji Müzesi

2.1.4.Dışa Giyilenler

Dışa her yörede olduğu gibi Afyonkarahisar İli merkez kadın giyiminde mahrama giyilmiştir. Mahrama: Bazı bölgelerde kadınların sokağa çıkarken manto üstüne örttükleri işlemeli geniş örtü (Ergür, 2002:172). Çarşaf ise Baştan örtülen pelerinli, etekli iki parçalı kadın sokak giysisi (Ergür, 2002:46), olarak tarif edilse de Afyonkarahisar İli merkez de beli büzgülü bitişik iki parçadan oluşan çarşaf giyilmiş ama mahrama adı verilmiştir. 1930'lu yıllarda çekilen Seviye Özsoy'un albümünde bulunan şekil 51'deki fotoğraf da görülmektedir.

Şekil 51 1930'lu yıllara ait Mahramaya örnek
Kaynak kişi Seviye Özsoy

Emine Aymergen ile yapılan sözlü görüşmede “Cumhuriyetin ilanından sonra kadınlara mahramalarını çıkartmaları istendiği ve Belediye binasının önünden geçen kadınların mahramaları kesilmeye başlandığı ifade edilmiştir. Kadınlarda bitişik olan bu mahramalar iki parça yapılarak etek ve başa örtülen atkı şekline dönüştürülmüştür. Belediyenin önünden geçerken mahramanın üst kısmı omuzlarına toplanmıştır. Daha sonra etek ve üst bezi olarak iki parça kullanılmıştır. Zamanla alt eteğin yerini mantolar almış ama siyah atkı şeklindeki örtüler yine örtülmüştür” diyerek mahramadan sonra örtünme şeklinin değiştiğini belirtmiştir. Bu dış giyime örnek olarak 1985 yılında nikâh töreninde oturan Ayşe Sivritepe’nin kıyafetinde görülmektedir (Şekil 51) Kışın yün atkı yazın ise ince siyah atkı dış giyimdir (Şekil 52)

Şekil 52 1985 yılından bir nikâhtan görüntü, Afyonkarahisar
Kaynak kişi: Necla Yılmaz

Şekil 53 1940'lı yıllardaki bir nikâh töreninde örtünme şekilleri.

Şekil 54 1940'lı yıllardaki bir nikâh töreninde örtünme şekilleri, Afyonkarahisar
Kaynak kişi: Seviye Özsoy

Şekil 55 60'lı yıllarda nikâh merasiminde görüntü, Afyonkarahisar
1060'lı yıllara ait Leman-Şükrü Özkurşun çiftine ait nikâh törenindeki bayanların dış giyimlerinde
başlarına atkılı örtüklerine dair bir görüntü

Şekil 56 Nafiz İplikçioğlu (arkada ayakta) annesi babası ve kardeşleri, Afyonkarahisar
Kaynak kişi: Őukran Haşcelik

Şekil 57 Hanife Alpergöl ve Ayşe Sivritepe 1980’li yıllara ait bir nikâhta çekilmiş fotoğraf
Manto üzerine kışlık atkı örtünülmesi, Afyonkarahisar

Kışın ince mantoların yerini kadife ve kürkten yapılmış mantolar almıştır. Günümüze kadar gelindiğinde bu dış giyim şekli mantoların devam ettiği atkılarının

yerini ise eşarpların aldığı görülmektedir. Hala Afyonkarahisar İli merkez de 70 ve 80 yaş üzeri bayanlar atkıyı kullanmaktadırlar.

2.1.5.İçe Giyilenler

587 no'lu (1861–1862 (H. 1278–1279) Afyonkarahisar şer'iyye sicili'nin transkripsiyon ve değerlendirilmesini yapan Leyla Sarıyüce; Afyonkarahisar İli merkez giyimi için şunları yazmıştır.

“İçe Giyilenler Kadın ve erkeklerin kullandıkları iç çamaşırlar arasında büyük farklılıklar yoktur. Belden aşağı giyilen don ve dizlik her iki cins tarafından kullanılırdı. Bu donların kutni, dolama, alaca ve bürümcükten imal edildikleri ve farklı cins ve renklerde çeşitleri bulunmaktaydı. Donun kısa olanına dizlik adı verilmektedir. Araştırmamıza konu olan tereke defterinde aknene dizlik, sevayi diz kabı, al çuka diz kabı, basma diz kabı, çit diz kabı gibi çeşitler bulunmaktadır. İç çamaşırları arasında değerlendirilebilecek bir başka giyecek de maşlahlardır. Maşlah bir zamanlar İstanbullu kadınlar arasında moda olan ve sabahlık olarak kullanılan giyeceklerdir. Maşlahın siyah ve beyaz renkte çeşitleri bulunmaktadır. Maşlahların Bağdat'ta dokunmuş ve gümüş işlemeli olanları 50–60 lira etmekteydi. Üzerinde çalıştığımız. 252 terekede maşlahların ortalama fiyatı 80–150 kuruş arasında değişmektedir. İç çamaşırı olarak belden yukarı zıbın, içlik-işlik, gömlek ve dikolta da giyilmektedir (Güneş, 2009:252).

2.1.5.1.Göynek

Gömlek, İç çamaşırı olarak kullanılan fanile yerine tutan yanları yırtmaçlı, yakalı, kaba bezden yapılmış bir giysi, göynek de denir (Ergür, 2002; 95). Afyonkarahisar İli merkez giyiminde iç giysisi göyneklerdir. Evlerde dokuma tezgâhlarında dokunan göynekler yaka ve kol kenarları iğne oyası ile cinsiyete göre süslenmiştir. Şekil 40 da bir göynek örneği görülmektedir. Afyonkarahisar İli merkez de genellikle her evin sandığında birkaç gönyeğe rastlamak mümkündür. Ayrıca müzede yapılan araştırmada Şekil 58' deki gibi gönyeklere rastlanılmıştır.

Şekil 58 Göğnek tabir edilen el dokuması Yakası ve kolları iğne oyalı
Kaynak kişi: Şükran Hasçelikoğlu
Fotoğraf: Zeynep Gürman 11.04.2014

Şekil 59 Afyonkarahisar Arkeoloji müzesi Env:3807

2.1.5.2.Don

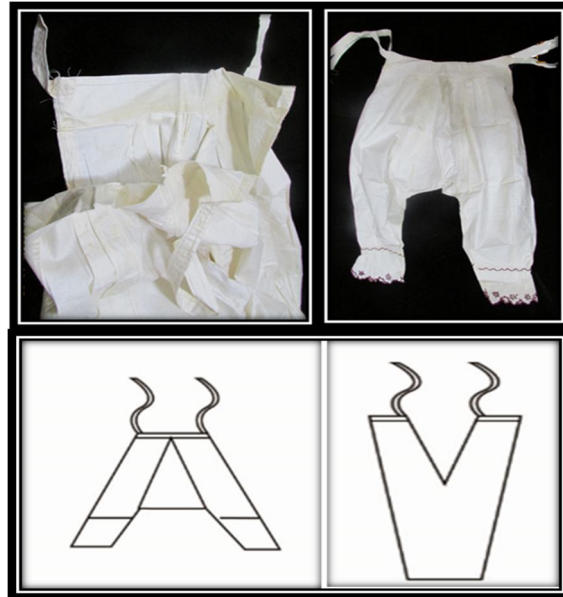
Vücudun belden aşağısına giyilen uzun ya da kısa iç giysisi olarak sözlükte tanımlanan don iç giysisi olarak Afyonkarahisar İli merkez giyiminde kullanılmıştır. İç donları tezgâhta dokunan kumaşlardan (Şekil 49) dikilirken daha sonraları patiskadan dikilmiştir. Elbisenin altına iç çamaşırı olarak giyilmiştir. Şükran Hasçelik'in sandığında bulunan bir iç donu Afyonkarahisar İli merkez kadınların kullandığı iç donlarına örnektir (Şekil 60,61,62).

Şekil 60 AKÜ Güzel Sanatlar Koleksiyonu Kayıt No:99 (Fotoğraf Ülkü Küçükkurt)
İpek, İç pantolon, 43x80 ebatlarında

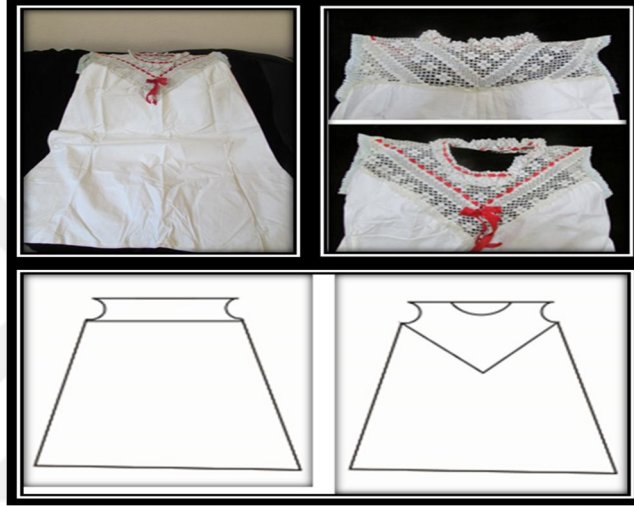
Şekil 61 Bayan için hazırlanmış paçası işli iç donu Yandan, önden görünümü ve çizimleri
Kaynak kişi: Şükran Haşcelikoğlu
Fotoğraf: Zeynep Gürman 11.04.2014

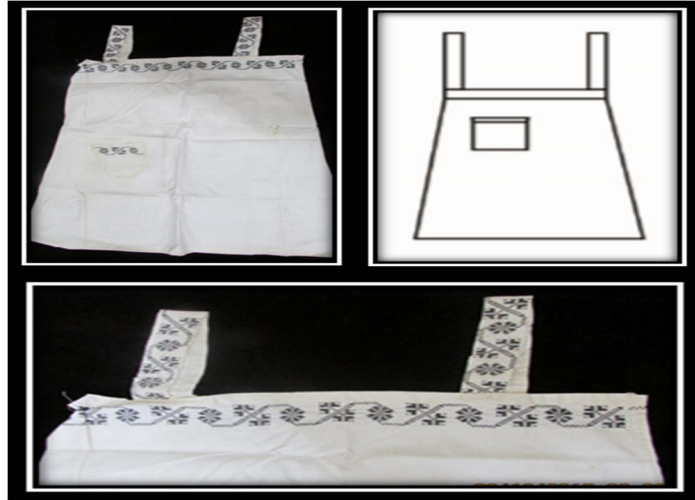
Şekil 62 Paçaları süslenmiş iç donunun önden ve yandan görünümü
Kaynak kişi: Şükran Haşcelik
Fotoğraf: Zeynep Gürman 11.04.2014

2.1.5.3.Dikorte

Eteğin altına giyilen ve ışık vurduğunda görünmesi gerekenleri göstermeyen bir giysi türüne verilen ad. Afyonkarahisar İli merkez kadınları dış giyimine olduğu gibi iç giyimine de önem vermiştir. Askılı boydan diktikleri kıyafetleri elbise içine giymişlerdir. Yaptığım araştırmada el emeği olan dikortaların zaman içinde yıprandığından saklanmadığı sadece sözde kalmıştır. Sadece Şükran Hasçelik'in sandığında rastlanılan dikorte örnekleri Şekil 63,64,65'de görülmektedir.

Şekil 63 Yakası dantelli dikolte robasının önden ve arkadan görünümü
Kaynak kişi: Şükran Hasçelikoğlu 40x98 cm boyunda, roba kısmı dantelden örülme Fotoğraf: Zeynep Gürman 11.04.2014

Şekil 64 Robası ve askıları kanaviçe işlenmiş dikolte ve ayrıntısı
Kaynak kişi: Şükran Hasçelikoğlu
92x 50 cm patiska üzerine siyah ipele etamin işleme Fotoğraf: Zeynep Gürman 11.04.2014

Şekil 65 Yakası dantelli dikolte roba ve etek ucu ayrıntısının görünümü
Kaynak kişi: Şükran Haşcelikoğlu
92x 50 cm patiska kumaştan dikilmiştir. Fotoğraf: Zeynep Gürman 11.04.2014

Sebahat Akkent'te yakası ve askıları dantelli dikolte geleneğini yaşatmak için dantel örerek kızının çeyizine Şekil 66'dekini diktirmiştir (S.Akkent, sözlü görüşme, 11 Kasım,2015).

Şekil 66 Robası dantel örülmüş dikolte
Kaynak kişi Sebahat Akkent

Günümüzde gecelik olarak yatarken giyilen kıyafetler gecelik ismi verilmişse de eskiye dönerek baktığımızda gece entarisi denilmiş, kadınlar gibi erkeklerde giymiştir. Şekil 67,68'de görülen gecelik ve altı örnektir.

Şekil 67 Gecelik üst kısmı 75x95 cm env. No:95

Şekil 68 Gecelik alt kısmı 65x66cm.env. No:96
Pamuklu kumaş iğne ardı işlemeli
Kaynak: AKÜ Güzel Sanatlar Koleksiyonu

III. BÖLÜM

3.OYANIN TANIMI, TARİHÇESİ VE OYA ÇEŞİTLERİ

El sanatları, bütün halk sanatları gibi, bir ulusun kültürel kişiliğinin en canlı ve anlamlı belgeleridir. Birçok uygarlığın beşiği olan Anadolu, gene bu uygarlıkların kültürlerini her köşesinde hala yaşamaktadır. Türklerin Anadolu'ya yerleşmesinden sonra bu eski uygarlıkların kültürlerini, yeni bir sentez içinde, varlıklarını sürdürmüşlerdir denilebilir. İşte bu nedenle Anadolu'daki el sanatlarının kökleri çok eskilere gitmekte, bu özellik onları daha anlamlı ve araştırmaya değer kılmaktadır (Onuk, 2000:1). Afyonkarahisar İli merkez kadın giyiminde bulunan iğne oyaları da el sanatlarımız içinde en önemli bir yeri tutmaktadır. Kadınlarımız duygularını yansıtan iğne oyaları Afyonkarahisar'da önemli bir geçim kaynağıdır

3.1.Oya'nın Tanımı

Türk ansiklopedisindeki tanıma göre mendil, çevre, yazma gibi eşyanın kenarını veya gömleklerin yaka ve kollarına iğne ile örülen veya örüldükten sonra dikilen ipek ve iplikten örgü Oyalar İğne oyaları, mekik oyaları, tığ oyaları, firkete oyaları olarak çeşitlerine ayrılırlar. Bunlardan başka koza, boncuk, mum ve yünle yapılan bir takım oya çeşitler vardır. En zengin kompozisyon iğne oyalarında rastlanır (Anonim, 1977:205)

Raşit Ekrem Koçu'ya göre "Kadın çamaşır ve esvaplarının vs. bazı şeylerin (boy yemenilerinin, çevrelerin) kenarına iğne ile yapılan veya yapılmış hazır alınarak dikilen ipek veya iplikten örgü oymalı süs" olarak tanımlamıştır (Koçu, 1969:183).

Türkçe sözlüğe göre" genellikle ipek ibrişimden iğne, mekik, tığ veya firketeyle yapılan ince dantel (Püsküllüoğlu, 1999:1183). Bir tür dantel Türkiye'ye özgüdür. Normal dantelin iki boyutluluğuna karşılık, oya üç boyutluda örülebilir. Kumaşların kenar süsü olarak işlenir (Sözen, Tanyeli, 2001:180). Oya motiflerin dik durması için uygun yerlerine at kılı, ince tel takılır. Örgü bittikten sonra kitre zamk veya yumurta akı sürülür (Anonim, 1977:205).

Onuk'a göre çiçekle örgü sanatının birleşmesinden doğmuş süslenmek amacıyla yapılan ve ayrıca taşıdıkları mesajlarla bir iletişim aracı olarak da kullanılan ve tekniği örgü olan bir dantel türüdür (Onuk,1988:8).

3.2.Oyanın Tarihçesi

1905'te Menfis kazılarında bulunan örneklerden, bu arada özellikle balık ağlarından, Milattan 2000 yıl önce bile insanların örgü tekniğini bildikleri tespit edilmiştir. 12.yüzyılda Anadolu'dan Balkanlar'a, oradan İtalya yolu ile Avrupa'ya yayılmıştır. Tığ ile yapılan örgüler Arapların İspanya'ya geçişleri sırasında İspanyol'lara öğretilmiştir. Daha başka örgüler Doğu Asya'dan Kırım yolu ile önce orta Avrupa'ya, zamanla da bütün Avrupa memleketlerine yayılmışlardır. Bu arada Çekoslovaklar, dantel el işçiliğinin endüstride öncülüğünü yapmış, Avrupa memleketlerine yayılmasında yardımcı olmuşlardır (Anonim, 1964:769).

Örücülük sanatına tarihsel açıdan bakıldığında, çok eski çağlara uzanan tarihi ve Türklere ait ilk tarihi belgeleri Orta Asya'da yapılan Arkeolojik kazılarda rastlandığı bilinmektedir. M.Ö. 7. ve 8. yüzyıllardan Orta Asya'da yaşayan Hunlara ait Pazırık 2.kurganındaki bulgular arasında örücülük ile ilgili örneklerle rastlanmıştır. Doğuda gelişen örücülük sanatı, ticari gemiler ile tüccarlar tarafından Doğu'dan Batı'ya götürülmüştür. İslam dünyasında çok renkli çorapları, 12-16 yüzyıllarda İspanya ve İtalya'da başarıya ulaşarak örgünün kaynağı olmuştur (Onuk, 2000:4).

Bu sanat gerek geleneksel Türk kültürünün özelliği çeyiz geleneği gerekse süsleme ve süslenmeye olan ilgi nedeniyle günümüze kadar gelebilmiştir. Tanzimattan sonra, yanlış uygulanmış bir Batı hayranlığının doğurduğu taklitçiliğinin olumsuz etkilerinin sonucu olarak, oyalara ilgi giderek azalmıştır. Düz ve üç boyutlu olan ve örgü sanatları içinde kendisine özgü bir yeri bulunan oyaların başlı başına süs eşyası olarak kullanılmadığını görüyoruz. Oyacılık süslenmek ve süslemek amacıyla yapılan ayrıca mesajlarla bir iletişim aracı olarak da kullanılan ve tekniği örgü olan bir el sanatıdır. Yapılan araştırmaların sonuçlarına göre; oya sözcüğünün başka dillerde karşılığının bulunmaması bu sanatın Türklere ve özellikle Türk kadınına özgü bir sanat olduğunu göstermektedir (Onuk, 2000:2).

3.3.Oya Çeşitleri

Çok eski yıllara dayanan, Türk el sanatlarının çeşitleri arasında estetik ve sanat değeri bakımından en kıymetli, en orijinali olan Türk oyacılık sanatı, iç dış giyim süslerinde, Türk dekoratif el işlerinde en zengin kaynaklarından biridir. Bu oyalarda işleme araçları, malzeme ve teknikleriyle; 1-İğne oyaları, 2-Tığ oyaları, 3-Mekik

oyaları, 4-Firkete oyaları, 5-Koza Oyaları, 6-Yün oyaları,7-Mum oyaları, 8-Boncuk Oyaları, 9-Dikiş oyaları, 10-Dokuma oyaları, 11-Kumaş artığı oyaları olarak, 11 bölümde toplamam mümkündür (Anonim, 1964:769).

3.4.İğne Oyası

İpek ya da pamuk ipliğinden iğne aracılığı ile örülen bir dantel türüdür (Anonim, 1993:145). İpliğin, iğne yardımı ile üst üste ilmeklenip, düğümlenerek meydana getirilen yüzey ve bu yüzeylerin iki veya üç boyutlu biçimleridir. İğne oyaları desenleri tabiatın kopyası denebilecek kadar natüralist veya stilize biçimlerdir. İğne oyasının tekniklerinin temelinde zürafa tekniği vardır. Teknikler çeşitli yörelere göre farklılık göstermektedir. Osmanlı döneminde olduğu gibi günümüzde de aynı temel tekniklerle işlenmektedir. İğne oyası genellikle tane şeklinde dizilen oya çeşididir. Motifleri oluştururken renkler açık-koyu, koyu-açık olarak kullanılmaktadır. Bunun nedeni ise iki veya üç boyutlu olan oyalarda motiflerin vurgulanması ve monotonluğun kırılmasıdır (Ecevit, 2013:8).

Çok zengin çeşidi ve derin bir geçmişe sahip eski iğne oyaları, güzellik, estetik duygularıyla topluma iyiyi ve güzeli görebilmeyi sağlarken; aynı zamanda evin geçim kaynağı olmuştur. İğne oyası sanatçıları eserlerini üretirken, ümidi, sevgiyi, acıyı türlü şekillerde biçimlendirmişlerdir (Özcan,1997:6).

Geleneksel özelliği ve çok eski geçmişi olan iğne oyaları “oya gibi” sözüyle de güzellik sembolü olmanın yanında topluma iyiyi, güzeli görebilmeyi sağlamış aynı zamanda dar gelirlili ailelerin geçim kaynağı olmuştur (Onuk, 2000:16).

İğne oyalarında renk kullanımı kişinin duygularına da bağlıdır. Renklerin uyumları rahatlık ve estetik güzellik katarak insanları etkilemiştir. Çünkü oyalarda renk, sadece şekillendirmek için değil estetik kazandırmak ve mesaj iletmek amacıyla da kullanılır. Örneğin: sarı; bezginliği, kırmızı; canlılığı, aşkı, sevgiyi. Mavi; rahatlığı, mutluluğu, kötülükten korunmayı, yeşil; istek, ümit vb. duyguları canlandırır. Kişi anlatmak istediği duygularını renklerle ifade eder (Onuk, 2005:5).

İğne oyalarında aranılan en önemli özelliğin sık ve muntazam olması vurgulanmakla beraber desen seçiminde de kişinin kendi zevkleri ön plana çıkmaktadır. Oyalar genellikle yazma ve fular kenarına uygulandığından daha çok bohça içinde muhafaza edilmektedir (Ecevit, 2013:8).

3.5.İğne oyalarında Kompozisyon

İğne oyalarında bir çiçek, bir yaprak başlı başına bir motif sayılır. Bunların kullanıldığı yere göre çeşitli biçimlerde dizilmesinden kompozisyon oluşur; Bu kompozisyonlar Ulamalar, Yemeni Oyaları, Hotoz Oyaları, Taç Oyaları, Dal Oyaları, Saksı Oyaları, Kese Oyaları olarak sıralanır.

Ulamalar; Birli zincirler üzerine geometrik motiflerden hazırlanır. Aralarında boşluk bırakılmaz “su” şeklindedir. Motifler birbirine bitişiktir. Birli zincir şerit örgü üzerine aralarında boşluk bırakılarak yapıldığı da görülmektedir. Bu boşluklara uygun motifler (çiçek. Meyve... vb.) yerleştirilerek hazırlanır. Bu kompozisyon daha ziyade namaz örtülerinde uygulanır. Dik, yatık, dağınık, simetrik veya asimetrik motifler kullanılır.

Hotoz Oyaları: Diğer örgüler arasında motiflerin daha büyük olması ile ayrılır. Hacimli motifler tercih edilir. Bazı yörelerimizde erkek baş süslemesinde de aynı tarza rastlanmaktadır.

Taç Oyaları: Bir başın çevresine yetecek şekilde bir telin üzerine sarılarak yapılır.

Dal Oyaları: Göğse, başa takılır. Bir tek veya birkaç çiçeğin bir araya getirilmesi ile meydana gelir, genellikle buket şeklindedir.

Saksı Oyaları: Saksı ve kır çiçeklerinden esinlenerek yapılmış iğne oyalarna daha çok başörtülerin kenarlarında rastlanır (Anonim, 1993:145).

3.6.İğne oyalarında Motif Kökenleri

Yüzyıllar boyunca, insanoğlu kullandığı eşyaları süslemek içine etrafındakileri sanatının en ince detaylarıyla birlikte kopyalamıştır. İğne oyalarna da yansıtılan bu kopyalama şeklinde motifler doğmuştur. Motifin oluşması için geometrik şekiller bir araya getirilmiştir. Motiflerle yapılan kompozisyonlarla da modeller oluşmuştur. Kenan Özbek ve Türk El Sanatları Kitabında Motiflerin kaynaklarını aşağıdaki gibi sıralamıştır.

Bitkiler: Yaprak, çiçek, meyve ve sebzelerden aynen kopya edildiği gibi stilize edilerek de yapılır.(Mor menekşe, nergis, biber, selviler vb.)

Manzaralar: Dağlardan, kayalardan, tepelerden fikir alınarak yapılan oyalardır (Çayırçimen Oyası, Sıra Dağlar vb...).

Canlılar: İnsan ve hayvan figürleri motive edilmiştir. (kuş gözü, kuş dili, horoz ibiği, beşparmaklar, sıçan dişi..vb.)

Geometrik Şekiller: Geometrik şekillerle yapılan oyalarda eşyalar ve mimarı öğeler kullanılmıştır (cami kubbeleri, mezar taşları, küpe, ayna, zilli maşa... vb.).

Semboller: Oyayı yapanların duygu ve düşüncelerini yansıttıkları motiflerdir. Hayal gücüne dayanır (Halay oyunu, elti eltiye küstü, kolkola kızlar, mecnun yuvası... vb.) (Anonim, 1993:147)

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de gelin gidecek kızın çeyizinde oyalı başörtüleri çokça bulunmaktadır. Kişilerin ihtiyacı ve hediye olarak yapılan örtülerden başka Ege, Akdeniz, Marmara bölgelerinde erkek kıyafetlerinde; mendil, bele bağlanan yemeniler ve özellikle başlıklarda yoğun olarak kullanılırlar. Günümüzde daha çok ekonomik ve sosyal nedenlerle yapılan oyalardan, buna bağlı olarak kullanım alanları farklılıklar göstermektedir. Bu oyalardan kentsel yaşamda, yatak, masa ve sehpa takımlarında örtü, modern tasarımlı giysilerde ise aksesuar olarak kullanıldığı görülmektedir (Anonim, 1993:148).

3.7.İğne Oya Yapımında kullanılan Malzemeler

İğne oyalarının malzemesi ipektir. Küçük iğnelerle düğümlenmek suretiyle işlenir. Düğümler sıklaştıkça örgü gözleri de küçülür, bazen görünmeyecek dereceye bulur. Bu gözler üçgen, dikdörtgen, kare, eşkenar dörtgen şekillerindedir (Özbel, 1947:5).

3.7.1.İpek İpliği:

İpek böceği kozasından elde edilen ipek ilk defa Çin'de üretilmiştir. Bilim adamları arasında başlangıç tarihi milattan önce üç bine kadar götürülen bulunduğu gibi bunun Shang hanedanı dönemine (M.Ö.1450-1050) rastladığını söyleyenler de vardır. Zamanla geçimin iplikçilikten sağlayan ailelerin sayısının çok artmasına ve milattan sonra 1.yy başlarında ipek üretiminin en üst seviyeye ulaşmasına rağmen dünya piyasalarında Çin ipeğine olan talep azalmıştır. Bunun sebebi Çin dışında da üretimin başlamasıdır (Anonim, 2000:331). Japon ve Avrupalı arkeologların yaptıkları araştırmalara göre Çinliler ipekböceği kozalarından ipek elde edilmesini

büyük bir gizlilikle sürdürmüşlerdi. Milattan sonra 300 yıllarında bir Japon genç bir Çin kızını kaçırmak için ondan ipeğin nasıl yapıldığını öğrenmeye çalıştı. Nihayet ipeğin sırrı sona ermişti. Artık Japonlarda ipek dokuma yapıyorlardı. Bu olaydan 200 yıl sonra Bizans imparatoru Jüstinyen'in iki keşişi Çin'e gitmişlerdir. İki keşiş Bizans'a dönüşlerinde bastonlarının boş olan iç kısmına ipek böceği yumurtaları doldurdular. Böylelikle uzak doğuda sadece Çin ve Japonya gibi iki ülkenin bildiği ipek sırrı batıya da gelmiş oldu (Anonim, 1983:1320).

Önce ticaretini daha sonra üretimini yapan Orta Asya kavimleri arasında ipek kullanımını yaygındı. Türklerin yaşadığı bölgelerde ki kurganlardan değişik asırlara ait çok sayıda ipekli kumaş parçası çıkartılmıştır (Anonim, 2000; 362). Türklerin bu alandaki çalışma ve katkılarını bildiren eski belgeler az ve dağınıktır. Bu gün olduğu gibi, geçmiş yüzyıllarda da Türk İpekçiliğinin merkezi Bursa şehri ve çevresi olmuştur (Anonim,1972:179). İpek ve ipek ipliğinden yapılmış mamuller 19. yüzyıl başına kadar İslam ülkelerinde altın çağını yaşamıştır.

Türkçenin çeşitli lehçelerinde yibek, yipek, yifek, cifek, çipek, jipek gibi telaffuzlarla söylenen kelime ip kökünden türetilmiştir. Öte yandan ipeğin bu gün bilimsel adı olan Latince ser Farsçaya sere (beyaz ipekli şerit) şeklinde geçmiştir. Sericum kelimesi, Roma kaynaklarında Uzakdoğululara verilen Ser(um) adından gelmektedir. Arapçada "ipek kumaş" anlamına gelen ve Abdullah B.Ömer'in kullanılmasını hoş görmediği serak da bir görüşe göre aynı köktendir. İbn Ömer onun yerine harir kelimesinin kullanılmasını ister (Anonim, 2000:361).

Hayvansal kaynaklı liflerden olan ipek, fiziksel ve kimyasal özelliklerinin çok üstün olmasından dolayı liflerin kraliçesi olarak bilinmektedir. Çok gösterişli ve güzel olmakla beraber çok hassas bir yapıya sahiptir. Oyanın güzel olması için ipeğin ince ve pürüzsüz olması gerekir. Bu nedenle, ipek iplik halk arasında yapılan çeşitli bükme işlemleri ile düzeltilir veya pürüzsüz ipek iplik almaya dikkat edilir (Anonim; 1983:1020).

İpek iplikleri piyasada, çamaşır ipeği, ibrişim, kordone ve floş olarak bulunmaktadır. Afyonkarahisar'da genellikle ibrişim kullanılmakta iken günümüzde ucuz ve sert görünmesinden dolayı artık sentetik ipler tercih edilmektedir.

3.7.2.Sentetik İplik

Sentetik lifler doğada, lif halinde bulunmayan bileşiklerden meydana getirilmişlerdir. Sentetik liflerin temel maddeleri kömür, petrol, su, azot gibi son derecede basit maddelerdir. Bu basit maddeler kimyasal olarak değişik şekillerde birleştirilerek lif haline dönüştürülürler. Sentetik lifler tek başına veya belirli oranla pamuk, yün, keten, ipek lifleri ile karıştırılarak çeşitli iplik üretimi yapılmaktadır. Oya yapımında kullanılan sentetik liflerden elde edilen iplikler parlak güzel görünümlü ve çok bükümlüdür. Çile, makara veya bobin halinde satılmaktadır. Günümüzde birçok yöremizde parlaklığı, kolalı yapısı ve kolay temin edilmesi yönünden bütün oya çeşitlerinde tercih edilmektedir (Onuk, 2000:7).

3.7.3.İğne:

İki kumaş veya kâğıdı birbirine tutturmaya, dikiş dikmeye ve süs olarak kullanmaya yarayan, bir ucu sivri, öbür ucu toplu, ince ve küçük madenden yapılmış tel parçası. (Anonim, 1972:47).

İğnelerin yapılış ve kullanım tarihi, ilk insanlarla başlar. İlk iğneler şekilsiz olup, tahta, balık kılıcı veya hayvan boynuzlarından yapılmıştır. Zamanla şekillerinde incelmeye görülmüş üzerleri kaygan ve çeşitli ihtiyaçlara uygun iğneler yapılmıştır (Korkusuz, 1971:9).

Günümüzde kullandığımız iğneler paslanmaz çelikten ve üzeri cilalı olarak imal edilmektedir. İğneler kalınlığına göre numaralar almaktadır. 1 numara kalın 13 numara ise en incedir.

Oyalarda dikiş iğneleri kullanılmaktadır. İğne oyasında, kullanılan ipliğin türüne göre çoğunlukla ince, küçük, kaygan ve deliği büyük olan iğneler tercih edilirler. Küçük olması ilmiklerin muntazam atılmasını, ipliğin israf olmamasını sağlar. İnceliğin ise deliklerinin küçük ve düzgün olmasını sağlar (Onuk, 2005:8).

3.8. Kadın Giyiminde İğne Oyaları Örnekleri

3.8.1.Göynekler;

Göynekler de genellikle ziniler motifi kullanılmıştır. Sıçandışi ve küçük muskalarda kullanılanlar arasındadır. Göyneklerin yaka, etek ucu ve kol kenarlarına yapılan iğne oyalarının renginden kadın veya erkek için olduğu anlaşılır..Şekil 70 ve 71'deki boynu kapalı hazırlanan göynekler daha sonra yaka kısmı açılarak iğne oyası yapılırdı. Afyonkarahisar İli merkez de artık dokunmayan bürümcük tarzı bu dokumalar her evin sandığında birer ikişer kalmıştır. En son 1950 veya 1960'lı yıllarında kullanılan göynekler yok olmaya mahkumdurlar. Göyneklerden örnekler Şekil 69,70,71

Şekil 69 ziniler motifi yapılmış gönek ve ayrıntısı Afyonkarahisar Arkeoloji müzesi Env:3807

Göyneklerden örnekler

Şekil 70 küçük nuskalar yapılmış göynek ve ayrıntısı

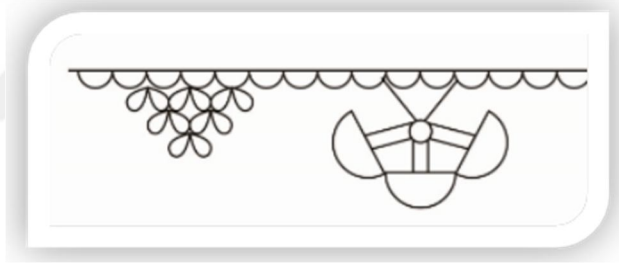

Şekil 71 Sıçan dişi motifi yapılmış göynek ve ayrıntısı
Afyonkarahisar Arkeoloji Müzesi Env:3808

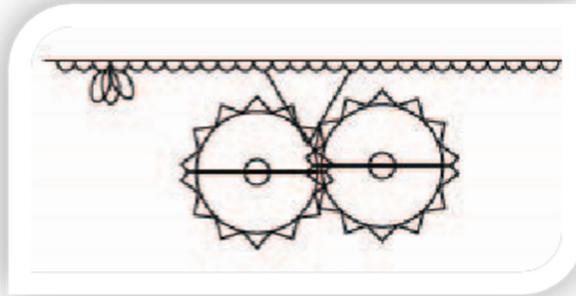
3.8.2.Yazmalardan örnekler

Afyonkarahisar İli merkez yazmalarında iğne oyası motifleri üç boyutsuz olarak stilize edilmiştir. Yazmalarda motifler serpme olarak kullanılmış aralarında ise ya yanyana pipirikler veya birkaç tane serpme pipirikler kullanılmıştır. Renkler ise zemin yazmanın aynı rengi olarak kullanılmış motifler üçken şeklinde yapılan kökün üzerine konulmuştur. Motiflerin renklerinde yazmanın içinde bulunan çiçek desenlerinin rengine uygun açık koyu olarak tasarlanmıştır.

Şekil 72 Üçlü Buket ve Çizimi

Şekil No:	72
Oyanın İsmi	Üçlü Buket
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Siyah, Semani, Bordo
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyarın arası nuskalar
Kaynak Kişi	Hatice Yiğit
Bulunduğu Yer	Hatice Yiğit'in Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.04.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

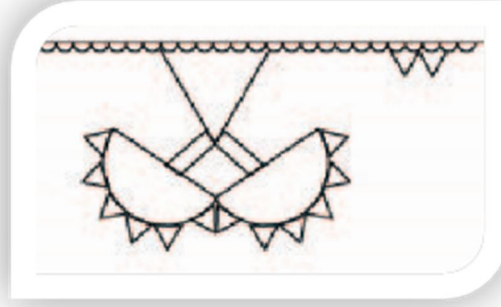
Şekil 73 Güne Bakışlar ve çizimi

Şekil No	73
Oyanın İsmi	Güne Bakışlar
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Çingene Pembe, Yeşil, Semani,
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyların arası serpme pipirik
Kaynak Kişi	Hatice Yiğit
Bulunduğu Yer	Necla Yılmaz'n Sandığı
Yapım Tarihi	1988
Fotoğrafın Çekim Tarihi	11.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

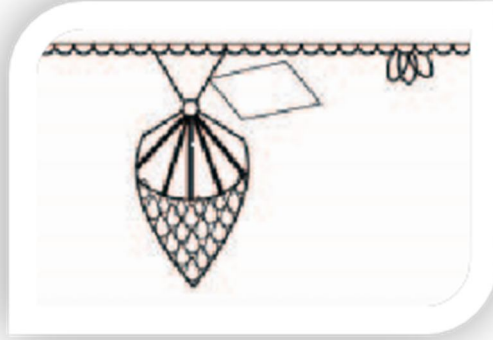
Şekil 74 Şeker Bölükler ve çizimi

Şekil No	74
Oyanın İsmi	Şeker Bölükleri
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Açık Yeşil, Acık Yavruağzı
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası PİPİRİKLER
Kaynak Kişi	Hatice Yiğit
Bulunduğu Yer	Hatice Yiğit'in Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 75 Yarım Aylar ve çizimi

Şekil No	75
Oyanın İsmi	Yarım Aylar
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Cevizi yeşil, semani, şeker pembe
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası, yedi adet sıçan dişi
Kaynak Kişi	Hatice Yiğit
Bulunduğu Yer	Hatice Yiğit'in Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 76 Üzümler ve çizimi

Şekil No	76
Oyanın İsmi	Üzümler
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Gül kurusu, semani
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyların arası üç adet serpme pipirikler
Kaynak Kişi	Hatice Yiğit
Bulduğu Yer	Hatice Yiğit'in Sandığı
Yapım Tarihi	1989 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 77 Yarım Aylar ve çizimi

Şekil No	77
Oyanın İsmi	Yıldızlar
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Siyah, semani
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası nuskalar
Kaynak Kişi	Hatice Yiğit
Bulunduğu Yer	Hatice Yiğit'in Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 78 İki elti bir görünce ve çizimi

Şekil No	78
Oyanın İsmi	İki elti bir görünce
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Acı yeşil, çağla yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyların arası nuskalar
Kaynak Kişi	Hatice Yiğit
Bulduğu Yer	Hatice Yiğit'in Sandığı
Yapım Tarihi	1989 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.04.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 79 Yapraklı yıldız ve çizimi

Şekil No	79
Oyanın İsmi	Yapraklı Yıldız
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Şarabi pembe, açık pembe, acı yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyların arası serpme pipirikler
Kaynak Kişi	Bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Zeynep Gürman'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1980 'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	02.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

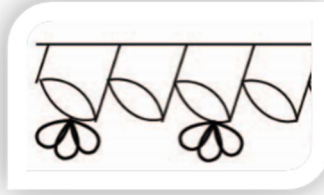
Şekil 80 Saray süpürgesi ve çizimi

Şekil No	80
Oyanın İsmi	Saray süpürgesi
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Kırmızı, Semani
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyalarda arası nuskalar
Kaynak Kişi	Bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Zeynep Gürman'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1980 'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	02.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

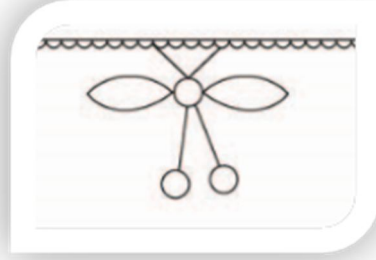
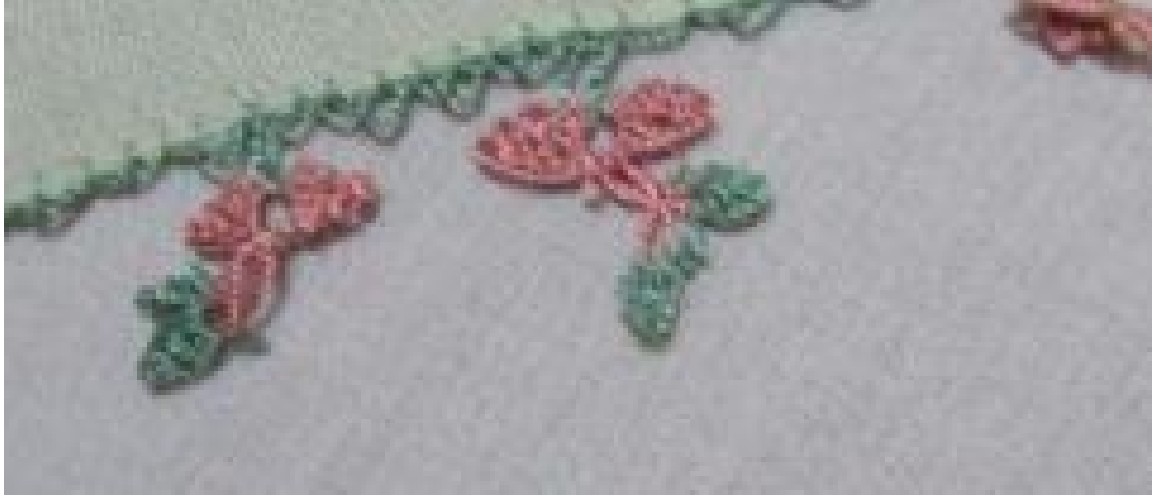
Şekil 81 Muzlar ve çizimi

Şekil No	81
Oyanın İsmi	Muzlar
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Açık yeşil, koyu yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası tek bir sıçandışi
Kaynak Kişi	Bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Necla Yılmaz'ın sandığı
Yapım Tarihi	1980 'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	11.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 82 Kirpikler ve çizimi

Şekil No	82
Oyanın İsmi	Kirpikler
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Semani, kurşuni
Kullanılan Kompozisyon	Ulama oya
Kaynak Kişi	Bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Emine Aymergen'in Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

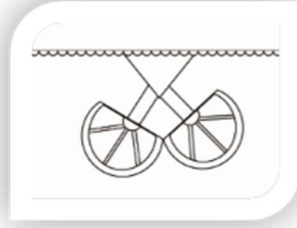
Şekil 83 Tintinler ve çizimi

Şekil No	83
Oyanın İsmi	Tintinler
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Gülkurusu, açık yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası iki sıçandışi
Kaynak Kişi	Hatice Yiğit
Bulduğu Yer	Emine aymergen'in sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

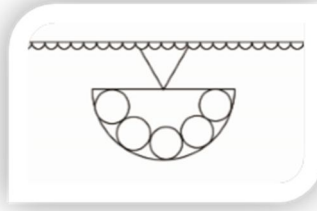
Şekil 84 Çiftli Kılıçlar ve çizimi

Şekil No	84
Oyanın İsmi	Çiftli Kılıçlar
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Varıl Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Gülkurusu, semani, açık pembe
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyalarm arası pipirikler
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Nuray Dumanlıdağ'ın sandığı
Yapım Tarihi	1980 'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	10.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

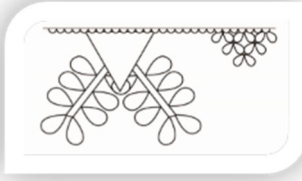
Şekil 85 Yarım Tekerlek ve çizimi

Şekil No	85
Oyanın İsmi	Yarım Tekerlek
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Bordo, Semani, açık yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası bir sıra dizilmiş iki sıra pipirikler
Kaynak Kişi	Bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Emine Aymergen'in sandığı
Yapım Tarihi	1980 'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 86 Gelin Tacı ve çizimi

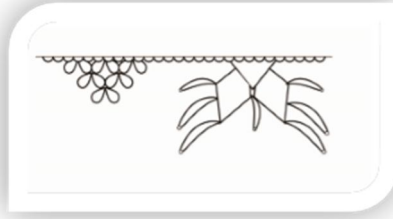
Şekil No	86
Oyanın İsmi	Gelin Tacı
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Gülkurusu, yeşil, semani
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası serpme üç adet pipirikler
Kaynak Kişi	Bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Emine aymergen'in Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 87 Mısır Püskülü ve çizimi

Şekil No	87
Oyanın İsmi	Mısır Püskülü
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Ziyinet Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Acı yeşil, şarabi pembe, açık pembe
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyların arası nuskalar
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Nuray Dumanlıdağ'ın sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	10.04.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

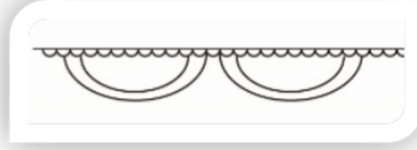
Şekil 88 Kılıçlar ve çizimi

Şekil No	88
Oyanın İsmi	Kılıçlar
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Varol Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Acı yeşil, şarabi pembe, semani, gül kurusu
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası nuskalar
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Nuray Dumanlıdağ'ın sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	10.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

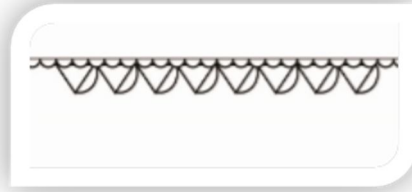
Şekil 89 Çamlar ve çizimi

Şekil No	89
Oyanın İsmi	Çamlar
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Şarabi pembe, yavru ağzı, yeşil,siyah
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası nuskalar
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Nuray Dumanlıdağ'ın sandığı
Yapım Tarihi	1980 'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	10.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 90 Çiftli Kılıçlar ve çizimi

Şekil No	90
Oyanın İsmi	Yatay Muzlar
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Beyaz, pembe
Kullanılan Kompozisyon	Yanyana dizilmiş oyaların arası pipirikler
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Nuray Dumanlıdağ'ın sandığı
Yapım Tarihi	1980 'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	10.04.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 91 Sıçan Dişi ve çizimi

Şekil No	91
Oyanın İsmi	Sıçan dişi
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Gül kuruşu
Kullanılan Kompozisyon	Yanyana dizilmiş motifler
Kaynak Kişi	Emine Sivritepe
Bulunduğu Yer	Emine Sivritepe'nin sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	25.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

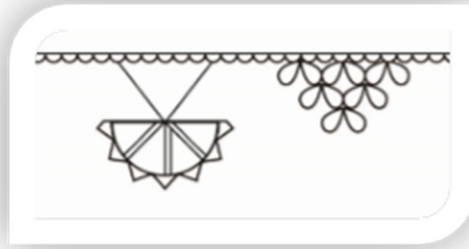
Şekil 92 Maydanozlar

Şekil No	92
Oyanın İsmi	Maydanozlar
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Semani, Kahverengi
Kullanılan Kompozisyon	Motifler serpmeye şeklinde dizilmiş
Kaynak Kişi	Emine Sivritepe
Bulunduğu Yer	Emine Sivritepe'nin sandığı
Yapım Tarihi	2000 lü yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	25.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 93 Kirpikler ve çizimi

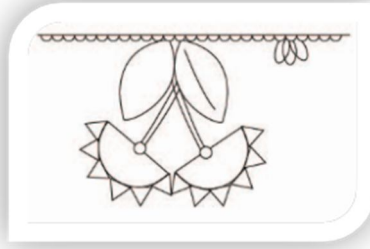
Şekil No	93
Oyanın İsmi	Kirpikler
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Siyah, semani
Kullanılan Kompozisyon	Yanyana dizilmiş motifler
Kaynak Kişi	Emine Sivritepe
Bulduğu Yer	Emine Sivritepe'nin sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	25.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 94 Karanfil ve çizimi

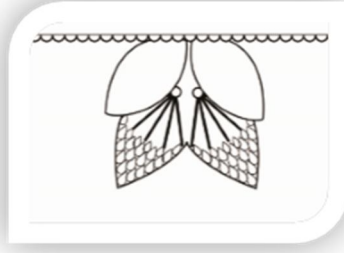
Şekil No	94
Oyanın İsmi	Karanfil
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel Yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Gül kurusu, semani, siyah
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyalaraın arası nuskalar
Kaynak Kişi	Bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Necla Yılmaz'ın sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	27.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

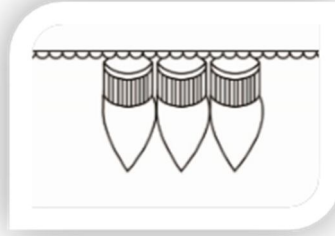
Şekil 95 Gelin Çiçeği ve çizimi

Şekil No	95
Oyanın İsmi	Gelin Çiçeği
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Gül kurusu, semani, yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyların arası pipirikler
Kaynak Kişi	Emine Sivritepe
Bulunduğu Yer	Emine Sivritepe'nin sandığı
Yapım Tarihi	2000 'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	25.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

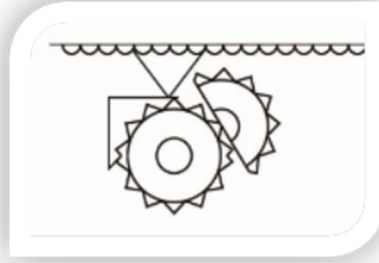
Şekil 96 Çilekler ve çizimi

Şekil No	96
Oyanın İsmi	Çilekler
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Gül kurusu, semani, yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyların arası pipirikler
Kaynak Kişi	Emine Sivritepe
Bulduğu Yer	Emine Sivritepe'nin sandığı
Yapım Tarihi	2000 'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	25.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 97 Mekik üstü dular ve çizimi

Şekil No	97
Oyanın İsmi	Mekik üstü Dutlar
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Açık Pembe, semani
Kullanılan Kompozisyon	Yanyana mekik oyaasının üstüne dutlar motifinden oluşmakta
Kaynak Kişi	Emine Sivritepe
Bulunduğu Yer	Emine Sivritepe'nin sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	25.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

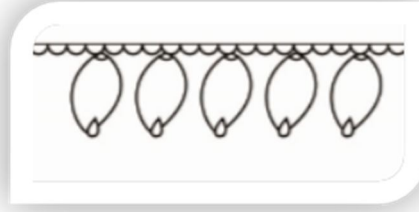
Şekil 98 Çiçekler ve çizimi

Şekil No	98
Oyanın İsmi	Çiçekler
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Varol yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Bordo, acı yeşil, semani
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası yanyana dizilmiş pipirikler
Kaynak Kişi	Emine Sivritepe
Bulunduğu Yer	Emine Sivritepe'nin sandığı
Yapım Tarihi	1990 'ü yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	25.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

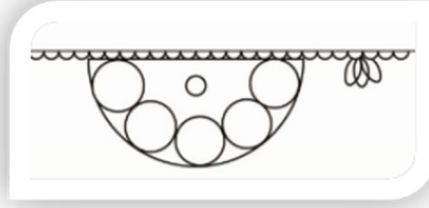
Şekil 99 Üçlü biberler ve çizimi

Şekil No	99
Oyanın İsmi	Üçlü Biberler
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Nar çiçeği
Kullanılan Kompozisyon	Sıçan dişinin üstüne yapılmış serpmeye oylar
Kaynak Kişi	Emine Sivritepe
Bulduğu Yer	Emine Sivritepe'nin sandığı
Yapım Tarihi	1980 'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	25.04.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 100 Dutlar ve çizimi

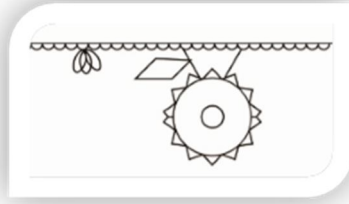
Şekil No	100
Oyanın İsmi	Dutlar
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Semani, bordo
Kullanılan Kompozisyon	Sıçan dişinin üstüne yapılmış serpmeye oylar
Kaynak Kişi	Sultan Sivritepe
Bulunduğu Yer	Sultan Sivritepe'nin sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	25.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 101 Taç ve çizimi

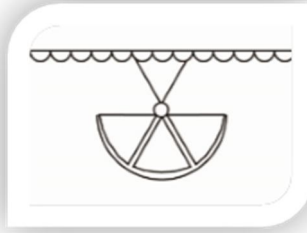
Şekil No	101
Oyanın İsmi	Taç
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Gül kurusu, krem
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası pipirikler
Kaynak Kişi	Arzu Lafçı
Bulunduğu Yer	Sarzu Lafçı'nin sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.04.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

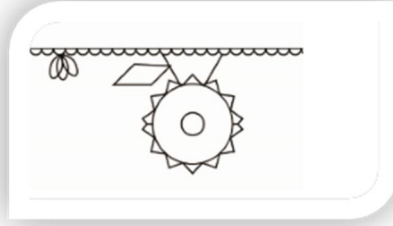
Şekil 102 Papatya ve çizimi

Şekil No	102
Oyanın İsmi	Müjde oyası
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Gül kurusu, mavi
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyalara arası pipirikler
Kaynak Kişi	bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Sedef Kaya'nın sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.04.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 103 Pipirikli şeker bölükleri ve çizimi

Şekil No	103
Oyanın İsmi	Pipirikli şeker bölükleri
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Kırmızı, krem
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oylar
Kaynak Kişi	bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Zeynep Gürman'ın sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	03.04.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 104 Müjde çiçeği ve çizimi

Şekil No	104
Oyanın İsmi	Müjde çiçeği
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Acı yeşil, gül kurusu
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası yanyana dizilmiş pipirikler
Kaynak Kişi	bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Zeynep Gürman'ın sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	25.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

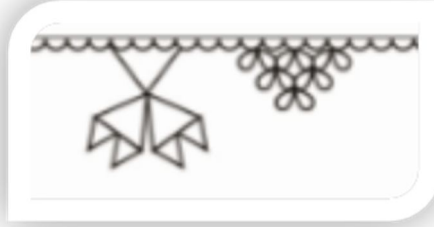
Şekil 105 Açelya ve çizimi

Şekil No	105
Oyanın İsmi	Açelya
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Gül kuruşu, açık pembe, yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Oyaların arası pipirikler
Kaynak Kişi	Bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Zeynep Gürman'ın sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	03.04.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 106 Çarkıfelek ve çizimi

Şekil No	106
Oyanın İsmi	Çarkıfelek
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Acı yeşil, semani
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası pipirikler
Kaynak Kişi	Ayşe Undo
Bulunduğu Yer	Ayşe Undo'nun sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	24.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 107 Çiftli Kılıçlar ve çizimi

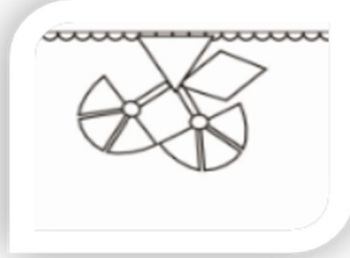
Şekil No	107
Oyanın İsmi	Kaynadili
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Varol yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Çingene Pembe, semani
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası nuskalar
Kaynak Kişi	Ayşe Undo
Bulunduğu Yer	Ayşe Undo'nun sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	24.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 108 Çiftli Kılıçlar ve çizimi

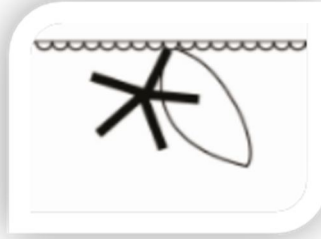
Şekil No	108
Oyanın İsmi	İnce Gelin Tacı
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Varol yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Yeşil, bordo, semani
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyların arası pipirikler
Kaynak Kişi	Ayşe Undo
Bulunduğu Yer	Ayşe Undo'nun sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	24.04.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 109 Çiftli Kılıçlar ve çizimi

Şekil No	109
Oyanın İsmi	Karanfiller
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Varol yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Yeşil, açık pembe, gül kuru
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası yanyana dizilmiş pipirikler
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	21.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 110 Çitlenmik ve çizimi

Şekil No	110
Oyanın İsmi	Çitlenmik
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürell yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Yeşil, semani
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oylar
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	21.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

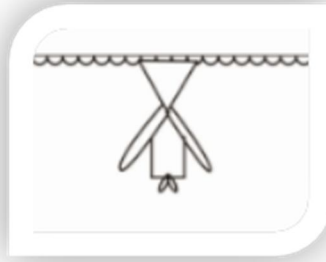
Şekil 111 Tekli saray süpürgesi ve çizimi

Şekil No	111
Oyanın İsmi	Tekli Saray süpürgesi
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürell yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Acı yeşil, gül kurusu
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası nuskalar
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	21.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

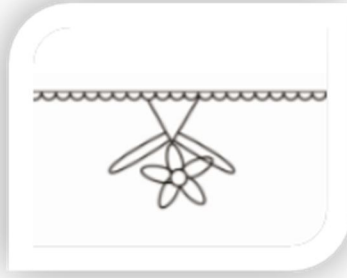
Şekil 112 Çiçekli biber ve çizimi

Şekil No	112
Oyanın İsmi	Çiçekli biber
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürell yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Yeşil, açık pembe, semani, mavi
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyalarda arası yanyan dizilmiş sıçan dişleri
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	21.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 113 Dut ve çizimi

Şekil No	113
Dutlar	Dut
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürell yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Açık kahve, bordo
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyların arası yanyan dizilmiş pipirikler
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	21.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 114 Çiftli Kılıçlar ve çizimi

Şekil No	114
Oyanın İsmi	Çiçek
Kullanıldığı Alan	Yazma
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	70x70 cm - Özgürel yıkanmış pamuklu yazma
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	İbrişim
Kullanılan Renkler	Yeşil, açık pembe
Kullanılan Kompozisyon	Serpme oyaların arası yanyana dizilmiş pipirikler
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un sandığı
Yapım Tarihi	1980'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	21.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

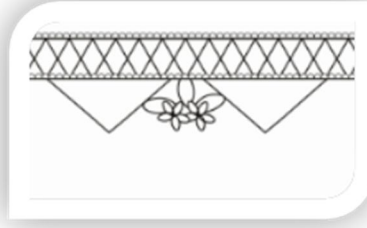
3.8.3.Namaz örtülerinden örnekler

Afyonkarahisar İli merkez namaz örtülerine yaşmak ismi verilmiştir. Günlük olanlar pamuklu kumaştan kenarına ise ince iğne oyası yapılmaktadır. Misafir seccadesi ve namaz örtüsü ayrı yapılmaktadır. Bunlarda pamuklu veya polyester kumaştan günlük olanlarından biraz daha süslü modellerdir. Gezmelik veya çeyizlik olanlar ise krep kumaştan daha kalın modeller yapılıır. Genellikle siyah ve beyaz haricinde pembe, mavi, yeşil gibi renklerden yapılanlarda bulunmaktadır. Afyonkarahisar merkez namaz örtülerinde motifler yanyana dizilmiştir. Farklı nuska ve karanfil modelleri daha çok yapılmaktadır. Nuska veya diğer motiflerin altına frek bağı, köprüler veya kemer gibi kenar alt suyu çeyizlik olanlara mutlaka yapılmaktadır. Bu da oyaı daha kalınlaştırmaktadır. Kumaş rengine göre yapılan nuska motifinin arasına farklı renklerden çiçekler yerleştirilmiştir. Genelde bir uzun kenar yanyana sıralanmış motiflerden oluşmakta ise de çeyiz için hazırlanan ve gezmelik olan namaz örtülerinde üç etrafına da aynı motifler yapılmıştır. Motif yapılmayan kenarlar ise genellikle sıçan dişi ile süslenmiştir.

Afyonkarahisar ili merkezde yaşayan bayanlar hala namaz örtülerini kullanmaktadır. Sipariş yapan bayanlar eskiye göre gündelik namaz örtüsü siparişinin azaldığını ancak çeyizlik olarak hala kreplere iğne oyalı namaz örtülerini yaptıklarını belirtmişlerdir. Hazır giyimin çoğalması pullu, boncuklu, simli ve şal tarzı örtülerin artması iğne oyalı namaz örtüsü örtünülmeside azaltmıştır.

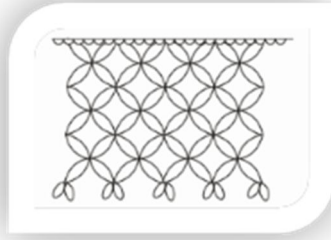
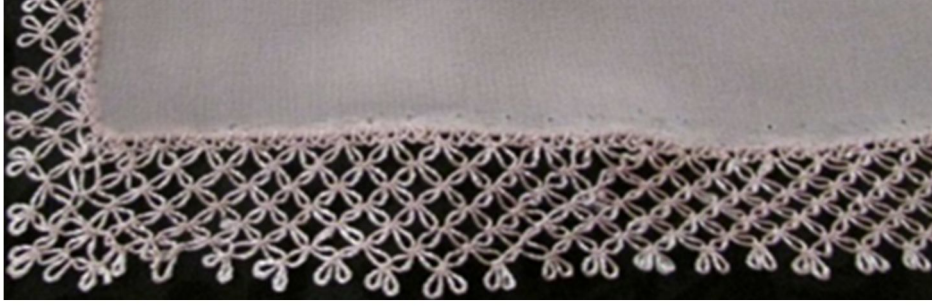
Kayınvalide geline nişan bohçasında kırmızı yazma, fular ve mutlaka iğne oyalı namaz örtüsü göndermektedir. Düğünde gelin kızlar kayınvalideye dürülerin içinde mutlaka krep veya ipeğe yapılmış namaz örtüsü koymaktadır. Düğün sırasında karşılıklı yapılan dürüler içinde yazma ve namaz örtüleri de yerlerini almaktadır. Ama artık günümüzde karşılıklı dürüler yapılmamaktadır.

Şekil 115 Balpetekli Nuska ve çizimi

Şekil No	115
Oyanın İsmi	Yok
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x60 cm, polyester tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, yavru ağzı, açık sarı, yağ yeşili
Kullanılan Kompozisyon	Frenk bağının üzerine balpetekli nuskalar ve nuskaların arası mekik oyası çiçekler
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

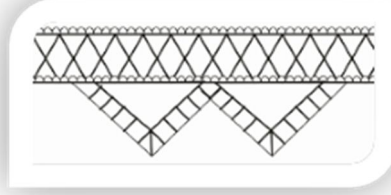
Şekil 116 Balpeteği

Şekil No	116
Oyanın İsmi	Balpeteği
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	150x60 cm ince toz krep
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Pembe
Kullanılan Kompozisyon	Uzun bir kenar palpeteği, diğer üç kenar sıçan dişi
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

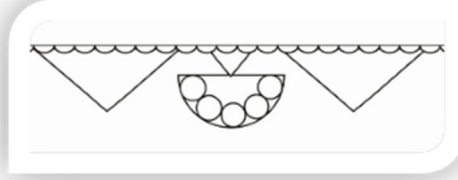
Şekil 117 Karanfiller

Şekil No	117
Oyanın İsmi	Karanfiller
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	150x60 cm ince tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Pamuklu dantel ipi (50 numara), ibrişim
Kullanılan Renkler	Beyaz, gül kurusu
Kullanılan Kompozisyon	Uzun bir kenarıyana frek bağının üzerine karanfiller, arası pipirikler, diğer ike kenar sıçan dişi
Kaynak Kişi	Birsen Yeşilay
Bulunduğu Yer	Birsen Yeşilay'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1980 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 118 Nuska Üzeri Frek bağı ve çizimi (Farklı iki Model)

Şekil No	118
Oyanın İsmi	Nuska üzeri frek bağı
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x45 cm ince toz krep
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, Yavru ağzı
Kullanılan Kompozisyon	Uzun bir kenar frek bağının üzerine nuskalar, diğer üç kenar sıçan dişi
Kaynak Kişi	Akile Bodur-Hacer Karaaslan
Bulunduğu Yer	Akile Bodur- Hacer Karaaslan'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 119 Gelin Tacı

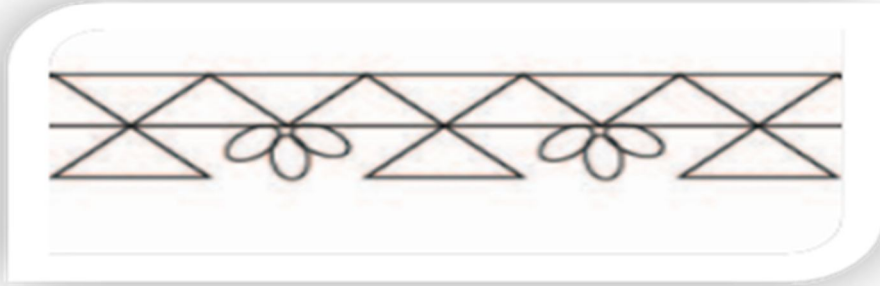
Şekil No	119
Oyanın İsmi	Gelin Tacı
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x45 cm ince kendinden desenli polyester tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, Yavru ağzı
Kullanılan Kompozisyon	Uzun bir kenar nuska arası gelin tacı motifi diğer üç kenar sıçan dişi
Kaynak Kişi	Bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Tuba gerçekçi'nin Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 120 Çember

Şekil No	120
Oyanın İsmi	Çember
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x45 cm ince kendinden desenli polyester tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz
Kullanılan Kompozisyon	Uzun bir kenar yanyan dizilmiş motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

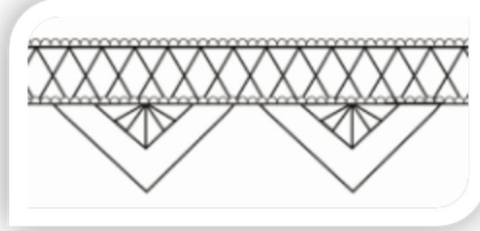

Şekil 121 Kertikli

Şekil No	121
Oyanın İsmi	Kertikli
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x45 cm ince kendinden desenli polyester tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, lila
Kullanılan Kompozisyon	Uzun bir kenar yanan dizilmiş motiflerden oluşmakta, diğer yanlar sıçan dışı
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

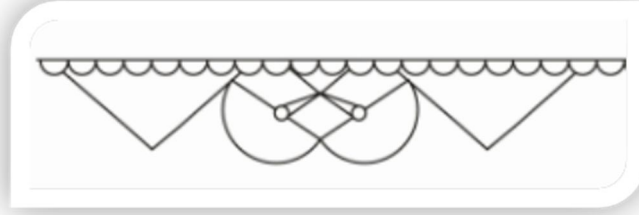
Şekil 122 Örümcekli Nuskalar

Şekil No	122
Oyanın İsmi	Örümcekli nuskalar
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x50 cm ince pamuklu tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz
Kullanılan Kompozisyon	Uzun bir kenarı ve iki kısa kenarı yanan dizilmiş motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Necla Yılmaz'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 123 Küçük Taçlar

Şekil No	123
Oyanın İsmi	Küçük Taçlar
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm ince kendinden desenli polyester tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, açık sarı
Kullanılan Kompozisyon	Uzun bir kenar ve iki kısa kenarı yanyan dizilmiş motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 124 Çantalar

Şekil No	124
Oyanın İsmi	Çantalar
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm ince kendinden desenli polyester tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, Açık pembe, koyu pembe
Kullanılan Kompozisyon	Uzun bir kenar yanan dizilmiş motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

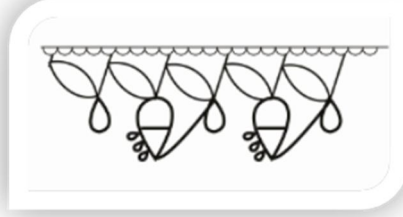
Şekil 125 Pipirikler

Şekil No	125
Oyanın İsmi	Pipirikler
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm ince kendinden desenli polyester tülbenlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, Açık pembe, koyu pembe
Kullanılan Kompozisyon	Üç etrafı yanyana motifler dizilmiş
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un Sandığı
Yapım Tarihi	1980 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

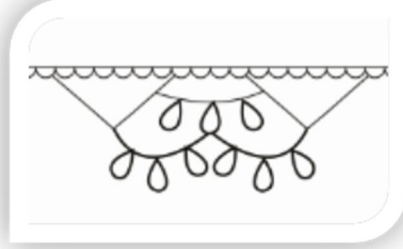
Şekil 126 Nuska arası Taçlar

Şekil No	126
Oyanın İsmi	Nusta arası taçlar
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm ince kendinden desenli polyester tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, yavru ağzı
Kullanılan Kompozisyon	Uzun bir kenar yanyan dizilmiş motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un Sandığı
Yapım Tarihi	1980 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 127 Örümcek üstü dutlar

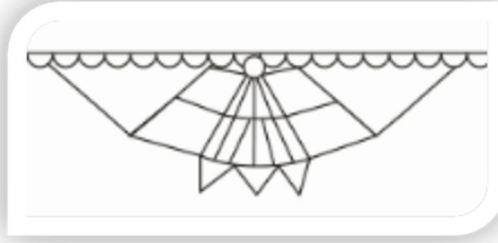
Şekil No	127
Oyanın İsmi	Örümcek üstü dutlar
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm ince kendinden desenli polyester tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz
Kullanılan Kompozisyon	Üç etrafı yanyana yazılmış motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 128 Maydanozlar

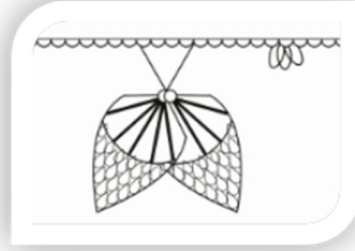
Şekil No	128
Oyanın İsmi	Maydanozlar
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm ince pamuklu kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, toz pembe
Kullanılan Kompozisyon	Uzun bir kenar yanan dizilmiş motiflerden oluşmakta, diğer üç etrafı sıçan dişi
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

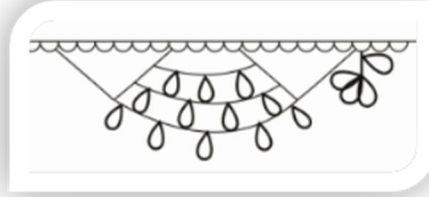
Şekil 129 Yıldızlar

Şekil No	129
Oyanın İsmi	Yıldızlar
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm ince kendinden desenli polyester tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Siyah
Kullanılan Kompozisyon	Uzun bir kenarı yanyan dizilmiş motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

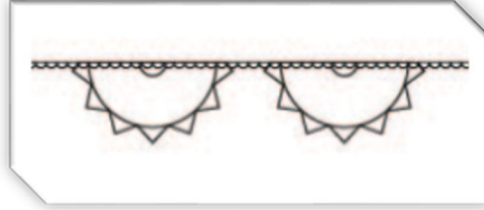
Şekil 130 Üzümler

Şekil No	130
Oyanın İsmi	Üzümler
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm ince kendinden desenli polyester tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Siyah, Açık pembe, koyu pembe
Kullanılan Kompozisyon	Üç etrafi serpm motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

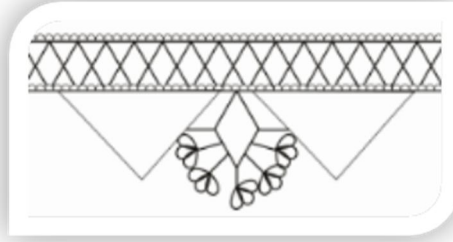
Şekil 131 Pipirikler

Şekil No	131
Oyanın İsmi	Pipirikler
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm ince kendinden desenli polyester tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, tozpembe, acı yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Uzun bir kenar yanan dizilmiş motiflerden oluşmakta, motiflerin arası küçük çiçeklerle oluşmakta
Kaynak Kişi	Akile Bodur
Bulunduğu Yer	Akile Bodur'un Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.12.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

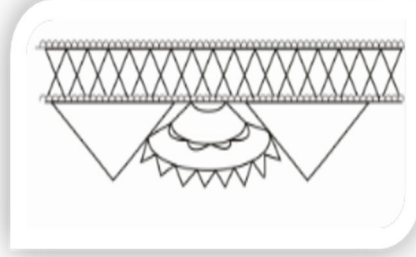
Şekil 132 Yelpaze

Şekil No	132
Oyanın İsmi	Yelpaze
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm ince kıvrımlı polyester tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Siyah, kırık beyaz
Kullanılan Kompozisyon	Üç etrafı aralıklı motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Hacer Karaaslan
Bulunduğu Yer	Hacer Karaaslan'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1980 'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	16.10.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

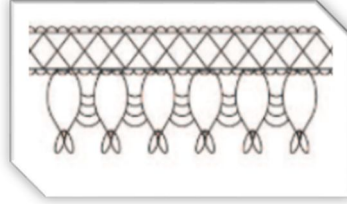
Şekil 133 Karanfiller

Şekil No	133
Oyanın İsmi	Karanfiller
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm ince üzeri çiçek işli desenlerden oluşan tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Pamuklu dantel ipi (70 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz,
Kullanılan Kompozisyon	Uzun bir kenarı nuskalar arası karanfil motiflerden oluşmakta,
Kaynak Kişi	Hacer Karaaslan
Bulunduğu Yer	Hacer Karaaslan'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1980 'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.10.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 134 Karanfiller

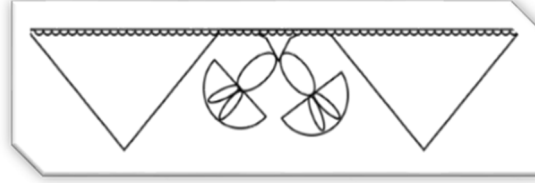
Şekil No	134
Oyanın İsmi	Karanfiller
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm ince kendinden desenli polyester tülentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Pamuklu dantel ipi (70 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, Açık pembe, koyu pembe
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı frek bağının üzerine nuska arası karanfilleri
Kaynak Kişi	Emine Siöritepe
Bulduğu Yer	Emine Siöritepe'nin Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 135 Bademler

Şekil No	135
Oyanın İsmi	Bademler
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm ince kendinden desenli polyester tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Pamuklu dantel ipi (70 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı frek bağının üzerine yanyana dizilmiş badem motifi, diğer kenarlar sıçan dişi
Kaynak Kişi	Hacer Karaaslan
Bulunduğu Yer	Hacer Karaaslan'ın sandığı
Yapım Tarihi	1980 'li yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.10.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

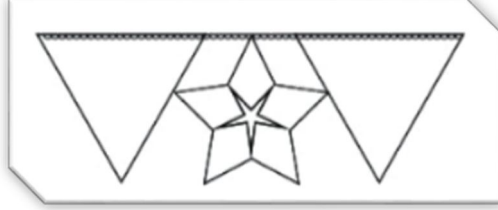
Şekil 136 Çift Karanfiller

Şekil No	136
Oyanın İsmi	Çift Karanfiller
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	150x60 cm ince pamuklu tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Pamuklu dantel ipi (70 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, Mavi
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı frek bağının üzerine nuska arası karanfiller, yanlar sıçan dişi
Kaynak Kişi	Hacer Karaaslan
Bulunduğu Yer	Hacer Karaaslan'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1980 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.10.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

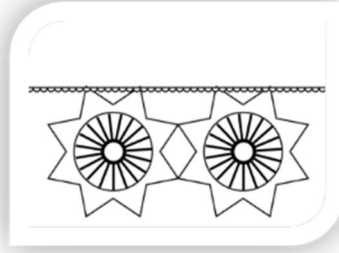
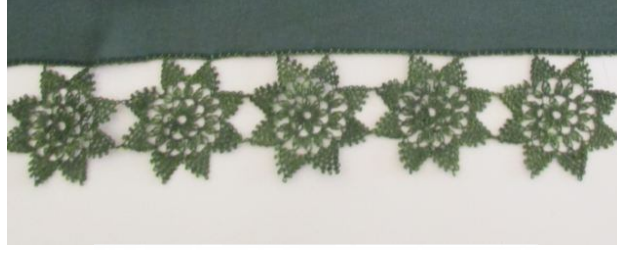
Şekil 137 Biberler

Şekil No	137
Oyanın İsmi	Biberler
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm pamuklu tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Pamuklu dantel ipi (70 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, Açık pembe, koyu pembe, yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun nuskalar arası biber motifinden, diğer yanlar sıçan dişi
Kaynak Kişi	Hacer Karaaslan- Hatice Yiğit
Bulunduğu Yer	Hacer Karaaslan- Hatice Yiğit'in sandıkları
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.10.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

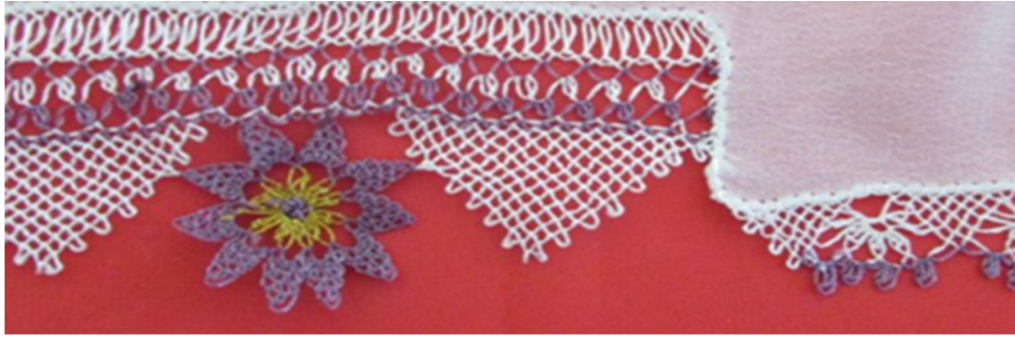
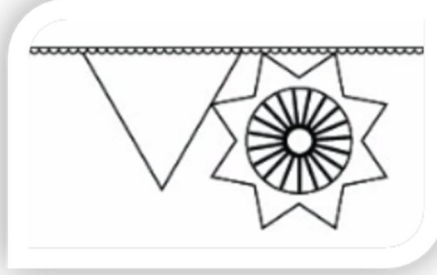
Şekil 138 Yıldız

Şekil No	138
Oyanın İsmi	Yıldız
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	140x45 cm ince pamuklu tülbentlik kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Pamuklu dantel ipi (70 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, pembe
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı nustalar arası yıldız motifleri, yanlar sıçan dişi
Kaynak Kişi	Hacer Karaaslan
Bulunduğu Yer	Hacer Karaaslan'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1980 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	15.10.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

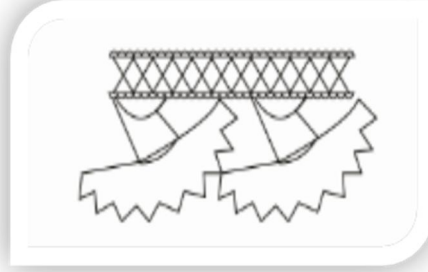
Şekil 139 Yıldız Çiçeği

Şekil No	139
Oyanın İsmi	Yıldız Çiçeği
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x80 cm krep
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Acı yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı yanyana dizilmiş yıldız çiçekle motifli, yanlar sıçan dişi
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Nuray Dumanlıdağ'ın Sandığı
Yapım Tarihi	2000 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 140 Nuska Arası Yıldız Çiçeği

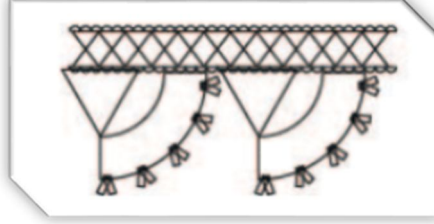
Şekil No	140
Oyanın İsmi	Nuska arası Yıldız Çiçeği
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x60 cm ince polyester kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, Mor, altın yaldız
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarının orta kısmına oyularak yerleştirilmiş nuskalar arası yıldız çiçeği, kenarlar ise küçük nuskaların arası yelpazelerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Nuray Dumanlıdağ'ın Sandığı
Yapım Tarihi	2000 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 141 Yan Karanfiller

Şekil No	141
Oyanın İsmi	Yan Karanfiller
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x55 cm ince polyester kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Pamuklu dantel ipi (70 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, nar çiçeği
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı frek bağının üzerine sıralanmış yan karanfiller, üç etrafı sıçan dışı
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Necla Yılmaz'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1980 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

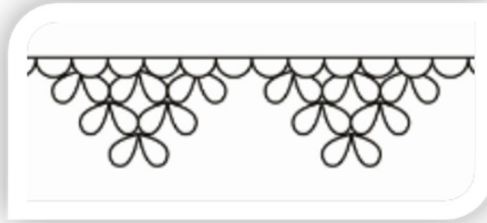

Şekil 142 Yan Karanfiller

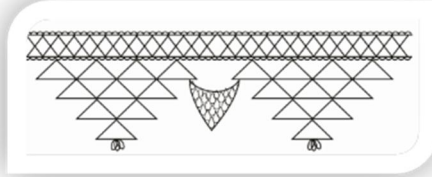
Şekil No	142
Oyanın İsmi	Yan Karanfiller
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x45 cm ince siyah, kendinden desenli polyester kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Siyah
Kullanılan Kompozisyon	Uzun kenarı yanyana dizilmiş yan karanfiller, üç etrafı siçan dışından oluşmakta
Kaynak Kişi	Bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Sedef Kaya'nın sandığı
Yapım Tarihi	1980 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	20.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

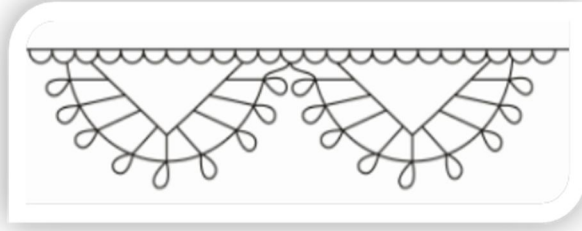
Şekil 143 Sıra Dağlar

Şekil No	143
Oyanın İsmi	Sıra Dağlar
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x45 cm ince polyester kendinden desenli kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Çapa dantel ipi (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün üç etrafı yanyana dizilmiş motiflerden oluşmakta.
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Nuray Dumanlıdağ'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

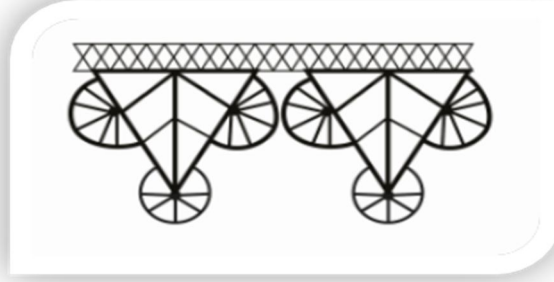
Şekil 144 Kayalar

Şekil No	144
Oyanın İsmi	Kayalar
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x40 cm ince polyester renkli kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Yavruağzı, altın yıldız
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarının frek bağının üzerine yanyana dizilmiş kayalar ve kayaların arası üzümlerden oluşmakta.
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Necla Yılmaz'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

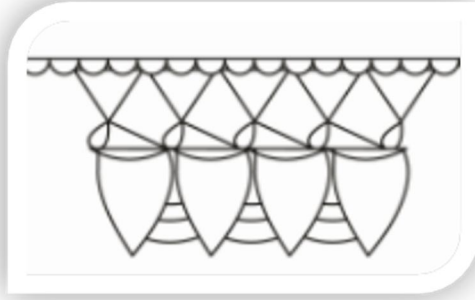
Şekil 145 Yelpezeler

Şekil No	145
Oyanın İsmi	Yelpezeler
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x40 cm ince gri işlemeli polyester kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Kurşuni, Beyaz
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün üç etrafı yanyana dizilmiş yelpaze motiflerinden oluşmakta
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Nuray Dumanlıdağ'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

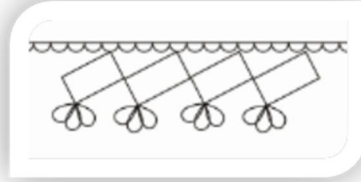
Şekil 146 Çarkıfelek

Şekil No	146
Oyanın İsmi	Çarkıfelek
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x55 cm Nar Çiçeği Krep kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Nar Çiçeği
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı yanyana dizilmiş çarkıfelek motifinden oluşmakta
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Nuray Dumanlıdağ'ın Sandığı
Yapım Tarihi	2000 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 147 Gitmeli gelmeli

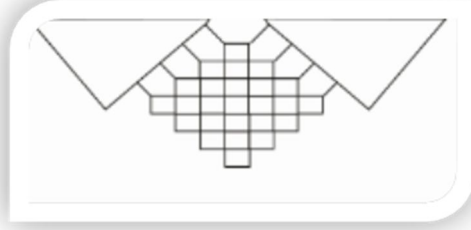
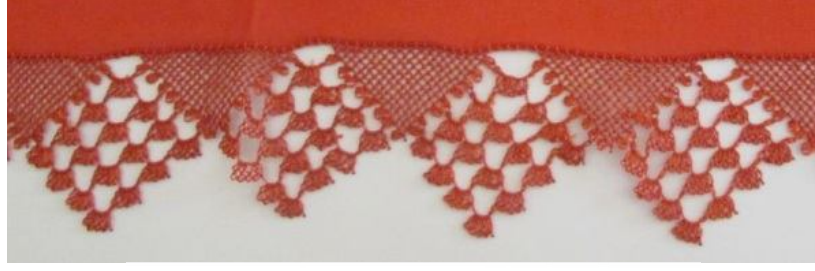
Şekil No	147
Oyanın İsmi	Gitmeli gelmeli
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x55 cm ince polyester kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün üç etrafı yanyana motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Nuray Dumanlıdağ'ın Sandığı
Yapım Tarihi	2000 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 148 Üç akıl beş fikir ve çizimi

Şekil No	148
Oyanın İsmi	Üç Akıl Beş Fikir
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x55 cm ince kendinden desenli polyester kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün üç etrafı motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Nuray Dumanlıdağ'ın Sandığı
Yapım Tarihi	2000 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

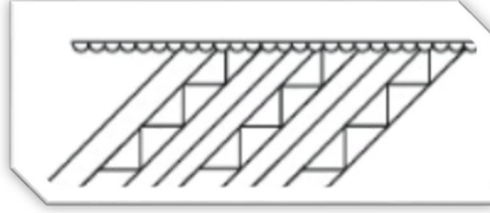

Şekil 149 Kayalar

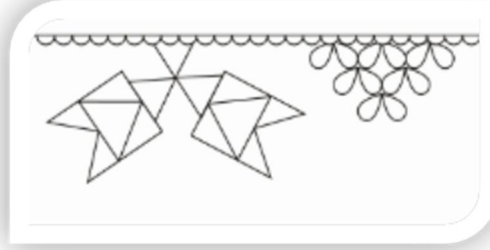
Şekil No	149
Oyanın İsmi	Kayalar
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x55 cm Kırmızı ince Krep
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Kırmızı
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı yanyana dizilmiş nuskalar arası kayar motiflerinden oluşmakta
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulunduğu Yer	Nuray Dumanlıdağ'ın Sandığı
Yapım Tarihi	2000 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

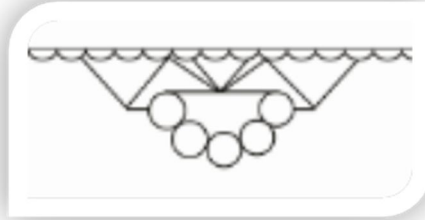
Şekil 150 Boncuklu yan köprüler

Şekil No	150
Oyanın İsmi	Boncuklu yan köprüler
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x60 cm ince pamuklu kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Dantel ipi (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı sürekli devam eden motiflerden oluşmakta, diğer yanlar ise sıçan dışından oluşmakta
Kaynak Kişi	Nuray Dumanlıdağ
Bulduğu Yer	Nuray Dumanlıdağ'ın Sandığı
Yapım Tarihi	2000 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

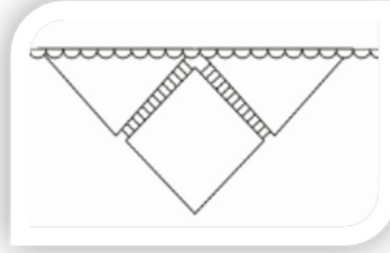
Şekil 151 Çamlar

Şekil No	151
Oyanın İsmi	Çamlar
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x55 cm ince siyah polyester kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Siyah, kırık beyaz, gül kurusu
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı aralıklı serpm şeklinde motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Birsen Yeşilay
Bulunduğu Yer	Birsen Yeşilay'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	20.12.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

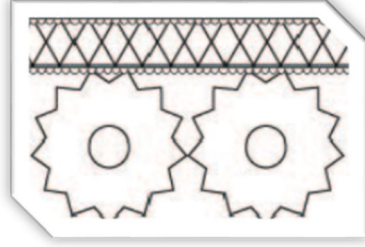
Şekil 152 Kirpikler

Şekil No	152
Oyanın İsmi	Kirpikler
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x45 cm ince kendinden desenli polyester kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz, yavru ağzı
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı yanyana dizilmiş motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Birsen Yeşilay
Bulduğu Yer	Birsen Yeşilay'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	20.11.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 153 Nuskalar

Şekil No	153
Oyanın İsmi	Nuskalar
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x45 cm ince polyester kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı yanyana dizilmiş nuskalar arası, nuskalar motifiyle, diğer üç etrafı sıçan dışından oluşmakta
Kaynak Kişi	Emine Sivritepe
Bulunduğu Yer	Emine Sivritepe'nin Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

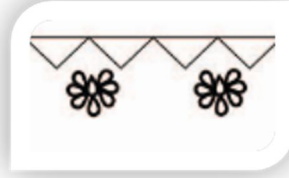
Şekil 154 Sıralı Motifler

Şekil No	154
Oyanın İsmi	Sıralı Motifler
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x45 cm beyaz fistolu ince polyester kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı yanyana dizilmiş motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Emine Sivritepe
Bulunduğu Yer	Emine Sivritepe'nin Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 155 İp atmalı yelpazeler

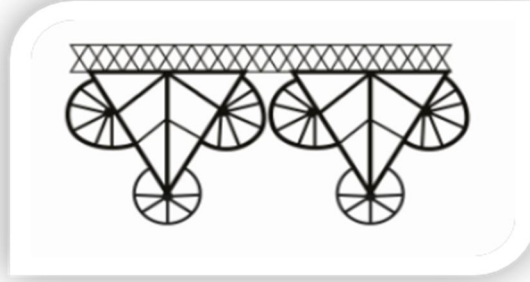
Şekil No	155
Oyanın İsmi	İp atmalı yelpazeler
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x45 cm beyaz fistolu ince polyester kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı nuskalar arası ip atılarak üzerine yelpaze motiflerinden oluşmakta
Kaynak Kişi	Emine Sivritepe
Bulunduğu Yer	Emine Sivritepe'nin Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 156 Mekikli

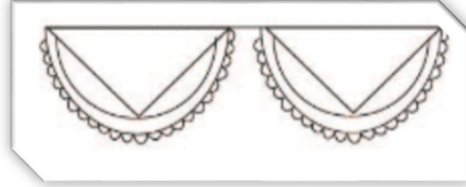
Şekil No	156
Oyanın İsmi	Mekikli
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x45 cm siyah polyester kendinden desenli kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Siyah, pembe, sarı, yavru ağzı, açık yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı yanyana dizilmiş motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Birsen Yeşilay
Bulunduğu Yer	Birsen Yeşilay'ın Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

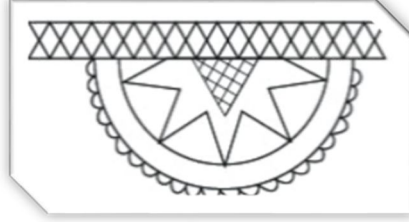
Şekil 157 Çam ağacı

Şekil No	157
Oyanın İsmi	Çam ağacı
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x45 cm siyah fistolu ince polyester kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Siyah, pembe
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı frek bağının üzerine yanyana dizilmiş motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Emine Sivritepe
Bulunduğu Yer	Emine Sivritepe'nin Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.11.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 158 Üstü atmalı Nuskalar

Şekil No	158
Oyanın İsmi	Üst Atmalı Nuskalar
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x45 cm beyaz ince polyester kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Beyaz
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı yanyana dizilmiş motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Bilinmiyor
Bulunduğu Yer	Emine Aymergen'in Sandığı
Yapım Tarihi	Bilinmiyor
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.07.2014
Fotoğrafi Çeken	Zeynep GÜRMAN

Şekil 159 Tekerlek

Şekil No	159
Oyanın İsmi	Tekerlek
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	130x45 cm siyah yeşil fistolu ince polyester kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Polyester ip (50 numara)
Kullanılan Renkler	Siyah, açık yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün uzun kenarı yanyana frek bağının üzerine dizilmiş motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişi	Hatice Yiğit
Bulunduğu Yer	Hatice Yiğit'in Sandığı
Yapım Tarihi	1990 'lı yıllar
Fotoğrafın Çekim Tarihi	18.07.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

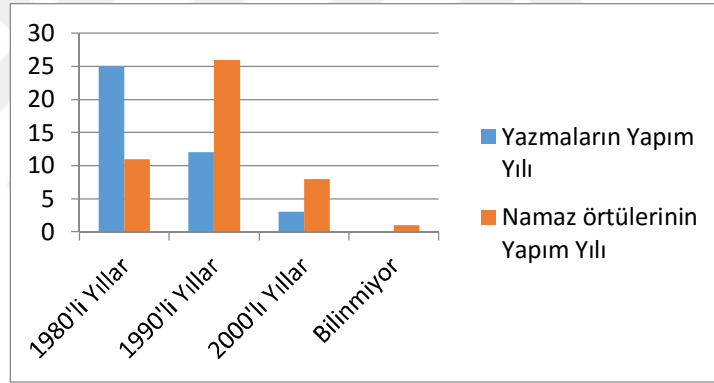
Şekil 160 Üzümler

Şekil No	160
Oyanın İsmi	Üzümler
Kullanıldığı Alan	Namaz örtüsü
Kumaş Boyutu ve Malzemesi	160x60 cm beyaz krep kumaş
Oya Yapımında Kullanılan Malzeme	Dantel ipi (50 numara), iğrişim
Kullanılan Renkler	Beyaz, pembe, yeşil
Kullanılan Kompozisyon	Namaz örtüsünün üç etrafı yanyana dizilmiş motiflerden oluşmakta
Kaynak Kişisi	Hatice Yiğit
Bulunduğu Yer	Zeynep GÜRMAN'ın sandığı
Yapım Tarihi	1985
Fotoğrafın Çekim Tarihi	12.07.2014
Fotoğrafı Çeken	Zeynep GÜRMAN

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İnsanlar ihtiyaç için giyinme sorunu çözdükten sonra güzel görünmek için süslenme gereği duymuşlardır. Kadın giyiminde daha fazla olan bu süslenme bölgeden bölgeye farklılıklar göstermiştir. Afyonkarahisar İli merkez de yaşayan kadınlar, merkeze bağlı köylerde yaşayan kadınlardan daha farklı giyinmektedirler. Bu çalışma ile Afyonkarahisar İli merkez kadın giyimi ve kullanılan iğne oyası tekniklerine tüm yönlerine egemen olabilme amaçlanmıştır. Bu sayede iğne oyasının derinliklerine inilmiş, onun güzelliği ve gizemleri ortaya çıkarılmıştır. Sandıklarda bekleyen iğne oyaları belgelenecek geleceğe ışık tutması sağlanmıştır. Afyonkarahisar İli merkez de yaşayan kadınların örtündükleri yazma ve namaz örtülerinde görülen iğne oyaları hakkında yapılan araştırmadaki sonuçlar, istatistiksel olarak ta yorumlanmıştır.

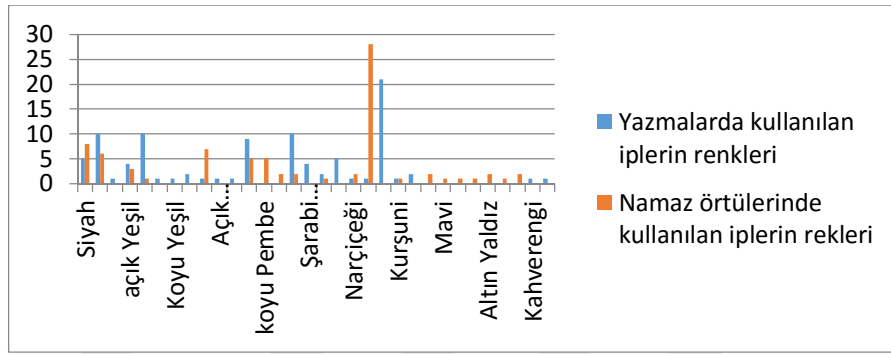
Çizelge 1 : İncelenen Yazma ve Namaz örtülerinin yapım yılları

Araştırma esnasında bulguların çoğunlukla 1980 yıllarına, daha sonra 1990 ve 2000 li yıllara ait olduğu saptanmıştır. 1980 ve 90'lı yıllarda yazmalar çok yapılırken, günümüzde siparişler azalmıştır. İğne oyası ustalarının günümüzde aldıkları siparişler ya çok yaşlı kişiler için veya çeyizlere konulmak üzere yapılan işlerdir. 1980 ve 1990'lı yıllarda iğne oyalı yazma ve namaz örtüsü olmayan gelin çeyizi Afyonkarahisar İl merkezinde hemen hiç bulunmazdı. Afyonkarahisar İl Merkezinde günümüzde yazmaları 60 yaş üstü bayanlar örtmektedir. Eskiden gelen gelenek gereği; yazmaları, anneler kızlarının çeyizine yaptırmış olsa dahi gelin kızlar çeyizlerine bile koymamaktadırlar. Bu da kız çeyizinde iğne oyalı yazma geleneğinin sona ereceğine bir işaret sayılır. Namaz örtüleri yazmalardan biraz daha şanslı olarak yollarına devam etmektedir. İğne oyası ustaları eskiden yatak takımları, su takımları,

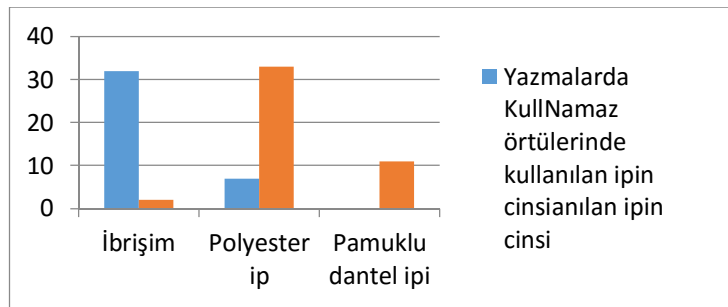
vitrin takımları, havlu kenarları ve tepsi örtüsü yaptıklarını ama günümüzde bunların tamamen bittiğini ve kesinlikle sipariş alamadıklarını belirtmişlerdir. Günümüzdeki hazır giyime yönelme ve fabrikasyon ürünlerle iğne oyali yazma örtünen azalsa da namaz örtüleri gündelik, gezmelik ve çeyizlik olarak yerini korumaktadır

Çizelge 2 : İncelenen yazma ve namaz örtülerinde kullanılan iplerin renkleri

Çizelge 2'ye göre Afyonkarahisar İli Merkez de yazmalarda yapılan iğne oylarında en çok şarabi, ardından yeşil, acı yeşil ve gül kurusu kullanılmıştır. Serpme şeklinde yapılan iğne oyların da motifin altına yapılan kök kısmının yeşil olmasından dolayı yeşil renk daha çok kullanılmıştır. Namaz örtülerinde ise en çok kullanılan renk beyaz ve ardından siyah gelmektedir. Namaz örtülerinin kumaşının ana renginin beyaz olması nedeniyle, oylarda yan yana dizili olarak beyaz ip tercih edilmiştir. Siyah ise yas günlerinde örtülen renktir. Kumaşının renginin siyah olmasından dolayı siyah renk ip tercih edilmektedir. Afyonkarahisar İli Merkez de yaşayan kadınların çoğunluğunda beyaz ve siyah namaz örtüleri bulunmaktadır.

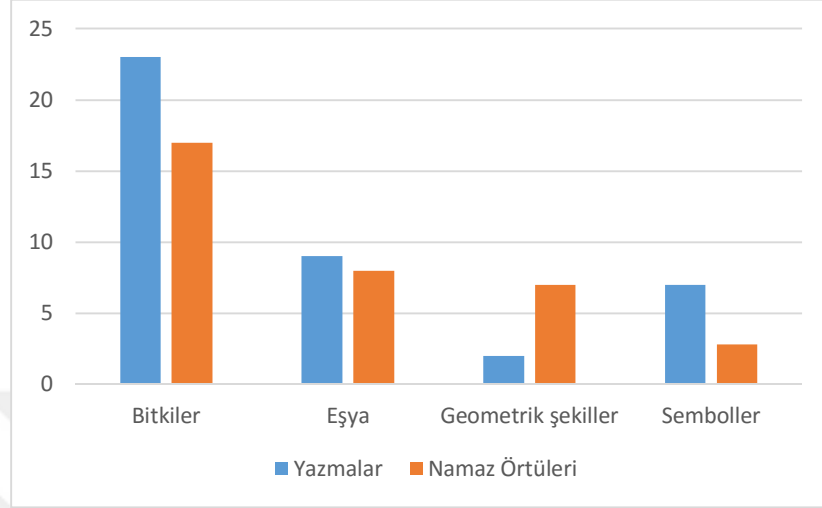
Çizelge 3 : İncelenen Yazma ve Namaz örtülerinde Kullanılan İplerin Cinsi

Çizelge 3'de Afyonkarahisar ili merkez de yazmalarda genellikle ibrişim kullanılmıştır. Günümüzde ise ibrişim ve dantel ipinin yerini polyester ipler almıştır. Polyester ip ile yapılan oyanın yıkandığında bozulmaması ve ütü istememesinden

dolayı tercih edildiği ifade edilmiştir. Pamuklu yazmaların yerini de polyester dokuma yazma ve namaz örtüsü kumaşları almıştır.

Çizelge 4 : İncelenen Yazma ve Namaz örtülerinde kullanılan motifler

Çizelge 4'e göre motiflere en çok bitki isimleri verilmiştir. Yazmalarda ana kaynağı oluşturan motifler, serpme şeklinde yapılmıştır. Önce dört köşeye işlenen motiften sonra, kenar ikiye katlanıp ortasına bir motif ve sonrada kalan kısmın, yani dörtte birlik bölümün veya dörtte birlik bölüm ikiye bölünerek motiflerin yerleri belirtilmiştir. Aralarda kalan kısımlara serpme pipirik, sıçandışi gibi küçük ara doldurma motifleri yapılmıştır. Bu serpmeler her boşluğa bir tane veya iki tane gelecek şekilde, üç veya dört tanesini tam boşluğun ortasına gelecek şekilde yanyana dizerek de yapılmıştır. Namaz örtülerinde genellikle muska motifi kullanılmıştır. Yanyana yapılan motiflerin arası farklı motiflerle doldurulmuştur. Motifler genellikle tek boyutludur.

Yazma veya namaz örtüsü yapan ustaların elinde genellikle örnek bezi bulunur. Sipariş veren kişi ya bu örnek bezinin üstünden istediği modeli beğenir ya da başka bir yerde gördüğü modelin yapılmasını ister veya yazmayı vererek tamamen ustanın hünerine bırakır. Yani uygun bir modelin yapılmasını ister. Usta yazmanın zemin rengine uygun zemin rengi ve direk yeşil rengi ile zürafa tekniğini yapar ve kök yaparak motiflerin yerlerini belirler. Motiflerde yazmanın içinde bulunan çiçeklerinin renklerine uygun renkler seçer. Renk uyumu tamamen ustanın marifetini gösterir. İğne deliklerinin düzgün olması ve renklerin uyumlu olması aranan en önemli özelliklerdendir.

İğne oyasının asıl tekniğinde küçük deliklerin olması gerekirken, şu anda gördüğümüz satılan oyalarda delikler daha büyümüştür. Bunun sonucunda ise iğne oyası yapan kadınlar, sembolizmden uzaklaşıp duygu ve düşüncelerini yansıtmadığı oyalara sabırlarını da gösterememektedirler.

Öneriler

- Afyonkarahisar İli merkez giyimiyle ilgili bir etnografya müzesinin bulunmayışı en önemli sorunlardan birisidir ve en kısa zamanda kurulabilir.
- Gelişen teknoloji ile gençlerin el sanatlarına ilgisinin olmayışı, iğne oyasının unutulmaya yüz tutmuş sanatlardan birisi olma olasılığını arttırmaktadır. Okullarda seçmeli el sanatları dersi konulabilir.
- Usta-Çırak ilişkisinin bittiği şu dönemde öncelikle var olan ve önceden var olmuş tekniklerin, usullerine uygun olarak öğrenilmesi, bilinmesi ve hatta korunması gerekmektedir. İğne oyasının yaşatılması konusunda en büyük görevi yüklenen Halk Eğitim Merkezlerinde iğne oyalарının öncelikle geleneksel isimlerinin korunmasına özen gösterilmelidir.
- İğne oyasının ruhuyla bağdaşmayacak değişiklik çabaları, ancak İğne oyasının günümüze kadarki mükemmel yolculuğunu bilmeyen, anlamayan kişiler tarafından ortaya atılabilir. Bu ince sanatımıza hak ettiği değeri gösterebilmek için öncelikle onun ruhu özümsemelidir ki bu da ancak onu tanıyarak, bilerek ve severek yapmakla mümkün olmaktadır.
- Afyonkarahisar ili merkez kadınlarının örtmediği iğne oyalı yazmalar fular, takı, saç bandı gibi aksesuarlarda çalışılarak yaşatılabilir.
- Polyester yazma ve iplerin yerine, pamuklu ve ipek olanlar tercih edilebilir.

KAYNAKÇA

- ABALI N. (2009). Geleneksellik ve Modernizm Açısından Kılık Kıyafet, İlke Yayınları, İstanbul
- Afyonkarahisar Valiliği, (2012). Afyonkarahisar, Afyonkarahisar Kültür Müdürlüğü, Afyonkarahisar
- AKKOYUN, T, (1997). Türk İnkılap Tarihi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon
- ASLANAP, A, O. (1984). Türk Sanatı I Baskı, Kervan Yayınları, İstanbul
- BARD, C. (.2012), Pantolonun Politik Tarihi, İ. Yerguz, Sel yayıncılık, 1.baskı, İstanbul
- BARIŞTA, H.Ö. (1988). Türk el Sanatları, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara
- ECEVİT, B. (2013). İğne Oyası Rehberi, Tuva Yayıncılık, İstanbul
- EMİROĞLU, K. (2012). Gündelik Hayatımızın Tarihi, İş Bankası Kültür Yayınları, 1.Baskı, İstanbul
- FARTHING, S. (2014). Sanatın Tüm Öyküsü, Hayal Perest Yayınevi, 2.baskı, İstanbul
- İNAN, A. (1968). Türk Kadınının Hak ve Görevleri, MEB Basımevi, İstanbul
- İslam Ansiklopedisi, (2000). “İpek”, Cilt: 22, Türk Diyanet Vakfı, İstanbul
- KAYA, R.(1974), Türk Yazmacılık Sanatı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1.Baskı, İstanbul
- KARAMAN, Z. (1974). Giyim ve Dikiş, Ankara
- KORKUSUZ, S. (1971). Nakış Temel Bilgileri, Milli Eğitim Yayınları, Ankara.
- KÜÇÜKERMAN, Ö. (1996), Türk Giyim Sanatının Tarihi Kaynakları, GSD Dış Ticaret A.Ş. Yayını, İstanbul
- KÜÇÜKKURT, Ü. (2011). Bursa'nın Yenişehir İlçesi Gökçesu-Barçın İlçesi Çeyiz Sandığı ve Çeyiz Sandığında Oyalar. Yenişehir İlçesi ve Köyleri Güzelleştirme Der. Yay. Bursa
- MURATOĞLU, Y. (1993). Türk Giyim Tarihi, Ankara.
- NASRATTINOĞLU, İ, Ü. (2003), Afyonkarahisar Folklor-Edebiyat-Tarih Araştırmaları, Afyon Belediyesi, Afyonkarahisar

- ONUK, T. (2000). Osmanlı'dan günümüze Oyalar, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara
- ÖGEL, B. (1978). Türk Kültür Tarihine Giriş V, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ÖNEY, G. (1989). Beylikler Devri Sanatı XIV-XV. Yüzyıl, Türk Tarih Kurumu Yayınları,
- ÖZAY, S. (2001). Dünden Bugüne Dokuma Resim Sanatı, 1.Baskı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara
- ÖNGE, E. (1995). Türk Giyim Tarihi Ders Notları, Selçuk Ün. Mesleki Eğitim Fakültesi Yaşatma ve Geliştirme Vakfı Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Yaşatma ve Geliştirme Vakfı Yayınları, Konya.
- ÖZBEL, K.(1946). Anadolu Kadın Kılıkı, El Sanatları V, Ankara.
- ÖZCAN, F. (1997). Nallıhan Yöresinde iğne odacılığı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara
- ÖZDER, L. (1999). İç Anadolu Bölgesi Geleneksel Kadın Başlıkları, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara
- ÖZEL, M. E.YAZAR, (1992). Folklorik Türk Kıyafetleri, Türkiye Güzel Sanatları Geliştirme Vakfı Yayınları, Ankara.
- REYHANLI, T. (1983). İngiliz Gezginlerine göre XVI. Yüzyılda İstanbul'da Hayat, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara
- SALMAN, F. (2013). Başlangıçtan Anadolu Selçukluları Sonuna Kadar Türklerde Kıyafet Biçimleri, Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- SEVİM, E. (1999). Giyim Kuşam ile Kütahya, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya
- ŞAHİN, N. (2008). Afyonkarahisar'da Gündelik Yaşam. 1. Basım, Afyonkarahisar Belediyesi, Afyonkarahisar
- ŞAHİN, Y. (1968). 1920-1930 Yılları arasında Türkiye'de Kadın Silüetinde Moda anlayışı ve Değişimleri, Dokuz Eylül üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayınları, İzmir
- TAN N, E.YAZAR ,(1992). Folklorik Türk Kıyafetleri, Ünal Ofset, Ankara
- TANYOL, C. (1981). Atatürk ve Halkçılık, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul
- TEZ, Z. (2009). Tekstil ve Giyim Kuşamın Kültürel Tarihi., 1.Basım, Doruk Yayıncılık, İstanbul

TÜRKOĞLU, S. (2002). Anadolu'da giyim-kuşam, Atılım Kağıt Ürünleri ve Basım San.A.Ş, İstanbul

TURAN, Ş. (1990). Türk Kültür Tarihi, 1.Basım, Bilgi Yayınevi, İstanbul

SÜSLÜ, Ö. (1989). Tasvirilere Göre Anadolu Selçuk Kıyafetleri, 1.Baskı, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara,

UYAN,M. İ.YÜKSEL, N.AVŞAR, (2004). Anadolu'nun Kilidi Afyon, TC Afyon Valiliği, Afyon

Makaleler

AĞAÇ, S. (2008), “Cumhuriyet’ten günümüze Kadın Giyim Kültüründeki Değişimler Üzerine Bir araştırma”,38.ICANAS, ,Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1-20

AYSAL, N .(2011). “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Giyim Kuşamda Çağdaşlaşma Hareketleri”, ÇITAD Dergisi, Bahar, X/22, 3-52
http://web.deu.edu.tr/ataturkilkeleri/ai/uploaded_files/file/dergi_22_new/01_%20Necdet%20Aysal.pdf. (25.02.2016)

BİLECİK, F. (2003). “”Çarık Kelimesi”, Ayakkabı Kitabı, İstanbul, Kitabevi, 39-48

BUĞDAYCI, N. (2013). “Her Düğümünde Bir Anlam Gizli İğne Oyası”, El Sanatları Dergisi, 54-59

ÇAKIR, F. (2007), “Şarkın gizemli Örtüleri”, Pi Kültür Sanat, Bahar, 44, Dünya Sanatı Dergisi, 116-127

GÜMÜŞ, Ü, (1996). Gelinlik Hakkında Bilgi, Konfeksiyon Teknik Dergisi, (29), İstanbul.82

MERİÇ, A.(2000). “Afyonkarahisar Müzesinde bulunan Tarihi Kıyafetler Üzerine Bir Araştırma”, V. Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Afyonkarahisar, Afyon Belediyesi, 216-225

ÖZDER, L. N. BAYKASOĞLU, t. YALÇINKAYA, (2008). “Yozgat İli Nizamoglu Konağı Etnografya Müzesi El Sanatları ve Giyim Kuşam Kültürü, örneklerinin Elektronik ortamda Tanıtılması”, 38.ICANAS, Ankara, Atatürk Kültür ve Tarih Yüksek Kurumu, 1041-1058

TAN, D. (2013), “Kızılcahamam Yöresi Kadın Giysileri”, 2.Ulslararası Ankara-Kazan Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu ve Ulaslararası Çalıştay, Halk Kültürü Araştırmaları Kurumu, Ankara, 251-259

Ansiklopedi - Sözlük

AKÜ, (2001). Afyonkarahisar kütüğü, 1.Baskı, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar

Ana Britannica, (1992). “Yazma”, Cilt; 32, Genel Kültür Ansiklopedisi. Ana Yayıncılık, İstanbul

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, (1986). “Nalın”, Cilt: 16, Milliyet Yayınları, İstanbul

ERGÜR, A. (2002). Tekstil Terimler Sözlüğü, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul

Hayat Aile Ansiklopedisi, (1964). “Giyim, Oya” Cilt:1,2, Hayat Yayınları, İstanbul

KOÇU, R. E. (1969), Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü, Sümerbank Kültür Yayınları, İstanbul

ÖRNEK, V. Ö. (1971) . Etnoloji sözlüğü, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara

PÜSKÜLLÜOĞLU, A. (1999). Arkadaş Türkçe Sözlük, Arkadaş Yayınevi, Ankara

SÖZEN, M. U, TANYELİ, (2011), Sanat kavram ve terimleri sözlüğü, 6.baskı, Remzi kitabevi, İstanbul

ŞENOL, A. (2017). Halk kültürü ve Etnoğrafya Terimleri Sözlüğü, , Özel Matbaası, Ankara

Türk Ansiklopedisi, (1977).“Oya” Cilt:12, Milli Eğitim Basımevi, Ankara

Tez

SARIYÜCE, L. (2009). Yüksek lisans tezi, 587 No’lu Afyonkarahisar Şer’iyye Sicili’nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi” Afyon Kocatepe Üniversitesi,Afyonkarahisar

DURAKŞAHİN, D. (2006). Yüksek lisans tezi, “652 Numaralı Karahisar-1 Sahib Şer’iyye Sicili” Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar

SEFİL ,H.İ. (2015). Yüksek lisans tezi, “643 Numaralı Karahisar-1 Sahib Şer’iyye Sicili’nin (1-120 sayfaları) Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi” Afyon Kocatepe üniversitesi, Afyonkarahisar

Karazeybek M,(2011). Doktora Tezi, (XVII Yüzyılın İkinci Yarısında Afyonkarahisar Şehri” , Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar

İnternet Sayfaları

<http://www.edebiyadvesanatakademisi.com/sanat/465->

[varka_ve_gulsah_mesnevisi_ve_minyaturleri.html](#), 18.04.2016

Kaynak Kişiler

AKDEDE, G. -Ev Hanımı- (2015). "Afyonkarahisar'da Kadın Giyimi" konulu görüşme, 12.12.2015, Afyonkarahisar,

AKKENT, S. -Ev Hanımı- (2015). "Afyonkarahisar'da Kadın Giyimi" konulu görüşme, 11.11.2015, Afyonkarahisar

AYMERGEN, E. -Ev Hanımı- (2015). "Afyonkarahisar'da Kadın Giyimi" konulu görüşme, 11.11.2014, Afyonkarahisar,

AYMERGEN, E. -Ev Hanımı- (2014). "Yazmalar Hakkında" konulu görüşme, 15.04.2014, Afyonkarahisar,

AYMERGEN, E. -Ev Hanımı- (2014). "Namaz örtüleri" konulu görüşme, 17.07.2014, Afyonkarahisar,

BODUR, A. -Ev Hanımı- (2014). "Namaz örtüsündeki Oyaların İsimleri" konulu görüşme, 21.12.2014, Afyonkarahisar,

BODUR, E. -Ev Hanımı- (2015). "Afyonkarahisar'da Kadın Giyimi" konulu sözlü görüşme, 13.12.2015, Afyonkarahisar,

BODUR, H. -Ayakkabıcı- (2015). "Afyonkarahisar'da Ayağa Giyilenler" konulu sözlü görüşme, 14.12.2015, Afyonkarahisar

DENER, N. -Ev Hanımı- (2015). "Afyonkarahisar'da Kadın Giyimi", konulu görüşme, 30.12.2015, Afyonkarahisar,

DUMANLIDAĞ, N. -Ev Hanımı- (2014). "Yazmalardaki oyaların İsimleri" konulu görüşme, 10.04.2014, Afyonkarahisar,

DUMANLIDAĞ, N. -Ev Hanımı- (2014). "Namaz örtüsündeki Oyaların İsimleri" konulu görüşme, 23.05.2014, Afyonkarahisar,

ELEREN, İ. -Mes Yapımcısı- (2015). "Afyonkarahisar'da Ayağa Giyilenler" konulu görüşme, 14.12.2015, Afyonkarahisar,

GERÇEKÇİ, T. -Ev Hanımı- (2014). "Yazmalar Hakkında" konulu görüşme, 07.04.2014, Afyonkarahisar,

HASÇELİK, Ş. -Ev Hanımı- (2015). "Afyonkarahisar'da Kadın Giyimi" konulu görüşme, 12.12.2015, Afyonkarahisar,

KAYA, S. -inşaat Teknikeri- (2014). “YILMAZ, N. “Yazmalar Hakkında” konulu görüşme, 15.04.2014, Afyonkarahisar,

ÖNER, F. -Memur- (2015). “Namaz örtüleri “ konulu sözlü görüşme, 19.12.2014, Afyonkarahisar,

ÖZSOY, S. –Ev Hanımı- (2015). “Afyonkarahisar’da Kadın Giyimi”, konulu görüşme,, Afyonkarahisar, 01.12 2015.

SİVRİTEPE, E. –Ev Hanımı- (2014). “Yazmalar Hakkında” konulu görüşme, 25.04.2014, Afyonkarahisar,

SİVRİTEPE, E. –Ev Hanımı- (2014). “Namaz örtüsündeki Oyaların İsimleri” konulu görüşme, 18.07.2014, Afyonkarahisar

SİVRİTEPE, H. –Ev Hanımı- (2015). “ Afyonkarahisar’da Kadın Giyimi”, konulu görüşme, 30.12 2015, Afyonkarahisar,

SİVRİTEPE, S. –Ev Hanımı- (2014). “Yazmalar Hakkında konulu görüşme”, 24.04.2014, Afyonkarahisar,

ŞENSOY, H. –Ev Hanımı- (2015). “Afyonkarahisar’da Kadın Giyimi” konulu görüşme, 12.12.2015, Afyonkarahisar

TANER, M. –Ev Hanımı- (2015). “Afyonkarahisar’da Kadın Giyimi”, konulu görüşme, 30.12.2015, Afyonkarahisar,

TAŞKIN, S. –Emekli- (2015). “Afyonkarahisar’da Kadın Giyimi” konulu görüşme, 12.12.2015, Afyonkarahisar,

TOPRAKKALE, A. –Ev Hanımı- (2015). “Afyonkarahisar’da Kadın Giyimi”, konulu görüşme, 30.12.2015, Afyonkarahisar,

UNDU, A. –Ev Hanımı- (2014).“Yazmalar Hakkında” konulu görüşme, 24.04.2014, Afyonkarahisar,

YALÇINKAYA, G. –Ev Hanımı- (2016). “Afyonkarahisar’da Kadın Giyimi”, konulu görüşme, 14.03.2016, Afyonkarahisar,

YEŞİLAY, B. –Ev Hanımı- (2014).“Namaz örtüleri “ konulu görüşme, 19.12.2014, Afyonkarahisar,

YILMAZ, N . –Ev Hanımı- (2015). “Afyonkarahisar’da Kadın Giyimi”, konulu görüşme, 30.12.2015, Afyonkarahisar,

YILMAZ, N. –Ev Hanımı- (2014). “Yazmalar Hakkında” konulu görüşme, 15.04.2014, Afyonkarahisar,

YILMAZ, N. –Ev Hanımı- (2014). “Namaz Örtüleri ” konulu görüşme, 12,10,2014, Afyonkarahisar,

YİĞİT, H. –Ev Hanımı- (2015). “Afyonkarahisar’da Kadın Giyimi”, konulu görüşme, 30.12.2015, Afyonkarahisar,

YİĞİT, H. –Ev Hanımı- (2014). “Yazmalardaki Oyaların İsimleri” konulu görüşme, 15.04.2014, Afyonkarahisar,

YİĞİT, H. –Ev Hanımı- (2014). “Namaz örtüsündeki Oyaların İsimleri” konulu görüşme, 17.07.2014, Afyonkarahisar

ÖZGEÇMİŞ

Zeynep GÜRMAN

Tel: 0 (272) 214 11 88

0 (505) 233 00 91

zeynepgurman@homail.com

Adres: Cumhuriyet Mah. Cevad Ahmet Paşa Cad. No:33/8 Afyonkarahisar

Doğum Tarihi : 13 / 05/ 1970

Doğum Yeri : Sürmene

Uyruğu : T.C.

Medeni Hali : Evli

Eğitim Durumu

Lise (1983-1987) : Sarayönü Lisesi Sarayönü / Konya

Lisans (2002) : Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi İktisat Bölümü

Y. Lisans (2014-2016) : Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı

Tez Konusu: Afyonkarahisar İli merkez Kadın Giyiminde İğne Oyları

Yabancı Dil ve Düzeyi:

İngilizce, Orta Seviye

Arapça, Orta Seviye

Katıldığı Kurslar – Alınan Belgeler:

- 07.12.1988_Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü Yapma Çiçekçilik Kurs Sertifikası
- 1997-1998 yılı Afyon ili Emniyet Müdürlüğü takdirname
- 12.08.2000 Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü Bilgisayar Meslek Dalı Eğitimi kurs sertifikası
- 08.04.2002 Afyon ili emniyet Müdürlüğü Takdirnamesi
- 30.05.2003 İçişleri Bakanlığı emniyet genel Müdürlüğü Ruhsat ihtisas Kurs sertifikası

- 04.06.2003 Milli eġetem Bakanlığı Pratik Kız Sanat okulu Ev Mefruşatı Kurs bitirme sertifikası
- 2003 Denizli Valiliği Emniyet M¼d¼rl¼đ¼ karma sergi katılım Belgesi
- 2004 Bartın Valiliği Emniyet M¼d¼rl¼đ¼ karma sergi
- Teşekkür Belgesi
- 23.09.2004 İçişleri Bakanlığı emniyet genel M¼d¼rl¼đ¼ G¼revde Yükselme eğitimi Katılım belgesi
- 13.09.2004 afyon Valiliği özel Kalem M¼d¼rl¼đ¼ Takdir Belgesi
- 10 04.2004 Afyonkarahisar Emniyet M¼d¼rl¼đ¼ “Polis Halk Elele” karma ebru sergisi”
- 07.04.2005 Afyonkarahisar Emniyet M¼d¼rl¼đ¼ “Polis Halk Elele” karma ebru sergisi”
- 07.04.2006 Afyonkarahisar Emniyet M¼d¼rl¼đ¼ “Polis Halk Elele” karma ebru sergisi
- 31.03.2005 Afyon Valiliği emniyet M¼d¼rl¼đ¼ İngilizce kurs sertifikası
- 01.07.2005 Afyonkarahisar Valiliği emniyet M¼d¼rl¼đ¼ Temel Bilgisayar kurs sertifikası
- 28.05.2006 Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın eğitim Genel M¼d¼rl¼đ¼ El Sanatları-Ebru kurs bitirme sertifikası
- 25.08.2006 Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel M¼d¼rl¼đ¼ Takı tasarım kurs sertifikası
- 12.01.2007 Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel M¼d¼rl¼đ¼ Hazır gereçlerle el nakışı kurs sertifikası
- 21.05.2007 Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel M¼d¼rl¼đ¼ el Sanatları- ev aksesuarları kurs sertifikası
- 03.04.2007 Afyonkarahisar Valiliği Emniyet M¼d¼rl¼đ¼ Teşekkür Belgesi
- 13.03.2008 Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel M¼d¼rl¼đ¼ Tezhip (hat) kurs sertifikası
- 01.04.2008 İçişleri Bakanlığı Afyonkarahisar Emniyet M¼d¼rl¼đ¼ Temel Bilgisayar ve Polnet kurs sertifikası
- 06.05.2008 Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel M¼d¼rl¼đ¼ Türk halk oyunları kurs sertifikası
- 2009 Academytech Certificate of completion Server yönetim kurs sertifikası

- 2009 Academytech Certificate of completion Temel ve ileri düzey PC kurs sertifikası
- Afyonkarahisar il Milli Eğitim Müdürlüğü Liflon Learning Programme eğitici katıl belgesi
- 29.06.2010 Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Hüsnuhat-2 kurs bitirme belgesi
- 25-30.09.2010 AGSADER Gönül Pınarı karma sergi katılım belgesi
- 21 Mart 2011 Akdeniz üniversitesi 3.Ulusal Uygulamalı Ebru Yarışması Teşekkür Belgesi
- 14.10.2011 Afyonkarahisar Valiliği Avrupa Birliği Daimi Temas Noktası Ofisi Uygulamalı proje döngüsü yönetimi eğitim belgesi
- 18.11.2011 Afyon Kocatepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1.Ahmed Şemseddin Karahisari Sanat günleri katılım ve teşekkür belgesi
- 28.11.2011 İçişleri Bakanlığı 2 maaş Taltifle ödüllendirme
- 04.04.2012 afyon Kocatepe üniversitesi geleneksel tepme keçe uygulaması katılım belgesi
- 17.01.2012 Artabella Altın Yaprak Sanat Ürünleri katılım sertifikası
- 28.03.2011 İçişleri Bakanlığı 2 maaş Taltifle ödüllendirme
- 22.03.2012 Akdeniz üniversitesi 1.Uluslararası Kitap Sanatları Sempozyumu ve ebru Sanatı Çalıştay Workshop katılım belgesi
- 08.09.2012 Dünya ebru Günü katılım belgesi
- 09.02.2012 Afyonkarahisar Valiliği Emniyet Müdürlüğü PBS-Personel Bilgi Sistemi katılım belgesi
- Afyonkarahisar Belediyesi Kent Konseyi Kadın Meclisi Afyonkarahisar 1.Kadın Kurultayı katılım belgesi
- 06.01.2012 Afyon Kocatepe üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Ebru sergisi katılım belgesi
- 10.04.2012 AİMDER Avrupa Birliği Projesi Eğitici katılım belgesi
- 24.09.2012 Köylümden Avrupa Birliği Projesi katılım belgesi
- 12.03.2012 İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Web tasarım ve Programlama kurs belgesi
- 05.05.2012 Afyonkarahisar Valiliği Emniyet Müdürlüğü anlayarak hızlı okuma teknikleri kurs katılım belgesi
- 30 .08.2012 CIOFF Latiom World folklorig festival katılım belgesi

- 03.01.2013 Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim teknolojileri Ustalık Belgesi
- 29.03.2013 Milli Eğitim Bakanlığı Usta öğreticilik Belgesi
- 20.09.2013 Milli Eğitim Bakanlığı El Sanatları Ustalık Belgesi
- 22.11.2013 Milli Eğitim Bakanlığı Usta öğreticilik Belgesi
- 17.11.2013 Akdeniz üniversitesi güzel Sanatlar Fakültesi ve YÖREDER Uluslararası sanat etkinlikleri katılım teşekkür belgesi
- 2013 Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2. Dünya Ebru Günü “Zeugma ve Renkler” Ebru Guinness Rekoru Denemesi Katılım Sertifikası
- 2013 Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Arapça Seviye I Kurs Bitirme Belgesi
- 2014 Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Arapça Seviye II Kurs Bitirme Belgesi
- 13.11.2014 içişleri Bakanlığı iki maaş Taltifle ödüllendirme
- 2014 Trabzon “3.Dünya Ebru Günü” katılım belgesi
- Antalya Akdeniz Üniversitesi “1.Uluslararası Kitap Sanatları Sempozyumu” katılım belgesi
- 18.04.2015 Afyonkarahisar Valiliği Kültür Turizm Müdürlüğü keçe sergisi teşekkür belgesi
- 02.04.2015 Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Dekoratif ahşap süsleme kurs bitirme belgesi
- 29 Nisan 2015 AGSADER keçe sergisi katılım belgesi
- 27.05.2015 Süleyman Demirel Üniversitesi Tekstil ve El Sanatları Tasarım Araştırma Uygulama Merkezi 19 mayıs karma sergisi teşekkür belgesi
- 2015 Yalova “4.Dünya Ebru Günü” katılım belgesi
- 08.03.2016 Afyonkarahisar Yenilikçi gönüllüler Derneği “Sanatta Kadın Eli” sergisi katılım belgesi
- 09.05.2016 International Vision University 21 uluslararası Kültür Sempozyumu katılım belgesi
- 09.05.2016 International Vision University 21 uluslararası Karma Türk sanatları sergisi katılım belgesi

- 27.04.2016 Süleyman Demirel Üniversitesi TÜBİTAK 3001 projesi dijital tekstil atölyesi workshop katılım belgesi
- 26.05.2016 Süleyman Demirel üniversitesi Tekstil ve El Sanatları Tasarım Araştırma Uygulama Merkezi 1.Uluslararası Jürili 19 Mayıs karma sergisi katılım belgesi
- Afyonkarahisar Yenilikçi Gönüllüler Derneği sanatta kadın eli karma sergisi katılım belgesi
- 10.04.2016 Cumhuriyet Üniversitesi III.uluslararası Güzel Sanatlar Bilimsel Araştırma Günleri Semyozyumu katılım belgesi
- 15.04.2016 Afyonkarahisar Turizm Müdürlüğü Afyonkarahisar ve Turizm karma resim sergisi
- 15.04.2016 Afyonkarahisar Turizm Müdürlüğü Keçe sergisi katılım belgesi
- 01.04.2016 AYTAM Masal günleri sergisi katılım belgesi
- 2016 Sivas Cumhuriyet Üniversitesi “ III.uluslararası Güzel Sanatlar Bilimsel araştırma Günleri Sempozyumu” teşekkür belgesi

Çalıştığı Projeler ve verdiği dersler

- 2009 Afyonkarahisar Milli Eğitim Müdürlüğünün Grundtvig Workshop “Dance of Colors with Water” Ebru Öğreticisi olarak çalışma
- 24.09.2012 Afyonkarahisar KÖYLÜMDER Derneğinin “Grundtvig Learning Partnership Project” projesinde Ebru Öğreticisi olarak çalışma
- 2012 Afyonkarahisar İmam Hatip Lisesi Mezunları Derneğinin Grundtvig Workshop “Traditiant islamic Art” projesinde Ebru ve hat Öğreticisi olarak çalışma
- 2003-2016 yılları Halkeğitim Ebru Usta öğreticisi
- 2007-2016 AGSADER Resim atölyesi resim dersleri
- 2004 Gençlik Merkezi takı tasarım dersleri
- Afyon Kocatepe Üniversitesi Yaşam boyu Destek Merkezi ebru dersleri
- Afyon Kocatepe üniversitesi Yaşamboyu Destek Merkezi takı tasarım dersleri